

959.3
ป. 1711

มหาวิทยาลัยศิลปากร

บรรณคดีฉบับพิเศษ

ประชุมพงษาวดาร ภาคที่ ๒๐

สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ

พระบรมราชชนนีพันปีหลวง

มีพระราชเสาวนีย์ดำรัสตั้งให้พิมพ์พระราชทาน ในงานศพพักผ่อนราชินีกุด

พ. ศ. ๒๔๕๗

พิมพ์ที่โรงพิมพ์ไทย ต่พานยศเส

กรุงเทพฯ ๑

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

๑๕๙.๓

๒๑๗.๑

๒๕๕๔

๓.๑.๓

คำนำ

สมเด็จพระศรีพัชรินทรา บรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนี
พระพันปีหลวง มีพระราชประสงค์จะทรงพิมพ์หนังสือช่วยงานศัพทของ
ราชินิกุล ในรัชกาลที่ ๕ ซึ่งเป็นภรรยาพระยาจำเริญบด (เดช)
มีพระราชเสาวนีย์ดำรัสตั้งให้กรรมการหอพระสมุดวชิรญาณเด็กหาเรื่อง
หนังสือซึ่งจะพิมพ์แจกในงานศพ กรรมการได้รวบรวมพงษาวดารเกร็ด
เรื่องต่าง ๆ ซึ่งมีต้นฉบับอยู่ในหอพระสมุดวชิรญาณพิมพ์เป็นภาคที่ ๒
พิมพ์อีกภาค ๓ ด้วยหนังสือพงษาวดารเกร็ดมีมาก จะพิมพ์เรื่องใดแต่
เรื่องเดียวกันน้อยไป จะรวบรวมพิมพ์คราวเดียวให้หมด หนังสือก็มาก
แต่หอพระสมุดก็หาได้ใหม่อยู่เสมอ จึงได้ตกลงว่าจะรวมพิมพ์ไปเป็น
ภาค ๆ ได้รวมพิมพ์ภาคที่ ๓ ไปส่วน ๓ แล้ว เดิมเป็นภาคที่ ๒
เด็กเกาะพงษาวดารเกร็ดหัวเมืองที่เกี่ยวทางบักซ์ได้ฝ่ายวันตก คือ
๑ เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช เป็นแบบแผนราชการตั้ง
แต่ครั้งกรุงเก่ามา ในเรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราชเป็นหนังสือใน
ทางราชการ นับว่าเป็นหนังสือดีเรื่อง ๑
๒ พงษาวดารเมืองถลาง หนังสือเรื่องนี้เป็นคำให้การ
เหมือนจะจดในรัชกาลที่ ๔ ถ้าวด้วยเรื่องราวเมืองถลาง
ภูเก็จ หนังสือเรื่องนหอพระสมุดได้มาจากมณฑลภา

- ๓ พงษาวดารเมืองไทรบุรี
- ๔ พงษาวดารเมืองตรังگان
- ๕ พงษาวดารเมืองกตันตัน

หนังสือพงษาวดารเหล่านี้ ดูเหมือนจะได้แต่งขึ้นในรัชกาลที่ ๔ จะมีเพิ่มเติมในรัชกาลที่ ๕ บ้าง รวมพงษาวดารเกร็ดเป็น ๕ เรื่อง ซึ่งเห็นว่าพอควรเข้าเล่มเป็นของพระราชทานแจกในงานศพพักทองราชินิกุลได้ ได้นำความกราบบังคมทูลแด่สมเด็จพระบรมราชินีนาถ พระบรมราชชนนีที่ทรงพระราชดำริเห็นชอบด้วย จึงได้ให้พิมพ์หนังสือเล่มนี้แต่ตั้งประวัติของพักทองนั้น เจ้าภาพรับเป็นธุระเรียง ไม่เกี่ยวแก่กรรมการหอพระสมุดวชิรญาณ

ก้องหว้าฟภพ.

หอพระสมุดวชิรญาณ

วันที่ ๒๓ พฤษภาคม พ. ศ. ๒๔๕๗

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

การศพดัตราชาธิวาส
วันที่ ๔ มิถุนายน พระพุทธศักราช ๒๔๕๗

คำนำ

การศพท่านพักทอง ต.จ. ภรรยาพระยาจำเริญบด (เคช)

ในสมัยซึ่งเป็นโอกาสอันควร ที่ข้าพเจ้าผู้เป็นบุตรจะได้แสดง
ประวัติสำหรับท่านพักทองผู้มารดาที่ล่วงลับไปแล้ว และได้รับพระมหา
กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้จัดการพระราชทานเพลิงศพเป็นศพหลวง และ
สมเด็จพระศรีพัชรินทราบรมราชินีนาถ พระราชชนนี พระ
พันปีหลวง ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานหนังสือประชุม
พงษาอศรภาคที่ ๒ ซึ่งพิมพ์ขึ้นสำหรับแจกในงานทรงบำเพ็ญ
มหาดงของผู้นี้ที่ล่วงลับไปแล้ว ย่อมเต็มตันไปด้วยความปรารถนา
ปราโมทย์ในพระมหากรุณาธิคุณ และรู้ดีว่าจะได้เป็นเกียรติยศอยู่
ในตึกถนชวภัทธานาน ข้าพเจ้าผู้เป็นบุตรจึงได้แต่งประวัติของมารดา
โดยย่อ ๆ พอเป็นที่ระฤกไว้ในหน้ากระดาษ ดังต่อไปนี้

ประวัติ

พักทอง ต.จ. ภรรยาพระยาจำเริญบด (เคช) เกิดวัน
พฤหัสบดี เดือน ๘ ขึ้น ๔ ค่ำ ปีระกาชก พระพุทธศักราช ๒๓๙๐
เป็นบุตรที่ ๒๒ ของพระยาราชสุภาวดี (ปาด) ซึ่งหนีเมืองอยู่ใน
พวกราชินิกุลในรัชกาลที่ ๕ ด้วยว่าพระยาราชสุภาวดี (ปาด) เป็นบุตร

พระยาสุรเสนา (คุ้ม) แดท่านเป็นเปนมารดา ท่านเป็นเปนน้องร่วม
 บิคามารดาของอัยกีแห่งพระชนนี ในสมเด็จพระเทพศิรินทราบรมราชินี
 พระยาราชสุภาวดี (ปาด) มีบุตรทั้งชายแถมหญิงรวม ๔๐ คน มารดา
 พักทองชื่อทองคำ เป็นบุตรพระยาเมืองจัน ตรีภูมเมืองเวียงจันทน์
 ภายหลังพระยาราชสุภาวดีได้มอบการงานบ้านเรือนและภรรยาชั้นเด็ก ๆ
 ให้ทองคำเป็นผู้ปกครองดูแลตลอด ทองคำมีบุตร ๒ คน ๆ ใหญ่เป็น
 หญิงชื่อพักทอง คนเล็กเป็นชายชื่อนกเล็ก ซึ่งได้เป็นชายัน (คือ
 นายสิบเอก) กรมทหารมหาดเล็กเมื่อต้นรัชกาลที่ ๕ แต่ได้ถึงแก่กรรม
 เสียแต่ยังหนุ่ม ๆ ครั้นพักทองมีอายุเจริญวัยก็ได้เป็นผู้ขีดใช้ไถดะบิคา
 และเป็นผู้ททการงานดี เป็นที่รักใคร่ของบิดายิ่งนัก

เมื่อพระยาราชสุภาวดี (ปาด) ถึงแก่กรรมแล้วทรัพย์สินสมบัติเป็น
 อันดรทานไป ด้วยความไม่ปรองดองกันในวงษ์ญาติ สมเด็จพระ
 เทพศิรินทราบรมราชินี จึงได้ทรงรับเป็นเจ้าของภาพทำศพพระยาราช
 สุภาวดี (ปาด) ที่วัดสระเกษ แต่เฉพาะเป็นเวลาทำดังทรงพระครรภ์
 อยู่ จะเสด็จไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลด้วยกำลังพระองค์ไม่ได้ จึง
 โปรดให้สมเด็จพระเจ้าลูกยาเธอพระองค์ใหญ่ คือพระบาทสมเด็จพระ
 จุฑจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวนั้น เสด็จไปทรงบำเพ็ญพระราชกุศลแทนพระองค์
 ทั้ง ๓ วัน ต่อถึงวันพระราชทานเพลิง สมเด็จพระเทพศิรินทราบรม
 ราชินี จึงได้ โดยเสด็จพระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ไป
 พระราชทานเพลิง

ครั้นพระราชทานเพลิงศพพระยาราชสุภาวดี (ปาด) เดรัจฉา
 ทองคำจึงได้รวบรวมเงินทองซึ่งมีอยู่เล็กน้อย แต่เดิมนั้นมาแต่ง
 งานให้พักทองอยู่กับภริยาแห่งหนึ่ง ก็คือ พระยาจำเริญบุรี (เชร)
 นั้นตามยากตามจน เป็นเงินทูน ๕ ชั่ง ดินต่อครึ่งหนึ่ง พักทองก็ได้
 อยู่ห้าช่วยสามทำมาหากินจนถ่มบั้งคงคงตัวได้ดีกว่าพี่น้องทุกคน ที่
 บ้านของบิดาซึ่งตั้งอยู่ณตำบลสามเพ็งใกล้วัดจักรวรรดิราชาวาสกัณฐะ
 ตกไปเป็นของผู้อื่นอยู่แล้ว ก็ได้รับชื่อไว้ทั้งสิ้น ซึ่งมีราคาปรากฏ
 ณภายหลัง โดยพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าทรงซื้อ ๒ คราว
 เป็นเงิน ๒๘๗๓ ชั่ง ซึ่งได้เป็นที่รวบรวมและที่พระพิงอาสาภัยของญาติ
 พี่น้องในเวदानั้น ครั้นเดือนมกราคมก็ได้ทำการวิจาหมงคลกับหลวง
 ฤทธิชัยเวร (พูด เทพหัสดิน) ก็ได้ให้เงินเป็นทูน ๕๐ ชั่ง บุตรผู้
 เกิดแก่ภรรยาอยู่อีก ๖ คน ก็ยังคืออุปการะตกแต่งให้ ได้มีเข้าเรือน
 ไปทั้งสิ้น

ครั้นพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าทรง ได้เสวยราชสมบัติแล้ว
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานเบี้ยหวัดให้พักทองได้รับพระ
 ราชทานอยู่ในพวกราชินิกุลบัตระ ๓๐ ตำแหน่ง แล้วพระราชทานเพิ่มขึ้น
 เป็นลำดับมาจนถึงบัตระซึ่งหนึ่ง กับได้พระราชทานหีบหมากจูดจอมเกล้า
 ชั้นที่ ๓ ในงานบรมราชาภิเศกครั้งที่ ๒ นั้นด้วย พระบาทสมเด็จพระ
 พุทธเจ้าทรงได้ทรงพระมหากรุณาแก่พักทอง ซึ่งเป็นผู้ที่สามารภ
 กู้สมบัติและส่งกุศลไว้ได้ มิได้ทำให้ขายไถ่ผ้าดองของชุดพระบาทนั้น

โดยที่ทรงพระมหากรุณาแก่ฟักทอง จึงได้ทรงพระกรุณาฯ
 เสด็จตลอดมาจนถึงเดือน เทพหัสดิน ซึ่งเปนบุตรีฟักทอง ได้
 ไปรดเกล้า ฯ พระราชทานเบี้ยหวัดให้อยู่ในพวกราชินิกุลเหมือนมารดา
 และเมื่อพระพุทธศักราช ๒๔๓๖ ได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราช
 ทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นที่ ๓ แก่ฟักทอง ก็ได้พระ
 ราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นที่ ๔ แก่เดือน เทพหัสดิน
 ด้วย ครั้นต่อมาฟักทองม้วยจากขุมทอง ๒ ข้าง มิได้เข้าเฝ้าใฝ่
 ดอองพระบาทได้เหมือนแต่ก่อน จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ให้
 เดือนชนเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นที่ ๓ พระราชทานเดือน
 เทพหัสดิน เป็นส่วนพิเศษ ซึ่งถ้ามิได้รับพระราชทานพานทองนั้นได้
 มหุ ๓ ได้พระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์จุลจอมเกล้าชั้นที่ ๓ เถภา
 เดือน เทพหัสดิน บุตรีฟักทองผู้เดียว

เดือน เทพหัสดิน ได้มีบุตรชายหญิง คือ นายพลตรี พระยา
 พิไชยชาญฤทธิ (ผาด เทพหัสดิน) ๓ ถม้าย เทพหัสดิน ๓ นาย
 พันตรี หลวงอภิบาลภูวนารถ (จิวรัส เทวกฤหปาด) ๓ เพ็ญ
 ภรรยาหลวงต่วนพิทยพัทธ์ (กระแต ยมาคยกุล) ๓ รวม ๔ คน ซึ่ง
 ยังมีชื่อเสียงดังสืบเชื่องษามาจากวัน

ครั้นฟักทองถึงแก่กรรมลงในรัชกาลปัตยุบันนี้ ก็ได้รับพระมหา
 กรุณาพิเศษ ได้พระราชทานหีบทองหีบ และผ้าไตร ๕ ไตร พระ
 ราชทานน้ำอาบศพเปนเกียรติยศ ไซ้แต่เท่านั้นได้ทรงพระกรุณาโปรด
 เกล้า ฯ ให้เป็นศพหลวงด้วย เชื่อว่าเป็นเกียรติยศแก่ฟักทองยิ่งกว่า

ญาติพี่น้องของทั้งปวง และนำเป็นที่ยึดในหมู่บุตรหลานของพักทอง โดย
ที่พักทองได้เป็นสัตว์ที่แปลกอยู่ในสัตว์นั้น

และถ้าคิดสำหรับสัตว์ทั่วไป ก็ควรจะเห็นเป็นตัวอย่างได้ด้วย
ว่าความเจริญสำหรับสัตว์นั้น ไม่จำเพาะแต่ผู้ที่มีทรัพย์มากเลย
แม้จะมีทุนเพียง ๕ ซึ่งเช่น ถ้ามีอสังหาของน้อย หรือรู้จักเก็บงำ
เช่นพักทองแล้ว ก็อาจมั่งคั่งคงวงษ์สัตว์ได้เหมือนกัน

ซึ่งข้าพเจ้ายกเอาเหตุแห่งความยากจนมาว่าพรรณโดยไม่ปกปิด
เช่น ก็เพื่อจะให้เป็นที่ประโยชน์แก่เพื่อนสัตว์ทั้งหลาย ซึ่งควรจะเห็น
ความอสังหาพวกเพชรของท่านแต่ก่อน ซึ่งคงคิดว่าจนมรณะอันต้อง
นับว่าผู้หญิงก็เป็นหลักสำคัญของสามีและของสัตว์ส่วนหนึ่ง เมื่อมนุษย์ได้
ได้ภรรยาดีแล้ว ย่อมจะเจริญในวงศ์สัตว์ได้ดังตัวอย่างในประวัตินี้

เดือน เทพหัสดิน

ป, ต, ประวัติที่เจ้าภาพเรียงนี้ มีข้อความอธิบาย แต่เจ้าภาพ
ได้ขอให้กรรมการจดอธิบายไว้น้อยหนึ่ง คือ ที่นามสัตว์ นายพดตรี
พระยาพิไชยชาญฤทธิ์ ลงไว้ว่า เทพหัสดิน แต่นามสัตว์ นายพันตรี
หลวงอภิบาลภวนารถ ผู้เป็นน้องชายร่วมบิดามารดาตลงไว้ว่า เทว
กฤทปาด ผู้คิดกันอยู่ตงนั้น ถ้าไม่อธิบาย ผู้อ่านจะไม่เข้าใจ ว่า
เหตุใดจึงผิดกัน นามสัตว์ เทพหัสดิน พระบาทสมเด็จพระเจ้า
อยู่หัว พระราชทาน แก่บรรดา ผู้ซึ่งสืบสัตว์ วงษ์ตงมาจาก พระยาราชภักดี
(ข้าง) ๆ เป็นหลานกรมหลวงเทพหวิรักษ์ พระยาไชยสุนทร (เจียม)

เปนบุตรพระยาราชภักดี (ข้าง) หดวงนายฤทธิ (พูด) เปนบุตร
 พระยาไชยสุรินทร (เจียม) นามสกุลว่า เทพหัสดิน จึงสืบตง
 มาถึงพระยาพิไชยชาญฤทธิ์ (ผาด) บุตรคนใหญ่ดำรงสกุลข้างฝ่าย
 บิดา แต่เดือน ค. จ. ผู้เป็นมารดาสืบสกุลตงมาจากพักทอง
 ราชนิกุล ซึ่งมีสกุลวงษ์อีกสาย ๓ เกรงนามสกุลวงษ์สายนี้จะสูญ
 ด้ย ได้นำความขึ้นกราบบังคมทูลแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว จึง
 ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้หดวงอภิบาลภูวนารถ (จำรัส) ซึ่งเป็น
 บุตรที่ ๒ มีนามสกุลว่า เทวศฤหปาด เพื่อจะให้ดำรงวงษ์สกุล
 ข้างฝ่ายมารดาได้ มิให้สูญ ด้วยเหตุนี้ พ้นของ ๒ คนนี้จึงมีนาม
 สกุลตงกัน

ท. ว.

สถาบันวิทยบริการ
 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สารบัญ

เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราชครั้งกรุงเก่า	หน้า ๒
เรื่องตั้งพระเจ้าานครศรีธรรมราชครั้งกรุงธนบุรี	" ๓๓
เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)	" ๓๓
เรื่องตั้งพระบริรักษ์เบ็ครเป็นพระยานครศรีธรรมราช	" ๔๔
พงษาวดารเมืองถดาง	" ๕๖
พงษาวดารเมืองไทรบุรี	" ๖๘
พงษาวดารเมืองตรังگان	" ๓๐๐
พงษาวดารเมืองถันคัน	" ๓๓๗

สถาบันวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

ที่เมืองนครศรีธรรมราช มีคนหนังสือแดงดำเนาหนังสือเก่า ๆ เก็บรวบรวมสะสมได้มาก เมื่อพระเจ้าบรมวงศ์เธอกรมพระกำแพงราชานุภาพ เสด็จมาตั้งทรงมหาชาติไทยเสด็จไปเมืองนครศรีธรรมราชคราวใด เจ้าพระยาสุรธรรมมนตรีได้คนหนังสือเก่า ๆ เหล่านี้ถวายมาแทบทุกคราว ในหนังสือพวกนี้มิดำเนาหนังสือเรื่องตั้งผู้สำเร็จราชการเมืองนครศรีธรรมราชแต่ก่อนมา ๔ ครั้ง คือ

ครั้งที่ ๑ เมื่อมีขอมจัตวาศก จุดศักราช ๓๓๐๕ ปี ในแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวบรมโกศชูกรุงเก่า ตั้งพระยาไชยาธิเบศร์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

ครั้งที่ ๒ เมื่อมีขอมอัฐศก จุดศักราช ๓๓๓๗ ปี เจ้ากรุงธนบุรีตั้งเจ้านครเป็นพระเจ้าประเทศราช

ครั้งที่ ๓ เมื่อมีมโงงศก จุดศักราช ๓๓๕๖ ปี ตั้งกรุงรัตนโกสินทร์แล้ว ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกทรงตั้งเจ้าพัฒน์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช

ครั้งที่ ๔ เมื่อมีมแตร์ศก จุดศักราช ๓๓๗๓ ปี ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัย ทรงตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์ (คือเจ้าพระยานครน้อย) เป็นพระยานครศรีธรรมราช

เห็นว่าหนังสือเหล่านี้เป็นตำราอันแท้จริงมิใช่ของปลอม แต่เป็น
เรื่องราวอันสมควรจะลงพิมพ์รักษาไว้ไม่ให้หายสูญ โดยเป็นหนังสือ
ที่มีประโยชน์ในทางความรู้พงษาวดาร แลแบบแผนประเพณีเก่า จึงได้
นำมาลงพิมพ์ไว้

ตำนานกฎ

เรื่องตั้งเจ้าพระยาานครศรีธรรมราชกรุงเก่า

กฎให้แก่นายเทียรราชอาดกษณ์ นายสวัสดิ์ภักดิ์ชาววัง โทษา
อิดฮากกรมพระคลัง นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุธ แวงจัต
ตั้งคบาทซ้ายขวา ด้วยทรงพระกรุณาตรัสเห็นเกล้าฯ ตั้งว่าให้
พระยาไชยาธิเบศร์เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราช ชาติเดโชไชยมไห
สุริยาธิปัตย์ อภัยพิริยปรากฏมพาทู เจ้าพระยาานครศรีธรรมราช
แต่ให้นายเทียรราชอาดกษณ์ นายสวัสดิ์ภักดิ์ชาววัง โทษาอิดฮาก
นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุธ แวงจัตตั้งคบาท จำทูลพระราช
โองการแด่ตราพระครูพำห้ พระสุพรรณบัฏ เสด็จไปมอมเมือง
นครศรีธรรมราช ให้แก่พระยาไชยาธิเบศร์เป็นเจ้าพระยาานครศรีธรรม
ราชตามธรรมเนียม ครั้นพระราชโองการแด่ตราพระครูพำห้ พระ
สุพรรณบัฏ เสด็จโดยนายเทียรราช นายสวัสดิ์ภักดิ์ โทษา
อิดฮาก นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุธ แวงจัตตั้งคบาท จำ
ทูลไปถึงค่านขนอนแถบบ้านไคเมืองไคตำบลไคไช้ ก็ให้ผู้จำทูลว่าแก่ผู้
รักษาเมืองผู้รังกรมการนายบ้านนายอำเภอ แลนายพจนนค่านคอย

ดืบ ๆ กันไปตามแดนตามอำเภอกว่าจะถึงเมืองนคร หนึ่งถ้าจะเชิญ
 เสด็จพระราชโองการ แด่ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตร เสด็จไป
 ประทับเมืองเพชรบุรีไปสถลมารคไซ้ ก็ให้ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการ
 รับเสด็จพระราชโองการขึ้นได้ ณหอพระราชโองการเมืองเพชรบุรี
 แด่ให้ตั้งมระเนียดแถวไว้ใต้แถวเพลิงแด่ทิมตามซ้ายขวา แด่ให้กะ
 เกณฑ์ขุนหมื่นไพร่สรรพด้วยเครื่องศาสตราวุธ มานั่งยามกองเพลิงพิทักษ์
 รักษาอย่าให้เป็นเหตุการประการใดได้ ครั้นพระราชโองการเสด็จไป
 โดยสถลมารคไซ้ ก็ให้ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการแต่งข้างพังพลายอัน
 รบคาบคั้น ผู้กระโโจมทรงพระราชโองการแด่ตราพระครุฑพ่าห์ พระ
 สุพรรณบัตร แด่ข้างตั้งข้างกันแต่โคกเวียง แด่กะเกณฑ์ขุนหมื่นแ
 ไพร่สรรพด้วยเครื่องศาสตราวุธ หนึ่งยามกองเพลิงพิทักษ์
 หัวเมือง กว่าจะถึงเมืองนคร อย่านำให้เป็นเหตุการประการใดได้ ครั้น
 พระราชโองการเสด็จไปยังทางประมาณวันหนึ่ง ต้องวันจะถึงเมืองนครไซ้
 ก็ให้ผู้จาทูลว่ากล่าวแก่ผู้รักษาเมืองผู้รั้งกรมการณเมืองนั้นค้ำบคั้น ให้
 ปลุกหอรพระราชโองการเป็นมณฑป ตั้งระเนียดไว้ใต้แถวเพลิงแด่ทิมตาม
 ซ้ายขวาแล้ว เชิญพระราชโองการแด่ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณ
 บัตรขึ้นได้แล้ว ให้สรรพด้วยเครื่องศาสตราวุธนั่งยามกองเพลิงเป็นกอง
 ชุ่มกองรายพิทักษ์รักษาทั้งกลางวันกลางคืน อย่านำให้เป็นเหตุการประ
 การใดได้ แด่ให้ระโคมฆ้องกลองแตรสังข์ตามธรรมเนียม แด่ให้
 ตรวจจัดสารพัด ห้ามปรามผู้คน อย่านำ ช้างม้า ไล่หมอก ก็น่วม โทกคี่คะ
 แด่ถือเครื่องศาสตราวุธผ่านไปมาได้ กว่าพระราชโองการจะเสด็จไป

เมืองนคร แต่ให้กรมการแต่งขุนหมื่นถ้อยหนังสือเป็นราชวาทไป ถึง
 หาดวงศรีราชสงครามภักดีปลัด แต่หาดวงภักดีราชยกกรมบัตร แต่
 กรมการทั้งหลายณเมืองนครให้ปลุกหอบเป็นมณฑป แต่ตั้งระเนียบครัวไก่
 ไร่ไฟแต่ทิมคามแต่เกยซ้ายขวา แต่ฉนวนแต่เกยข้างตำหรับพระราช
 โองการ แต่ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัตรตามธรรมเนียม แล้ว
 ให้เกณฑ์พระหาดวงขุนหมื่นณเมืองนคร ให้ตั้งรพด้วยขงเที้ยวขง
 กตองแคร์ตั้งขึ้นมาตำหรับพระราชโองการ แต่ตราพระครุฑพ่าห์ พระ
 สุพรรณบัตร ไปประทับฉนวนขุมนนเกย จึงเอาคานหามเข้ารับพระ
 ราชโองการถึงพระมณฑปแล้ว ให้แต่งขุนหมื่นกรมการคุมไพร่มีเครื่อง
 ตำราดูสำหรับมืออยู่นั่งยามตามเพลิงตระเวนจงกรมคอร ให้แต่งเปน
 กองขุ่มกองรายพิทักษ์รักษาอย่าให้เป็นเหตุการประการใดได้ แต่ให้
 ประโคมขงกตองแคร์ตั้งขึ้นทิมคามซ้ายขวาจกทุกเวลา ตามธรรมเนียม
 แล้วให้เจ้าพนักงานไปกวาดแล้วพระวิหารวัดมหาธาตุ แต่ตั้งเบญจา
 ตามชั้นหุ้มผ้าขาวมีเสาเพดานแล้วกันม่านรอบ แต่ม่านนั้นเปนม่าน
 สองไรแต่ปลีเสื้อพรมตั้งเคียงทองตำหรับของพระราชโองการ ในเบญจา
 ในพระวิหารวัดมหาธาตุจกสรรพไว้ ครั้นได้ฤกษ์จึงให้กรมการนิมนต์
 พระสังฆราชาคณะ ๕ รูป อินทนิล ๑๕ รูป มาพร้อมกันณพระวิหารนั้น
 แล้ว ให้พระหาดวงขุนหมื่นกรมการ แต่หาดวงขุนหมื่นณเมืองนคร
 แต่ผู้รงกรมการหัวเมืองซึ่งชนแก่เมืองนครนั้น นั่งล้อมบักราชหุ้มเส้าขาว
 แต่งพานหมากถวายบังคมพร้อมกันแล้ว แต่ให้ตั้งแท่นาหลังเปนค้ำแต่
 เรียงกันไปจนถึงพระวิหาร แล้วให้ประโคมแคร์ตั้งขงกตองขึ้น แต่

ข้าหุดวงผู้เจ้าทูลพระราชโองการนั้นจึงเชิญพระราชโองการ แดกรา
 พระครูพำที่ พระสุพรรณบัตรเสด็จเข้าในพระวิหาร นั่งเหนือเตียงทอง
 ถาดผ้าขาวตงเบญจานั้น แล้วชักม่านสองไขบัตไว้ จึงให้ผู้เจ้าทูลน
 ประนมมือยืนทูลนั้น แด่นำเบญจานั้นให้ปุพรมถาดผ้าแต่ตราหนึ่ง
 ดำหรับผู้จะยื่นอ่านพระราชโองการ แดอ่านพระสุพรรณบัตร แล้ว
 ให้เจ้าพระยานครนุ่งผ้าส้มปักขาวชายกรวย ห่มเสื้อขาวใส่พอกเกย
 คอกไม้ ใหว่ชันคานหาม ให้หุดวงซุนหมื่นตามพนักงานแต่เข้ามาถึง
 ประตูพระวิหาร ให้ให้นำเบญจาออกมาประมาณ ๔ ศอก ให้มีพาน
 ชันหมากถวายเป็นังคม แดให้พระหุดวงซุนหมื่นกรมการ แดเมืองชน
 ทังปวงนึ่งโดยอันคัมเปน ๒ แถว ให้ปุเช็ดหน้าเรียงเข้าคอกคอกไม้หมาก
 พลุรูปเทียน แดแล้วจึงให้ปุระโคมแควตตั้งช้องกลอง แด่นายแวงผู้
 เจ้าทูลพระราชโองการนั้นจึงชักม่าน แดชาววังกรมพระคตตั้งผู้เจ้าทูลน
 นึ่งถัดแวงออกมาคามาซ้ายขวา แดให้เจ้าพระยานครแแดพระหุดวงซุนหมื่น
 กรมการทังปวงกราบถวายเป็นังคมสำมถาแล้วส่งบอยก่อน ครันสุดเตียง
 กลองแแดแควตตั้งแล้ว จึงให้เจ้าพระยานครพระหุดวงซุนหมื่นกรม
 การทังปวงถวายเป็นังคมให้พร้อมกันแล้ว ผู้เจ้าทูลพระราชโองการแแด
 อดักษณซึ่งนึ่งชาวนนกราบถวายเป็นังคมสำมถาแล้ว จึงให้นายแวงผู้
 เจ้าทูลนเขียนพานยันเจียดกลองกลองออกแล้ว เชิญพระราชโองการส่ง
 ให้อดักษณยื่นบนผ้าแดงแแดพรมนนั้น อ่านพระราชโองการมอบเมือง
 นครให้แก่พระยาไชยาธิเบศร์เป็นเจ้าพระยานคร ครันจบพระราชโองการ
 แล้ว ให้หุดวงศรีราชส่งครามรามภักดีปัดดี แดกรมการทังปวง

ประนมมือเหนือศีรษะรับสั่งตราพระราชโองการ ว่าข้าพระพุทธเจ้าทั้งปวง
 ขอรับพระราชโองการมานพระบัณฑูรด้วยเกล้า ๆ ครั้นรับสั่งแล้วให้
 กราบถวายบังคมตามตา จึงให้อ่านพระสุพรรณบัฏพระราชทานชื่อ
 แก่เจ้าพระยานคร ครั้นจบพระสุพรรณบัฏแล้ว ให้เจ้าพระยานคร
 นรับสั่งว่า ข้าพระพุทธเจ้าขอรับพระราชโองการมานพระบัณฑูรด้วย
 เกณฑ์ ๆ จึงตั้งพระสุพรรณบัฏให้แก่พระยาไชยาธิเบศร์เป็นเจ้าพระยา
 นครรับพระราชทานชื่อ จึงให้เจ้าพระยานครแต่งพานมุกรองเทมทอง
 รับพระสุพรรณบัฏไว้ตามธรรมเนียม แลตั้งให้อาตถิชนธิเบศร์
 พระครูฟ้าห้อยขึ้นเหนือศีรษะ แลตั้งให้ร้องประกาศว่าคงตราพระครู
 ฟ้าห้อย ๓ ที่ แลตั้งให้หัตถวงปลัด แลกรมการทั้งปวงกราบถวาย
 บังคมแล้วรับสั่งตราพระครูฟ้าห้อยว่า ข้าพระพุทธเจ้าทั้งปวงขอรับพระ
 โองการมานพระบัณฑูรด้วยเกล้า ๆ ข้าพระพุทธเจ้าทั้งปวงขอโดย
 พระราชโองการมานพระบัณฑูร ซึ่งทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ๆ มา
 หนึ่งทุกประการ แลตั้งให้ประโคมฆ้องกลองแตรตั้งขลุ่ยตามตา แล
 เชิญพระราชโองการ แลตราพระครูฟ้าห้อยตั้งขึ้นแล้ว ให้เจ้าพระยา
 นครแลกรมการทั้งปวงกราบถวายบังคมตามตาอีกครั้งหนึ่งแล้วให้
 ชักม่านไซเข้า ครั้นเสร็จแล้วตั้งให้เสด็จพระสงฆ์ราชาคณะแลพระสงฆ์
 อินคัมภีร์สวดถวายพระพรพระพุทธเจ้า จนศัพท์พุทธาแลภวคฤฬพมัง
 กคลังแลสวดพระพุทธรมนต์ ต่อจบแล้วตั้งให้ประโคมฆ้องกลองแตรตั้ง
 แลให้พระหัตถวงขุนหมื่นทั้งปวงคั้งแก้แทน เชิญพระราชโองการแลตรา
 พระครูฟ้าห้อย เสด็จมาณมณฑปนั้นตามธรรมเนียม ครั้นเสร็จการ

มอมเมืองแล้ว ให้นายเทียรฆราช นายสวัสดิ์ภักดิ์ โกษาอิศหาก
 นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุช แวงจตุตถ์คมาท ว่าแก่เจ้า
 พระยานครให้แต่งหนังสือทูลเกล้าฯ ถวายต้นของราชโองการนั้น บิด
 ตราเข้าพนมปากมอกด้วยกระดาษแสดครั้งตามธรรมเนียม แต่หนังสือ
 ปฏิบัติฯ พณฯ โงษาธิบดี แล้วให้แต่งของบรรณาการสำหรับต้นของ
 พระราชโองการ แต่สิ่งของต้นของหนังสือฯ พณฯ โงษาธิบดี แด
 คำธรรมเนียมมอมเมือง แดคำธรรมเนียมแต่งตราพระราชโองการ
 แดตราพระครุฑพ่าห์ แดพระสุพรรณบัตร แดคำผู้เชิญตราพระราช
 โองการ แดคำรับตั้งนายเวรชาววังมหาดไทยแก่เจ้าพระยานครแต่ตาม
 ธรรมเนียม แล้วให้เรียกเอาตำแหน่งผู้กราบถวายบังคมพระราช
 โองการตามบันดาศักดิ์จึงทุกคน ให้เจ้าพระยานครแลกรมการแต่งพระ
 หาดวง ชูหมั่น ชนมั่นคง คุมไพร่ตำรวจ ด้วยเครื่องตราอาวุช สำหรับมือ ให้
 ครอบ แดเรือแห่แห่นมโงกษัตริย์ราชาเชิญเสด็จพระราชโองการ แด
 ตราพระครุฑพ่าห์ แดเครื่องบรรณาการกลับเข้าไปยังกรุง ชย้าให้
 เปนเหตุการณ์ประการใดได้ ชนึ่งเมื่อพระราชโองการเสด็จไปณกลางทาง
 จนถึงเมืองนครนั้น ให้นายเทียรฆราช นายสวัสดิ์ภักดิ์ โงษา
 อิศหาก นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวุช กำชับว่ากล่าวห้ามปราม
 แก่นายเรือ แดใบพันหัวพันท้ายแลไพร่พลรบพลกรรเชียงแลบ่าวไพร่
 ฆ่าไทยสมัครมาหาไศรยซึ่งไปด้วยนั้น ชย้าให้เขาภิจราชการณกรุงไป
 เจรจว่ากล่าวบอกเล่าแก่ชาวเมืองใต้ทั้งปวง แดเพื่อนฝูงสมัครมา
 หาไศรยแห่งใดตำบลใดแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ แดชย้าให้วิวิาทค้าฆ่าพัน

ฉกรรจ์อักษรบันฑิต ทำข่มเหงเอาพัสดุของเงินแดทรพียอญมณีก่งด่มณะ
 พรหมณาจารย์อาณาประชาราษฎร์ถูกค้ำฉนวนิช แต่ประการใดประการ
 หนึ่งได้ ถ้าแต่รู้เห็นเป็นประการใด แต่ผู้มีชื่อมาว่ากล่าวแต่พิจารณา
 เป็นดั้ไซ้ ก็จะมีเอานายเทียบมราช นายสวัสดิ์ภักดี โกษาอิศหาก
 นายพิทักษ์ราชา นายชาญอาวช แวงจตุรงค์บาท ซึ่งมีได้ทำ
 ตามกฎหมายให้ ๕๕ ลงพระราชอาญาตามโทษานุโทษ แต่ให้ทำตาม
 กฎหมายนี้จึงทุกประการ กฎให้ ใ้ในวันศุกร์เดือนยี่ขึ้น ๓๐ ค่ำ จุ
 ลศักราช ๓๓๐๔ ปีจอจตุศก

อนึ่งผู้เป็นเจ้าของพระยานครศรีธรรมราช เสียค่าธรรมเนียมในนี้
 อาถักษณเจ้าวัทธิชอคามบันฑิตาคักกิดเสมอนาร้อยละตั้ง กรมอาถักษณ
 ผู้แต่งตราพระราช โองการได้ค่าธรรมเนียม ๑๒๐ บาท กรมแสงในได้
 ค่าธรรมเนียม รักษาตรา พระราช โองการ แดตราพระ ครุฑพ่าห์ ๑๒๐ บาท
 ส่นมผู้เชิญตราพระราช โองการแดตราพระครุฑพ่าห์ ๕๐ บาท คนหาม
 เส็ดียงแดตราตั้งช้แต่เที่ยวแห่มาแต่โรงแสงเล่มอกนละ ๓ บาท อนึ่ง
 คำตำแหน่งศักดิ์ผู้รักษาเมืองผู้รับ แดข้าหลวงกรมการนายระวางนาย
 พจนอนค่านคอยตีบร้อยชายัดแดแวงนายบ้านนายอำเภอ แดพระ
 หลวงซุนหมื่นนวกเศษข้าด้วย แดด้วยช่องกองข้างทงปวง กราบถวาย
 บังคม เสียค่าช้กมันค่าบังกลองเป็นคำตำแหน่งศักดิ์ซุนนอน ๖ บาท
 ค่าช้กมันหนึ่งเพื่อง บังกลองหนึ่งเพื่อง แดรหนึ่งเพื่อง ซองซุนน
 ๓ บาท ช้กมันหนึ่งเพื่อง แดรหนึ่งเพื่อง แดพระหลวงซุนหมื่น
 กรมการ แดนายระวางนายบ้านนายอำเภอ แดข้าหลวงซุนหมื่น

พิเศษ ข้าด้วยช่องกองข้างทงปวง เดี่ยวค่าถวายเป็นมงคลแต่ค่าชักม่าน
 ค่าปักถอง เป็นค่าตำแหน่งศักดิ์ตามบันดาศักดิ์แต่มา ๓๐๐ ขึ้นไป เดี่ยว
 ค่าตำแหน่งศักดิ์ ๓๐๐ ละ ๒ ตั้งแต่ ๓๐๐ ขึ้นไปถึงมา ๓๐๐๐
 เดี่ยว ๓๐๐ ละ ๒ ตั้งแต่ แต่เดี่ยค่าชักม่านแต่ปักถองแต่แครงเหมือน
 กันทุกคน

ในลักษณะพระราชโองการนั้นว่า พระราชโองการพระบาทพระ
 ศรัตรูพรหม ส้มเต๋จเอกราชรัฐอิศวรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้า
 อยู่หัว คือองค์สมเด็จพระนารายณ์เป็นเจ้า พระเจ้าปราสาททอง
 พระเจ้าข้างเนียม พระเจ้าข้างเผือก ทรงทศพิชราชธรรม ราชอนันต
 สัมภาราติเรก เอกอุคตบรมจักรพรรดิสุนทรธรรมิกราชบรมนารถ
 บรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาครัดเอาพระยาไชยาธิเบศร์
 เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมาโศกราชชาติเดโชไชยมไหศุริยาธิบดี อภัยพิริย
 ปรากฏมหาบุษย์ เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ครั้นพระราชโองการแต่
 ตราพระครุฑพ่าห์เสด็จโดยสวัสดิภักดิ์ชาววัง แต่โกษาธิบดีหากกรมคลัง
 นายพิทักษ์ราชา นายธานีอาวุธ แวงจตุตังคบาทจำตุตมานไช ให้
 หตวงศรีราชสงครามรามภักดิ์ปลัด หตวงภักดิ์ราชยกมนตรี แด
 กรมการทงหตาย ตรวจจักษข้างม้าวพลไธนาอากรสำหรับเมืองมอ
 โดยขนาด

ในลักษณะพระสุพรรณบัฏนั้นว่า สุกุมัตต สุตติการยติเรก ๓๐๖๔
 ศกโสณตั้งจักษกรมฤทธิมาศสุกรมบัณฑิต เทวศักดิ์พุทธมหารัฐมหารัฐิ พระ
 บาทพระศรีสุธรรมพรหม ส้มเต๋จบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระ

กรุณาพระราชทานนามกรพระยาไชยาธิเบศร์ เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมา
 โศกราชชาติเดโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมพาทู เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราช

ในลักษณะหนังสือซึ่งส่งของพระราชโองการนั้นว่า ข้าพระพุทธเจ้า
 เจ้าพระยาศรีธรรมมา โศกราช ชาติเดโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัย
 พิริยปรากฏมพาทู เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ขอกราบถวายบังคม
 ทูลพระกรุณา พระบาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ด้วย
 ข้าพระพุทธเจ้า (ชื่อ) แดงจตุตถกบมาทซ้ายขวา จำทูลพระราช
 โองการแต่ตราพระครูพ้าห์ แดพระสุพรรณมิตรเสด็จไปมอบข้าพระ
 พุทธเจ้าแล้ว แดข้าพระพุทธเจ้าเชิญพระราชโองการแต่ตราพระครูพ้าห์
 เสด็จกลับโดย (ชื่อ) แดนายแดงจตุตถกบมาท เข้ามากราบถวาย
 บังคมพระบาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ข้าพระพุทธเจ้า
 ขอกราบถวายบังคมทูลพระกรุณาพระบาทพระพุทธเจ้าอยู่หัว

เรื่องตั้งพระเจ้านครศรีธรรมราชกรุงธนบุรี

วันอังคารเดือน ๑๓ ขึ้น ๖ ค่ำปีวอกชวศก เพลาเช้าเสด็จออก
 ขุนนางพระที่นั่งทองพระโรง หมื่นพิพัฒน์ โภษารับตั้งโต๊ะเกล้า ๆ
 ตั้งว่ากำหนดจะได้ ให้ขุนสกลมณเฑียรกรมวัง ขุนวิเศษนุชิตกรมคลัง
 นายเทียบราชฮาดลักษณะ นายจิตรบำเรอวงศาจารย์นอกซ้าย นาย
 บัดตั้งกฤษฎกรวงศาจารย์ในขวา แดจตุตถกบมาท จำทูลพระราช
 โองการ คราพระครูพ้าห์ พระสุพรรณมิตร ออกไปพระราช

ทานมอบเมืองให้เจ้านครเป็นเจ้าชั้นชาติมา พระเจ้านครศรีธรรมราช
 ครั้งนี้ ได้ฤกษ์วันอังคารเดือน ๓๓ แรม ๔ ค่ำมีวอกชุก เพลา
 เข้า ๕ นาฬิกา ๒ บาท เป็นมงคลฤกษ์ แด่ให้เจ้าพนักงานพระคลัง
 มหาสมบัติเบิกทองแผ่นแผ่นพระสุพรรณบัตรหนัก ๖ ตั่ง กว้าง—
 ยาว—สำหรับจารึกพระสุพรรณบัตร แด่ให้ คักถ้องของจำหัดักสูง
 ๕ นิ้ว กว้างใหญ่รอบ ๖ นิ้ว ทั้งฝาทั้งตัวหนัก ๒ บาท ๓ ตั่ง เพื่องสูง—
 ใหญ่รอบ—สำหรับใส่แผ่นพระสุพรรณบัตร แด่ให้ คักถ้องเงินหนัก
 ๓ ตำดั่ง ๒ บาท ๓ ตั่ง สูง ๖ นิ้ว กว้างใหญ่รอบ ๘ นิ้ว สำหรับ
 ใส่ถ้องของซึ่งใส่พระสุพรรณบัตร แด่ให้ คักถ้องของจำหัดักทั้งฝา
 ทั้งตัวหนัก—สูง—ใหญ่รอบ—สำหรับใส่พระราชโองการ แด่ให้ คักถ้อง
 เงินจำหัดักทั้งฝาทั้งตัวหนัก—สูง—ใหญ่รอบ—สำหรับใส่ถ้องของซึ่ง
 ใส่พระราชโองการ แด่ให้ คักถ้องของจำหัดักทั้งฝาทั้งตัวหนัก—สูง—
 ใหญ่รอบ—สำหรับใส่ตราพระครุฑพ่าห์ แด่ให้ คักถ้องเงินจำหัดัก
 ทั้งฝาทั้งตัวหนัก—สูง—ใหญ่รอบ—สำหรับใส่ถ้องของรองตราพระครุฑ
 พ่าห์ เป็นพนักงานคลังมหาสมบัติได้ทำ หนึ่งให้เจ้าพนักงานกรม
 พระคลังวิเศษเบิกงาดำพระคลังมหาสมบัติ ไปให้ช่างถึงถ้องสูง—
 ใหญ่รอบ—สำหรับใส่พระราชโองการของค้ ๓ พระสุพรรณบัตรของค้ ๓
 แด่ให้ทำเจียดเขียนตายทองสำหรับใส่ถ้องตราพระครุฑพ่าห์ของค้ ๓ แด่
 ให้มีถ้องแพรตายทองสำหรับใส่ถ้องพระราชโองการ พระสุพรรณบัตร
 แด่ใส่เจียดรองตราพระครุฑพ่าห์ด้วยจางทุกของค้ แด่ให้จัดพานรอง
 ถ้วนพ้า ถ้ามีได้พานรองถ้วนพ้าจะได้เป็นพานรองมุกทับก็เอาเถิด ให้

ได้ ๓ ตำรับ แล้วให้มีผู้ย่นแพรตายของมีระบายปากผู้กะโจนสูง
 ต่างคตุม ถ้ามิได้ผู้กะโจนสูงย่นลงต่ำไป ก็ให้มีคตุมสักหลาดแดง
 ด้วยทั้งสามตำรับ ตำหรับใต้พระราชโองการตำรับ ๓ ใต้ตรา
 พระครุฑพ่าห์ตำรับ ๓ ใต้พระสุพรรณบัฏตำรับ ๓ เป็นพนักงาน
 พระคลังวิเศษ แดกต้องทอง กัดต้องเงิน กัดต้องงา กัดต้องเจียก
 แดกพานดุษยนต์ั้ง^{๕๕} เป็นพนักงานขาดักษณ์ได้เร่งรัดตรวจตราว่ากล่าว
 แดให้กรมแสงในซ้ายเมืง^{๕๕}ถึงหุ่นตราพระครุฑพ่าห์องค์ ๓ แด
 กำหนดจะได้จำรักพระราชโองการ พระสุพรรณบัฏ แดจำดอง
 ตราพระครุฑพ่าห์ แดบีตราพระราชโองการ ได้ฤกษ์วันศุกร์
 เดือน ๓๓ ขึ้น ๓๕ ค่ำมีวอกอัฐศก เพลาเช้า ๕ นาฬิกา ๓ บาท แด
 ให้กรมแสงในซ้ายเชิญตราพระราชโองการพระครุฑพ่าห์ออกมา ให้
 ขาดักษณ์แตรกรมแสงในซ้ายแต่งบายศรี ๒ ตำรับ ที่เศสุกรคู่ ๓ เทียน
 ทองคู่ ๓ เทียนเงินคู่ ๓ เขาคอกคอกไม้รูปเทียนแบ่งหอมน้ำมัน
 หอม แดให้ขาดักษณ์เมืงผ้าขาวต่อพระคลังวิเศษมานุ่งผืน ๓ ห่ม
 ผืน ๓ ตำหรับุ่งห่มจำรักพระราชโองการ พระสุพรรณบัฏ ครั้น
 จะใกล้ ได้ฤกษ์จำรักให้สุรูปเทียนบูชา เขาคอกคอกไม้จุณเจิมแบ่ง
 น้ำมันแล้ว จึงให้ขาดักษณ์นุ่งห่มผ้าขาวกราบถวายบังคมสามตาแล้ว
 จึงให้จำรักพระราชโองการ พระสุพรรณบัฏ แดจำดองตราพระ
 ครุฑพ่าห์ตั้งขึง^{๕๕}หุ่นซึ่งกรมแสงในซ้ายทำไว้นั้น แดจึงเชิญพระราช
 โองการพระครุฑพ่าห์พระสุพรรณบัฏ เขาคัดต้องใต้ดุษยนต์ั้ง^{๕๕}
 ขาดักษณ์ ได้บีตราประจำขึง ปากดุง กัดดุง ปากดุงย่นพาน ตาม ขรรคม

นิยมแต่เช้าแล้ว จึงเชิญพานพระราชโองการตราพระครุฑพ่าห์ พระ
 ศุภวรรณบัตรขึ้นไว้บนพระที่นั่ง แต่เมื่อจารึกพระราชโองการพระศุภวรรณ
 บัตร แลจำลองตราพระครุฑพ่าห์ เป็นพนักงานจตุสดมภ์แต่ผู้รับสั่ง
 ได้มานั่งกำกับดูแลด้วยจนสำเร็จ ครั้นถึงกำหนดฤกษ์ จะได้เชิญ
 พระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระศุภวรรณบัตรเสด็จไปลงเรือ
 พระที่นั่งนั้น ให้ต้นมพลเรือนแลข้าหลวงผู้จาทูลนุ่งส้มบักทายได้เสด็จ
 ครุยขาวไปเชิญรับพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระศุภวรรณ
 บัตรไปส่งขึ้นหอจตุรมุข แลให้พนักงานตีค้ำวอเชิญพระวอจตุรมุข
 มีคนทาม ๓๐ คน มากอยเตรียมนับพระราชโองการ ตราพระครุ
 พ่าห์ พระศุภวรรณบัตรนประคูประราชวงษ์ แลให้กรมวังจัดเครื่อง
 สูงแห่งพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระศุภวรรณบัตร นำ
 ๓ คู่ หตั้ง ๒ คู่ สัปทน ๔ คัน แลให้กรมกตาทโหมเกณฑ์กตของ
 ชนะ ๓ คู่ บัคน ๓ แตรงอนคู่ ๓ สำหรับแห่แด่ประโคมพระราช
 โองการ ตราพระครุฑพ่าห์ พระศุภวรรณบัตร แลให้มหาดไทย
 เกณฑ์พระหหลวงขุนหมื่นฝ่ายทหารพลเรือน นุ่งส้มบักทายได้เสด็จครุย
 ขาว เดินประดำเนินมือหน้า ๒๐ แห่หตั้ง ๓๐ รวม ๓๐ คู่ แลให้
 เกณฑ์ทหารได้เสด็จเอวระแห่หมวก ถือบินแลขนหางไก่ หน้าพระ
 หหลวงขุนหมื่นซึ่งประดำเนินมือหน้า ข้างหน้า ๓๐ ข้างหลัง ๓๕ มีขง
 รัวฆงฉานแห่ด้วยตามธรรมเนียม ไปส่งจนถึงเรือพระที่นั่ง แต่
 ข้าหลวงผู้จาทูล ๕ นาย กับต้นมผู้เชิญทรานาย ๓ นั้น ให้เคียงข้าง
 พระวอแห่ไปด้วยข้างละ ๓ คนจนถึงเรือพระที่นั่ง แลให้พนักงานตี

ดำรงไปปลุกณจนคอยรับพระราชโองการ คราพระครูพำที่ พระ
 สุปรรณบัตรณสำนวนบ้านพระเนาโชติ แล้วให้พนักงานตีตำรวจ
 เชิญเรือพระที่นั่งศรีต้นกึ่งแห่งพระศัพเข้ามาแต่เมืองนครนั้น มาดกแต่ง
 คาคดีหลังคา แตรขยเขียนเกาช้างขาวครุฑเศ้าหมองอยู่นั้น ให้กรม
 ข่างเขียนไปวาดเขียนตกแต่งซ่อมแปลงให้งามให้ดี ให้พนักงานกรมวัง
 เข้ามานลงไปผูกทั้ง ๔ ด้านที่หลังคาคาคดี จะเชิญพระราชโองการ
 คราพระครูพำที่ พระสุพรรณบัตรลงอยู่นั้นแล้ว จึงให้เชิญพระราช
 โองการ คราพระครูพำที่ พระสุพรรณบัตรเสด็จลงเรือพระที่นั่ง
 แดให้มหาดไทยกตาทโหมเถณฑ์คูเรือแห่งพระหลวงขุนหมื่นยาว ๗-๘-๘ วา
 ขึ้นไป ให้แต่งตัวจงโฮ้ง กินเครื่องอุปโภคบริโภคตามบันดา
 ศักดิ์ หน้าเรือพระราชโองการ คราพระครูพำที่ พระสุพรรณ
 บัตร ๑๕ คู่ แห่งถึง ๗ คู่ แห่งไปตั้งจนค่านปากดัดตามธรรมเนียม
 แดตั้งปทน ๔ คัน กตของชนะ ๓ คู่ บั้งคัน ๓ แตรงอนคู่ ๓ นั้น ให้
 แห่งแประโคมไปด้วยสำหรับพระราชโองการ แดณกรงออกไปตาม
 หัวเมืองแถบบ้านรายทางออกไปจนถึงเมืองนคร แล้วให้ประโคมพระ
 ราชโองการ คราพระครูพำที่กลับเข้ามาจนถึงกรุง แดให้ชาววัง
 ผู้อยู่เวรตั้งไปมหาดไทยกตาทโหม ให้หมายบอกแก่เจ้าพนักงานให้ทำ
 กิจการทั้งปวงให้ครบจงทุกพนักงาน อย่าให้ขาดค้างช้าเดี่ยราชการ
 พระเจ้าอยู่หัวไปแต่พนักงานโคพนักงานหนึ่งได้ตามรับสั่ง แดเรือกรว
 ขอรับสั่งทรง

ไต่ตั้งเวร

นายจำเนียรชาววัง	}
นายแก้วนมหาดไทย	
นายบริษาดกตาใหม่	

นายรัตนบรยงชาววัง	}
นายแก้วนมหาดไทย	

นายพิบูลย์ชาววัง	}
นายแก้วนมหาดไทย	

นายชำนาญชาววัง	}
นายแก้วนมหาดไทย	

ในลักษณะพระราชโองการนั้นว่า พระบาทสมเด็จพระเอกาทศรฐ
 อิศวบรมนารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงทศพิชราชธรรม
 อเนกสัมภาราภิเรกเอกอัครม บรมจักรพรรดิสุนทรธรรมิกราชบรม
 นารถบรมบพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ทรงพระกรุณาตรัสเอาพระยานคร
 เป็นเจ้ารัตนตติมา นามขัตติยราชนิคมตมมุตมโหดวรยศ พระเจ้า
 นครศรีธรรมราช ครั้นพระราชโองการแต่ตราพระครูพำที่เสด็จโดย
 ขุนดกตมณเฑียรกรมวัง ขุนวิเศษนุชิตกรมคลัง นายจิครนำเรือ
 นายมัดตั้งกัญชร แวงจัตติงคบาท จำทูลมานี้ให้ให้พระยาราช
 ด้วงคัมผู้ช่วยราชการ แดพระยาพระหลดวงเสนาบดี ขุนหมื่นมหา
 เด็กเข้าเฝ้าทูลหาญ ครววจจัดเครื่องราชบริโภคน้ำสำหรับกระษัตริย์ประเทศ
 ราช พระราชทานมอบโดยขนาด

ในลักษณะพระสุพรรณบัฏนั้นว่า ทรงพระมหากรุณาโปรด
เกล้าฯ ให้พระยานครคั่นเมือง เป็นเจ้าชั้นเทศีมา นามชัฎยราช
นิคมสัมมุติมหาดวรยศ พระเจ้านครศรีธรรมราช เสด็จไปณวันอาทิตย์
เดือนสิบเอ็ดขึ้นสามค่ำ จุลศักราช ๓๓๓๗ บังออกอัฐศก

ในลักษณะหนังสือซึ่งส่งของพระราชโองการนั้นว่า ข้าพระพุทธเจ้า
พระเจ้านครศรีธรรมราช ขอกราบถวายบังคมทูลพระกรุณาแด่พระ
บาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระอนันตคุณอันมหา
ประเสริฐ ด้วยข้าพระพุทธเจ้า ขุนวิเศษนุชิตกรมคลัง ขุนตถก
มณเฑียรกรมวัง นายเทียรฆราชอาตักษณ์ นายจิครบำเรอวงษ์ชัย
นายมัตตังกักุญชรวงษ์วา วงษ์จัตตังคบาท จำทูลพระราชโองการแ
ตราพระครุฑพ่าห์ พระสุพรรณบัฏเสด็จไปพระราชทานมอบเมืองให้
ข้าพระพุทธเจ้า ทรงพระนามชัฎยราชนิคมสัมมุติมหาดวรยศ เจ้า
ชั้นเทศีมาเมืองนครศรีธรรมราชเสร็จแล้ว ข้าพระพุทธเจ้าเชิญพระ
ราชโองการแตรตราพระครุฑพ่าห์เสด็จกลับโดยขุนวิเศษนุชิตกรมคลัง ขุน
ตถกมณเฑียรกรมวัง นายเทียรฆราชอาตักษณ์ นายจิครบำเรอ
วงษ์ชัย นายมัตตังกักุญชรวงษ์วา วงษ์จัตตังคบาท เข้ามา
กราบถวายบังคมแด่พระบาทสมเด็จพระบรมพิตรพระพุทธเจ้าอยู่หัว ข้า
พระพุทธเจ้าขอกราบถวายบังคมทูลพระกรุณาแด่พระบาทสมเด็จพระพุทธ
เจ้าอยู่หัว

บรมสังวรวิปฏิการทักษิณ อุดยติเรกเอกศักดิ์ยา ในชัฎยราช
นิคมสัมมุติมหาดวรยศ พระเจ้านครศรีธรรมราช ถวายอภิเษก

มังคมแต่พระบาทสมเด็จพระเจ้าเอกาทศรวุธธิศวรรมนารถบรมบพิตรพระพุทธ
 เจ้าอยู่หัว ผู้ทรงพระอนันตคุณอันมหาประเสริฐ ด้วยอนุหิเศษอนุชิต
 กรมพระคลัง ขุนสดกตมณเฑียรกรมวัง นายจิตรนำเรือแดงซ้าย
 นายมัตตังกัญชรแดงขวา แวงจัตตุลังคบาท จำทูลพระสุพรรณบัตร
 รัตนพระราชโองการ แดตราพระครุฑพ่าห์ เสด็จออกไปมอบพระ
 นครศรีธรรมราชเดรัจฉาด์ เขมยพระราชโองการแดตราพระครุฑพ่าห์
 เสด็จโดยแวงจัตตุลังคบาททตมยั้งกรุงพระนครศรีอยุธยา ขอกกราบ
 ถวายมังคมทูล พระกรุณา พระบาทสมเด็จพระบรมนารถ บรมบพิตร พระพุทธ
 เจ้าอยู่หัว

ตำนานกฎ

เรื่องตั้งพระเจ้านครศรีธรรมราชกรุงธนบุรี

กฎให้แก่พระยาราชสุภาวดี พระศรีไกรตาศ พระไชยนาท
 เสดนามด้ข้าห์ทวงผู้ยู่รักษาเมืองนครศรีธรรมราช แดพระยากระตาโหม
 พระยาโกษา พระอุไทยธรรม พระด้วย เสดนามด้ข้าห์ผู้จะออก
 ไปทำราชการครั้งน ด้วยทรงพระกรุณาด้ารัดเหนือเกล้า ๆ ตั้งว่า
 ครั้งพระนครศรีอยุธยาเสียแก่พม่าข้าศึกแต่ก่อน ฝ่ายกรมการพด
 เมือง ๆ นครหาทพึ่งไม่ ยกปลัดเมืองขึ้นผ่านแผ่นดินเป็นเจ้าขันฑธาตีมา
 ก็ได้ พงพาฮาไศรยด้ยยุทธชิงไชยชนะแขกข้าศึก ถ้าหาไม่ขันฑธาตีมา
 ก็จจะระดำระสายเปนไป ความชอบม้อยู่กับแผ่นดิน ฝ่ายศักดิ์

กฤษณานภาพวงษัตริย์ราชผู้หนึ่ง ครองราชย์ที่ไคร้ราชโอรส ฝ่าย
 พระยานครก็ได้ ไปตามเสด็จพระราชดำเนิน ช่วยทำการยุทซึ่งไชย
 เหมมันพม่าข้าศึก ครั้นจะเอาใจ ให้บังคับพลช่วยการแผ่นดินพระนคร
 ศรีอยุธยา ก็เป็นฝ่ายเป็นตัวอยู่เสด็จขึ้น ประการหนึ่งก็มีท่าชกรรมกร
 แต่ ๒๐-๓๐ หาดต้องการที่อยู่ไม่ ฝ่ายเจ้านครสุโขทัยส่งพรรคครวไต
 ควรให้ ไปบำรุงพระเกียรติยศสนองพระเดชพระคุณแทนเจ้านครสุโขทัยสืบ
 ไป แต่ซึ่งจะบำรุงพระเกียรติยศนั้น ฝ่ายพระยานครเคยผ่านแผ่นดิน
 เป็นเจ้าฉันทดีมาอยู่แล้ว ก็ให้ผ่านแผ่นดินเป็นเจ้าฉันทดีมา ฝ่าย
 ซึ่งผู้ผ่านแผ่นดินเป็นเจ้าฉันทดีมาสืบมาแต่ก่อนนั้น เหมือนกันกับพระยา
 ประเทศราช ประเด็นคู่เดียวกัน ให้พระราชทานราชทรัพย์ช้าง
 ม้าต้น เครื่องราชาโภก พระมาตยาอย่างฝรั่งดีเหลือง พระเกี้ยว
 ทองคำ พระยอดทองคำ พระยิกาทองคำ หนักทอง ๒ ตำดั่ง
 มั่นนการเวกองค์ ๓ นดองพระองค์ทรงประพาศดีเหลือง ตั้งเวียน
 บังพระกรนดองพระต่อ หนักทอง ๒ ตำดั่ง ๓ บาท ๓ เฟื้อง นดอง
 พระองค์อย่างน้อย เข็มขานก้านแยงคุดผ้า ๓ นดองพระองค์ขุน
 พันไหมคุดอกเครือ ๓ องค์องค์ ภาษาดายหกคัมภีร์ผืนพันขาว ๓ ภาษ
 ดายหกคัมภีร์องกระจกคองขาว ๓ องค์องค์ ภาษาคุดมบรรทมเทพ
 ประนมสี่ศัษีบแพรกรวยแดงองค์ ๓ สันนิเปตาเชิงงอนองค์ ๓ พาน
 พระศรีทองคำหนัก ๓๘ ตำดั่ง ๓ บาท เครื่องในทองคำ คัดับภู่
 สร้อยหนัก ๓ บาท ๓ ตำดั่ง เต้าปูนหนัก ๓ ตำดั่ง ๓ บาท จอก
 เฟื่องมีเชิงหนัก ๓ บาท ๒ ตำดั่ง จอกเฟื่องน้อยหนัก ๒ บาท ๓ ตำดั่ง

ผอบใหญ่หนัก ๓ ตำดั่ง ๓ ตั่ง ผอบน้อยหนัก ๓ ตำดั่ง ๓ เพื่อ
 ค้ำมัตถมากหนัก ๓ บาท ๓ ตั่ง ๗ ตั่งหนักทอง ๒ ตำดั่ง ๓ เพื่อ
 พระเต้าทองคำหนัก ๓๓ ตำดั่งองค์ ๓ บ้วนพระโษษฐทองคำหนัก
 ๓ ตำดั่งองค์ ๓ พานเงินจำหัดปากกะจับรองพระภูษาหนัก ๒ ชั่ง
 ๒ ตำดั่ง ๓ บาทองค์ ๓ ตู้พรรณภาชนะเงินของควา ๓ เท้า ปาก
 จำหัดอย่างยี่ปุ่นหนัก ๓ ชั่ง ๕ ตำดั่งหนึ่ง ตู้พรรณภาชนะเงินของเสวย
 ๔ เท้า ปากจำหัดอย่างยี่ปุ่นหนัก ๓ ชั่ง ๓ ตำดั่ง ๒ บาทหนึ่ง บ้วน
 พระโษษฐเงินอย่างเทศหนัก ๓ ชั่ง ๓ ตำดั่ง ๒ บาทหนึ่ง พระกต
 องค์ ๓ พรหมที่ ๕ คับผืน ๓ เงินตรา ๓๐ ชั่ง ฉดของพระบาท
 อย่างเทศหนักทองขวางคู่ ๓ พระเสด็จงาองค์ ๓ เรือพระที่นั่งครุ
 ชาติเตี้ย ๓ พระแสงดาบยี่ปุ่นค้ำมกัฒบั้งห้าต้นทองคำปลอกทองคำ
 องค์ ๓ พระแสงหอกชดค้ำมแก้วปลอกทองคำประดับพดอย ๒ องค์
 พระแสงปืนต้นคร่ำทอง ๓ พระแสงปืนยาว ๔ คับคร่ำทอง ๓ ตององค์
 พระแสงปืนคาบศิลายาวท้ายพระที่นั่ง ๓๐ องค์ ออกไปผ่านชั้นจตุตถ
 นามชคัยราชนิคมตมมุกิมโหดวรัยพระเจ้านครศรีธรรมราช ซึ่งพระ
 นามนัทรงพระสุพรรณบัตร สุพรรณรัตนราชนามพระราชทานได้
 กตองทอง กตองเงิน กตองงา กุงแพรได้พานแว่นพ้ามุ่กุงย่นบีต
 ตราประจำชงออกมาด้วยแล้ว แลซึ่งเครื่องราชา โภคสิ่งใดมีครบนั้น
 ให้พระเจ้านครศรีธรรมราช เสนาบดีท่านบำรุงจัดแจงขึ้นจงบริบูรณ์
 แลซึ่งถูกหุดวง เสนาบดีข้าเฝ้ามหาตเด็กเมืองนครได้เข้ามาทำการ
 ณกรุงนั้น ก็ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้พระราชทานตามยศ

กตัญญูออกไปทำราชการด้วยพระเจ้านครศรีธรรมราชแล้ว แด่ซึ่งถูก
 หลวงเจ้ามาทำราชการด้วยนั้น ให้รับพระราชทานถดองพระองค์อย่าง
 น้อยเข็มขามก้านแย่งพันแดงคุมคาค ๓ แด่ก้านแย่งกระบวณเงินพันม่วง
 คุมผ้า ๓ ผ้าพ้วยห่มนอนตายเขมรราชภูพันแดงซั๊บโนแพร ๓ ภาค
 หมากคนโทกำไต้ทองอย่างเจ้าราชหนักดดำรับ ๓ พรหมน้อยสี่คัมผืน ๓
 เงินตรา ๕ ชั่ง บั้นรองทรงยาว ๔ คัมคร่ำทองรวงครึ่งท่อน ๓ บั้น
 รองทรงตันท้ายหอยโง่งคร่ำทอง ๓ ส่องบอก เรือรบดำ ๓ ซึ่งเสนา
 บัดเข้าเฝ้าแถมมหาดเล็กได้รับพระราชทาน

พระยากระตาโหม ภาคหมากคนโทเงินดำรับ ๓ เงินตรา ๓ ชั่ง
 พระยาโกษา แด่ชัยบุรีณ ๓ ภาคหมากคนโทเงินดำรับ ๓
 เงินตรา ๓ ชั่ง เรือรบดำ ๓

พระอุไทยธรรม แด่เข็มขามสี่จันผุดคอกผืน ๓ ภาคหมาก
 คนโทเงินดำรับ ๓ เงินตรา ๓ ชั่ง เรือรบดำ ๓

พระด้วย ภาคหมากคนโทเงินดำรับ ๓ เงินตรา ๓ ชั่ง
 นายกิ่งมหาดเล็ก ภาคหมากคนโทเงินดำรับ ๓ เงินตรา ๓ ชั่ง
 นายเรือมหาดเล็ก ภาคหมากคนโทเงินดำรับ ๓ เงิน
 ตรา ๓ ชั่ง

นายบุญนากมหาดเล็ก ภาคหมากคนโทเงินดำรับ ๓ เงิน
 ตรา ๓ ชั่ง

นายนรสีห์ นายเพ็ง นายคั่ง นายศรีวัชร์ นายบุญมี
 นายนาก มหาดเล็ก ๖ คน เงินคนละ ๓ ชั่ง แเงินเงิน ๖ ชั่ง กตัญญู

ค็นออกมาทำราชการด้วยพระเจ้านครศรีธรรมราชตามรับสั่ง ให้พระ
 เจ้านครศรีธรรมราชบำรุงจัดตั้งไปทำราชการ โดยควร ประการหนึ่ง
 ราชธาโกศสิ่งใดไม่ครบ ให้เสนาบดีตักเตือนเจ้าพนักงานบำรุงขึ้นจง
 บริบูรณ์ อีกประการหนึ่งควรให้พระเจ้าอินทวิชิตมาบำรุงฝ้ายนำฝ้าย
 ใน ให้สัตว์รพไปด้วยสร้างคนางปรางปราสาทราชเรือนหลวงน้อยใหญ่ใน
 นอกพระนครขอบขันฑสีมา จึงพิจารณารณาไปด้วยโยธาข้าทหารให้
 เปนเกียรติยศศักดิ์ศรีในพิภพแผ่นดินเมืองนครศรีธรรมราชสืบไป ประ
 การหนึ่งควรให้ตรวจตราคกแต่ง ซ่อมแปลงกำแพงค่ายคูประตูเมือง
 พ้องรือหอรบเชิงเทิน แด่บำรุงช่องสุ่มหมุยขาทหาร ให้ธานีชำนาญ
 ในการยุทธได้จงสรรพ มีราชการโดยเสด็จ ๆ การสงคราม ควร
 พระเจ้านครศรีธรรมราชคิดตามโดยเสด็จ ๆ ถ้าพระเจ้านครศรีธรรม
 ราชพฤตมิภาพรธาโดยเสด็จ ๆ มิได้ ควรให้แต่งฝ้ายนำเสนาบดีคุมไพร่
 พดโยธาข้าทหารคิดตามโดยเสด็จ ๆ ช่วยราชการ ถ้าแต่ฝ้ายนำเสนา
 บัติช่วยหาญห่มุ่ใดมิได้ปลงใจลงในราชการแผ่นดิน ย่อท้อค้อข้าศึก
 คมคิกถันหลบหลกหนีประการใด ควรให้ตั้งพระราชอาญาโดยพระ
 โยยการ อีกประการหนึ่งควรพระเจ้าอินทวิชิตมา ปลงราชฤไทย
 เทียงตงในจุฑาปริสุทศัตถ บังคับบัญชากิจการราชการแผ่นดินตาม
 มุรพประเพณีกระษัตริย์สืบมา อย่าอาสัจจาธรรม์ อีกประการหนึ่ง
 ควรบำรุงคันถุระวิษัณนาธุระพระโคตรมีภูษินไว้ ให้สมณพราหมณาจารย์
 กุณบุตรเถาเรียนจะได้เป็นบุญแห่งอาตมสืบไป อีกประการหนึ่งควร
 ตรวจตราดูพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ

พระวิหารการเปรียญวัดวาอารามแห่งใดชำรุดปรักหักพังเส้าหมองอยู่นั้น
 ควรซ่อมแซมทำนุบำรุงปฏิสังขรณ์ขึ้นให้รุ่งเรือง ก็จะเป็นบุญแห่ง
 อาตมภาพสืบไป ^๕ ว่ามาทางนเปนปลาย ควรปลงราชเหตุไทยดงอยู่
 ในจุฑาปริศนาคัดเปนอาทิ ให้กอบด้วยคัต ๕ คัต ๘ คัต ๓๐ เปนปลาย
 มาดหมายอภิญญาอยู่ในไตรสรณาคมน์ ก็อาจจะกำจัดเสียได้ ซึ่งไทย
 อุบัติทางปวง ^๕ ประการหนึ่งเป็นเปนกระตุการสงคราม ถ้าจะคิดอ่าน
 ขวนขวายเอาเงินจัดซื้อมัทนการ ^๕ กว่าจะบอกเข้ามาขอเงินกรุงออกไป
 ทำทางไกล ถ้าชั้นชาติมาผู้ใดมีสติกำลังมั่งคั่งพอจะหาไศรยได้ ให้
 หยบยืมเงินทศรองจัดซื้อมัทนการ ^๕ จึงจะพระราชทานเงินออกไป
 ใช้ให้ก่อภายหลัง ฝ่ายเมืองนครศรีธรรมราชนั้น ก็ให้จัดแจงแก้ไข
 จัดซื้อไว้สำหรับราชการจึ่งเต็มท้องที่ ^๕ แล้วให้ทหารพรานรักษา
 เงิน อย่าให้เป็นหนทาน ^๕ บันทึกให้ไว้ไว้สำหรับการแผ่นดิน ประการ
 หนึ่ง ควรให้จัดแจงเรือรบเรือไล่ตบุงคินประชิดเข้าปลาอาหารเข้าไว้ใน
 พระนครให้ได้จิงมาก มีราชการปลายด้านแดนขัดสนประการใด ให้
 บอกหนังสือเข้ามาทรงพระกรุณาจะให้ยกกองทัพกรุงออกไปช่วย ^๕ จึง
 จะได้อาไศรยสะดวก ^๕ อีกประการหนึ่งถ้าฝ่ายพระนครศรีอยุธยาขัดข้อง
 ด้วยอาหารจะได้พึ่งพาอาไศรยบ้าง ^๕ ประการหนึ่งด้วยท่าอากรในเมือง
 นครแขวงหัวเมืองซึ่งขึ้นแก่เมืองนคร ^๕ สิ่งใดซึ่งเป็นพระราชทรัพย์สำหรับ
 เข้าพระคลังหลวงณกรุงค้างเกินอยู่เก่าใหม่มากนักน้อยเท่าใดนั้น ^๕ ควร
 จะส่งเข้ามาให้ส่ง ^๕ ควรมิตั้งเข้ามา ^๕ ขัดสนจะขอไว้ก็ให้บอกหนังสือ

เข้ามา จึงจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานให้ ประการ
 หนึ่งคดองท่าขามซึ่งจะออกไปทอดฝ้ายคดวันคด มีตราออกไปแต่ก่อน
 ให้ชุดข้าราชการยังมีดำเร่จั้น ให้ดูท่วงท่ามาคดหมายไว้ในใจ จึงจะให้
 มีตราออกไปต่อภายหลัง ประการหนึ่งเมืองไทรเมืองคานเป็นข้ารัตน
 ตีมาพระนครศรีอยุธยา มิได้มาช่วยการสงคราม เสนาพฤตมา
 มาคย่มขุดขุขนปลุกษา ให้มีตรา โภษาขิมค้อออกไปตองใจย้มเงินเมือง
 ตะพินชัง เพื่อจะคุดน้ำใจเมืองไทรเมืองคาน แดตรา โภษาขิมค้อ
 ก็ได้ตั้งออกมาด้วยแล้ว ควรให้พระเจ้านครศรีธรรมราช เสนาขิมค้อ
 คิคอ่านอุบายถ่ายเทว่ากล่าว เมืองก็ให้ได้ ทงเงินก็ได้ ราชการ
 ก็อย่าให้เสีย จึงจะเป็นเกียรติยศความชอบแก่พระเจ้านครศรีธรรมราช
 เสนาขิมค้อไป ถ้าได้เงินมาหาคองการที่จะเป็นหนไฟฟ้าประชากร
 ซ้อมนไม่ ให้เอาเงินใช้ค้ำบั้น ไว้สำหรับเมืองนครศรีธรรมราชบ้าง
 ตั้งเข้ามาเป็นกำลังราชการพระนครศรีอยุธยาบ้าง ถ้าเห็นว่าจะคอง
 เรือไปจคซ้อมนก็ขคด้น อีกประการหนึ่งถ้าภาดูกคากมีค้อเขาขอก
 เห็นหาได้บั้นเป็นกำลังไม่ จะเน้นเข้าไป ถ้าเห็นจะเป็นประการคอง
 ให้ตั้งราชทรพยณเข้ามาณกรุง จิตซ้อมนได้ จึงจะแบ่งออกไปให้เป็น
 กำลังเมืองนครศรีธรรมราชบ้าง ประการหนึ่งพระยาราชสภาคดี พระ
 ศรีไกรตาศ์ พระไชยนาท พระธำขำหุดวง แลรพลกรุงซึ่งออก
 ไปทำราชการ มีบุตรภรรยาอยู่ณเมืองนครศรีธรรมราชณ ถ้าคอง
 การจะเอาไว้ช่วยราชการพลางก่อน ก็ให้บอกเข้ามาขอไว้ ถ้าไม่
 คองการที่จะอยู่แล้ว ฝ่ายพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัวคองพระ

ราชประสงค์ที่จะให้เข้ามาตามแต่ที่พระราชาเห็น ควรให้พระยาราช
 สู่ภาวดี พระศรีไกรตาศ พระไชยนาท พระธำ แดร์พด
 ทั้งปวงยกบุตรภรรยาพาครอบครัว เข้ามาทำราชการณกรุงให้ตั้ง
 เสร็จราชการแล้ว พอใจจะออกไปทำราชการเมืองนคร ก็ทรง
 พระกรุณาให้ออกไปตามสมัครใจตามที่ตั้ง เรื่องราวซึ่งว่ากล่าวตงน
 โดยประมาณ ถ้าราชการนั้นแปรประการใด ควรให้พระเจ้านคร
 ศรีธรรมราช แต่เดิมนั้นเข้าเฝ้าคิดอ่านปรึกษาหารือคำให้ประพฤติการนั้น
 แปรโดยราชบัญญัติให้ชอบด้วยการชนบถแผ่นดินจงทุกประการ อย่า
 ให้เสียราชการไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง จึงจะเป็นเกียรติยศศักดิ์ศรีในพิภพ
 แผ่นดินเมืองนครศรีธรรมราชสืบไป บัดนี้ให้เจ้าพระยาอินทวงษาอรุณ
 มหาเสนาธิบดีคุมเรือรบเรือได้ถือพล ๕๐๐ แดร์ขุนวิเศษนุสิตกรมคลัง
 ขุนสกลมณฑลเกียรติกรมวัง นายเทียรฆราชฮาดักษณ์ แดร์นายจิตร
 นำเรือแจวซ้าย นายมัดตั้งกักญชรแจวขวา แจวจตุรัสคบาท จำ
 ทูลพระสุพรรณบัฏรัตนพระราชโองการ แดร์ตราพระครุฑพ่าห์ออกมา
 พระราชทานมอบเมืองให้พระเจ้านครศรีธรรมราช รับราชการผ่าน
 แผ่นดินเมืองนครสืบไป ถ้าแต่เจ้าพระยาอินทวงษาออกมาถึงเมืองนคร
 แล้ว เมืองนครสงบอยู่ ทหารราชการศึกมิได้ ให้รับทราบสอดฟัง
 เข้ามาข้างฝ่ายกรุง ถ้าได้ข่าวว่ากรุงมีการศึกให้เร่งรีบเข้ามาช่วย
 ราชการให้ทันที่องที่ ถ้าฝ่ายกรุงสงบอยู่ทหารราชการศึกมิได้ ให้เจ้า
 พระยาอินทวงษาอยู่ชำระว่ากล่าว เรง่รัตด้วยสาอากรในเมืองนครแ่ง
 แคว้นหัวเมืองชนแ่งเมืองนคร แต่บรรดาซึ่งเป็นพระราชทรัพย์จะได้เข้า

ยังพระคตงห์ดวงนครกรุง ค้างเกินอยู่เก่าใหม่มากน้อยเท่าใดนั้น ให้
 เจ้าพระยาอินทวงษาเร่งรัดได้มากน้อยเท่าใด ควรจะส่งเข้ามาก็ให้ส่ง
 เข้ามา ควรมิส่งเข้ามา พระเจ้านครศรีธรรมราชขัดสนจะขอไว้
 ให้บอกเข้ามาขอไว้ จึงจะทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ พระราชทาน
 ให้ ประการหนึ่งบับพม่า ๓๐๐ บับยักตรา ๒๐๐ ซึ่งให้ออกไปส่งพระ
 เจ้านครนั้น ถ้าออกไปถึงเมืองนครแล้ว บับพม่า ๓๐๐ นั้นให้พระ
 ราชทานไว้สำหรับเมืองนคร แต่บับยักตรา ๒๐๐ นั้น ถ้าเมืองนคร
 ส่งบอยู่หาราชการก็มิได้ พระเจ้านครพอจะจัดบับเงินสำรองไว้สำหรับ
 เมืองได้ ให้ส่งบับ ๒๐๐ นนถบคนเขามา ถ้าเมืองนครยังมีราบ
 ความ จะขอไว้สำหรับราชการก่อนก็ให้เขาไว้เถิด ประการหนึ่งถ้า
 พระราชโองการเสด็จจะประทับถึงหัวเมืองใด ให้ผู้รักษาเมืองผู้รั้ง
 กรมการปลูกหอรับเชิญพระราชโองการชนประทับ แต่งการส้มโภษ
 กราบถวายบังคมตามธรรมเนียม แต่ให้รับส่งคอกันออกไปกล่าวจะ
 ถึงเมืองนคร ตามอย่างพระราชโองการเสด็จไปมอขบเมืองทุกครั้ง อย่า
 ให้เสด็จราชการเสด็จพระยศพระเกียรติไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ถ้าแต่พระ
 ราชโองการเสด็จถึงเมืองนครแล้ว ให้เสด็จพระหอดวงซุนหมื่นข้าเฝ้า
 ผู้ยู่รักษาเมืองนครแต่งการรับส่งพระราชโองการ แต่ทำการส้มโภษ
 กราบถวายบังคม พระราชทานมอขบเมืองแก่พระเจ้านครตามคำรา
 กฎหมายอย่างธรรมเนียมแต่ก่อน ให้เป็นเกียรติยศศักดิ์ศรีไว้สำหรับ
 แผ่นดินเมืองนครศรีธรรมราชสืบไปจงทุกประการ

กฎให้ไว้ณวันอังคารเดือน ๓๓ แรม ๔ ค่ำ รุกข์ศักราช ๓๓๗๗ ปี
วอกอัฐศก

วันจันทร์ เดือน ๓๓ ขึ้น ๓๓ ค่ำปีวอกอัฐศก เพลาเช้าเสด็จ
ออกขุนนางณพระที่นั่งทองพระโรง หมั้นพิพัฒน์ โภษาได้เฝ้าร่างกฎ
อ่านกราบทูลพระกรุณาถวายแต่คั่นจนจบ ทรงพระกรุณาฯ ให้ตก
แขกวงกาโดยพระราชดำริห์ทรงแต่งตั้งเจ้าแล้ว ทรงพระกรุณาให้
อ่านแต่คั่นจนจบอีกครั้งหนึ่งแล้ว ทรงพระกรุณาสั่งว่า เรื่องราว
กฎซึ่งทรงแต่งนั้นเสร็จค้อยู่แล้ว ให้ตั้งกระดาษตามร่างนี้เกิด แดทรง
พระกรุณาสั่งซึ่งจะได้เชิญพระราชโองการ พระสุพรรณบัฏ คราพระ
ครุฑพ่าห์ ออกไปพระราชทานมอบเมืองแก่พระเจ้านครศรีธรรมราช
ครั้งนั้น เปนกฎหมายอย่างธรรมเนียมได้เคยทำมาแต่ก่อนประการใด
แต่เจ้าพนักงานได้รับพระราชทานค่าธรรมเนียมประการใด ให้ทำเป็น
กฎหมายเขียนรดงไว้จง งามดีแล้วให้เอากราบทูล พระกรุณา ถวายแล้ว
ให้เอาไว้เป็นกฎหมายอย่างธรรมเนียมสำหรับแผ่นดินสืบไป เมื่อทรง
พระกรุณาสั่งนั้น

สมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราช
พระเจ้าหลานเธอ กรมขุนอินทรพิทักษ์
พระเจ้าหลานเธอ กรมขุนอนุรักษ์สงคราม
หม่อมเจ้าประทุมไพจิตร
หม่อมเจ้ามงคล
เจ้าพระยาอนุวงศ์ราชา

เจ้าพระยาศรีธรรมราช

เจ้าพระยามหาสมบัติ

เจ้าพระยาอินทวงษา

เจ้าพระยาราชนายก

พระยาราชทูต

พระดมบดีบาด

พระศรีมโหสถ

พระยาจักรี

พระยามหาเสนา

พระยายมราช

พระยาพิไชยโฮตจวรวิ

พระยาสุรเสนา

พระยาธรรมไครโลก

พระยาพิไชยราชา

พระยาธิเบศร์มดี

พระยาพิจิตร์

พระครูพิเชต

พระมหาอำมาตย์

พระราชสุภาวดี

พระวิจิตรณรงค์

พระท่ายน้ำ

สำนักงานวิทยบริการ
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขุนทดวงพระไกรดี

ขุนไชยอาญา

เผ้าทูลตของขุด้พระบาทอยู่ด้วย สมเด็จพระสังฆราช พระ
พุทธโฆษา พระฮาดักษณ์ ก็เข้ามาเผ้าถวายพระพรอยู่ด้วย
วันอังคารเดือน ๓๓ แรม ๕ ค่ำบ่อกอชุก เพดาเข้า ได้ตั้ง
กณณบับนให้แก่พระยาโกษา พระอุไทยขรรณ์ นครรับไปณศาลา
ตุงขุนในพระราชวังแล้ว

คิดค่าตั้ง ค่าครว ค่าขรรณ์เนียม ซึ่งเจ้านครจะได้ออกไป
ผ่านเมืองนครกรงน แต่เจ้าพนักงานทงปองจะได้รับพระราชทานทองชัน
เท่าตัวกับเปนเจ้าพระยานคร เปนเงิน ๔๓ ชั่ง ๓ บาท ในนี้
ค่ารับตั้ง ๔ คอ ๆ ละ ๖ ค่าตั้ง เปนเงิน ๓ ชั่ง ๔ ค่าตั้ง
ค่าทูลตของ ๓๘ ค่าตั้ง
ค่าตั้ง ๒๐ ชั่ง
ค่าครว ๓๐ ชั่ง

กรมแสงในซ้ายได้รักษาตราพระราชโองการ ตราพระครุฑพ่าห์
แล้วได้เชิญออกบิศพระราชโองการ แต่จำตองตราพระครุฑพ่าห์ ๓ ชั่ง
ฮาดักษณ์ได้แต่งพระราชโองการ แต่ได้จารึกพระราชโองการ
พระสุพรรณบัตร เงิน ๓ ชั่ง บายศรีซ้ายขวา ๒ ตำรับ ที่ศะสุกร ๓
เทียนเงินคู่ ๓ เทียนทองคู่ ๓ ส่องคู่ ฮาดักษณ์ได้ทำเอง ผ้าขาว
ตำหรับนุ่งห่มจารึกพระราชโองการตำรับ ๓ เบิกพระคตังวิเศษ

ต้นมผู้ได้เชิญตราพระราชโองการ ตราพระครูฯพำห้ แต่พระ
 ที่นั่งมาขึ้นพระมณฑปแห่งใดไปส่งจนถึงพระที่นั่ง ๓ ชั่ง

ค่ากฐินสำหรับผู้ผ่านเมือง ๓ ตำดั่ง

ค่าตราทำให้หัวเมืองรายทางปลุกหอรับพระราชโองการ แต่ทำ
 กิจการทั้งปวง ๗ ตำดั่ง ๓ บาท

คนหามพระมณฑปพระราชโองการ ๓๐ คน คนถือเครื่องสูง
 แห่งพระราชโองการ ๓๐ คน ถือฉัตรสำหรับพระราชโองการ ๔ คน
 กตองชนะ ๓ คู่ ๖ คน มีตำสำหรับกตองชนะคน ๓ แครงอนคู้หนึ่ง ๒ คน
 รวม ๓๓ คน ๆ ละ ๒ บาทเงิน ๖๖ ตำดั่ง ๒ บาท

ขุนพิศณุกรรม ๓ คน ข้างเขียนได้ เขียนเรือ พระที่นั่งสำหรับ ทรงพระ
 ราชโองการ บายศรีหัวท้าย ๒ ตำรับ คีร์สะสุกรคู้ ๓ เทียนเงินคู้ ๓
 เทียนทองคู้ ๓ ส่องคู้ ผ้าขาวกาต่านุ่งห่มเขียนเรือพระที่นั่งตำรับ ๓ ขุน
 พิศณุกรรมได้ทำเอง เงินถ่านหัว ๓ ตำดั่ง ท้าย ๓ ตำดั่ง

พันเงิน พันทองได้ค่าพระราชทานพระเสด็จ ๓ ตำดั่ง พระกต
 ๓ ตำดั่ง รวม ๖ ตำดั่ง

คิดคีร์เข้ากันเบ็ดเสด็จเปนเงิน ๔๓ ชั่ง ๓ บาท ยกค่าตัง ๒๐ ชั่ง
 ค่าตรา ๓๐ ชั่ง รวม ๓๐ ชั่ง เสียแล้ว คงจะได้เสียแต่ค่าเบ็ดเสด็จ
 นอกค่าตังค่าตราเปนเงิน ๓๐ ชั่ง ๓๓ ตำดั่ง ๓ บาท

ถ้าเปนแต่เจ้าพระยามนตรี หักดงกึ่งหนึ่ง คงเรียกกึ่งหนึ่ง
 หักค่าตังค่าตราแต่ค่าเบ็ดเสด็จทั้งปวง คีร์เข้ากันเปนเงิน ๒๐ ชั่ง ๕
 ตำดั่ง ๓ บาท ๒ ตำดั่ง ยกค่าตัง ๓๐ ชั่ง ค่าตรา ๕ ชั่ง รวม ๓๕ ชั่ง

เสียแล้ว คงจะได้เสียแต่ค่าเบ็ดเสร็จเงินออกกว่าค่าคงค่าตราเป็นเงิน ๕ ชั่ง
 ๕ ตำลึง ๓ บาท ๒ สลึง ขอบพระ

วันอังคารเดือน ๓๓ แรม ๓ ค่ำบ่วงออกอุ้งศอก เพดาบ้าย ๓ โมง
 เศษเสด็จออกณค้ำหนักแพ หมื่นพิพัฒน์ โทษากรบาททูตพระภรรณาว่า
 คิดเงินค่าธรรมเนียมพระเจ้านครจะได้ ออกไปผ่านเมืองนครครั้งนึ่งค่าคง
 ค่าตราค่าธรรมเนียมของเจ้าพนักงานท่งป่อง เบ็ดเสร็จเข้ากันเป็นเงิน
 ๕๓ ชั่ง ๓ บาท ยกค่าคง ๒๐ ชั่ง ค่าตรา ๓๐ ชั่ง รวม ๓๐ ชั่ง
 เสียแล้ว คงแต่ค่าธรรมเนียมของเจ้าพนักงานท่งป่อง ๓๓ ชั่ง ๓ บาท
 แดงบดินเจ้าพนักงานท่งป่องปลุกษาพร้อมกันเห็นว่า พระเจ้านครขัดคั้น
 อยู่ ริมพระราชทานค่าธรรมเนียมแต่กึ่งหนึ่งเป็นเงิน ๕ ชั่ง ๓๐ ตำลึง
 ๓ บาท ๒ สลึง จึงทรงพระภรรณาว่า ตั้งว่า ครั้นจะเรียกเอาอดคแต่
 กึ่งหนึ่ง กฎหมายอย่างธรรมเนียมจะพ้นเพื่อนไป อนึ่งเจ้าพนักงานท่ง
 ป่องจะว่ากล่าวติเตียนว่า พระเจ้านครออกไปผ่านแผ่นดินเมืองนครเป็น
 กระษัตริย์ประเทศราช เงินค่าธรรมเนียมของเราก็คิดอยู่ พระเจ้า
 นครจะเสียเกียรติยศไป อย่าให้ติด ให้เจ้าพนักงานเรียกเอาค่า
 ธรรมเนียมจงเต็ม อย่าให้เขาว่ากล่าวติเตียนได้ จึงจะเป็นเกียรติยศ
 คักคิศวีในพิภพแผ่นดินเมืองนครสืบไป แดงกฎหมายค่าธรรมเนียมท่ง
 ให้ตั้งไว้เป็นกฎหมายอย่างธรรมเนียมสำหรับแผ่นดินสืบไป เมื่อทรง
 พระภรรณาตั้งนั้น สมเด็จพระเจ้าลูกเธอ เจ้าฟ้ากรมขุนอินทรพิทักษ์
 เจ้าพระยาจักร์ธรรมาธิราช เจ้าพระยามหาสมบัติ เจ้าพระยาอินทวงษา

พระยาราชนายก พระยาจักรี พระยายมราช พระยารามัญวงษ์
 พระท้ายน้ำ พระมหาเทพ ทั้งพระเจ้านครเจ้าทูตของซุ้ตพระบาท
 อยู่ด้วย

วันอังคารเดือน ๓๓ แรม ๔ ค่ำปีวอกอัฐศก ได้แจกเงินค่า
 ธรรมเนียมพระเจ้านครเดี่ยวให้เจ้าพนักงานทั้งปวงเป็นส่วน

นายพิมาน }
 นายจำเนียร } ชาววัง ๓ ตำแหน่ง

นายแก้วนมहाดไทย ๖ ตำแหน่ง

นายฤทธิชัยเวรรับกตาโหม ๓ ตำแหน่ง

นายวิสูตรมณฑลเศียร }
 นายบรรบาด } กตาโหม ๓ ตำแหน่ง

หอดวงราชมานู หมื่นเส่นหิรัราชา ชาวปี ๓ กตองชนะ ๖
 เจ็ดคน ๓ ตำแหน่ง ๒ บาท แตร ๒ คน ๓ ตำแหน่ง

คนหามพระวอ นายศรีนายเวร หมื่นจำ ๓๐ คน ๕ ตำแหน่ง

ชาวอภิมย ถอเครื่องตุง นายเรืองภูคาชมารับ ๓๐ คน ๕

ตำแหน่ง พันเงินพนักงานพระเสด็จ ๓ ตำแหน่ง

พันทองพนักงานพระกตศ นายเรืองภูคาชมารับ ๓ ตำแหน่ง

ต้นมผู้เชิญพระราชโองการ หอดวงราชบำเรอ ชุน

จันทาทศย์ ๓ ชั่ง

ค่าเขียนเรือทรงพระราชโองการ ชุนพิศณุกรรม ๖ ตำแหน่ง

คนถือตีบท หมื่นวิสูตรรับ ๒ บาท

คำควานำ ๗ คำตั้ง ๓ บาท

อาถกษณฺ์ขุณมหาสิทธิ ๓ ชั่ง

กรมแสงใน หดวงราชโกษา ๓ ชั่ง

เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)

ตำรวจ ท้าเจ้าพระยาอรรคมหาเสนาธิบดี อภัยพิริยปรากฏ
พาหุ สมุหพระกระดาโทม ให้มาแก้ผู้ว่าที่พระศรีราชสงครามราม
ภักดีปลัด หดวงภักดีราชยกบัตร์ หดวงศรีสุรินทรบดี หดวง
เทพเสนาบดีดี หดวงไชยประชาบดีดี แลกรมการทงหลาย

ด้วยเสนาพฤตามาคอยมุขลกขุนทงปวง ปฤชากกรมทุดพระ
กรณาว่า เมืองนครศรีธรรมราชชนแกกรุงศรีอยุธยาแตกอนน
ถ้าเสนาบดีข้าราชการใหญ่มีบาเห็นจความชอบในราชกิจ สมเด็จ
บรมบพิตรปลุกเดยงให้ออกไปรั้งเมืองครองเมือง มีแต่ปลัดยกบัตร์
กรมการรับราชการตามขนบธรรมเนียมโบราณราชประเพณี พระยาตาก
สินได้ว่าราชการแผ่นดินครั้งนั้น กอบไปด้วยโมหะโถกะ มิได้ประพฤติ
การให้ชอบโดยขนบโบราณ ตั้งให้เป็นถึงเจ้านคร มีอรรคมหาเสนา
จตุสดมภ์ มหาเสนาบดี ต้องซื้อข้าเฝ้าเทียมพระเจ้าอยู่หัว จะตั้ง
กิจราชการบัตร์หมายประการใดกล่าวรับตั้ง ครุตั้งอนวงษ์ราชวงษ์
ถึงอนวงษ์ราชวงษ์ศักดิ์ มีแต่รับตั้ง ตั้งแต่เจ้ากรมปลัดกรมหดวง
ขุนหมื่นนายเวรปลัดเวร ห้ามเสนาบดีเหมื่อนตงนโม ซึ่งตั้งให้พระ

ปลัดเป็นเจ้านมคิดประเพณีแต่ปางก่อน ฝ่ายผู้ตั้งผู้แต่งประพฤติกกรรมคิด
 ต่าง ๆ มิได้เป็นยุติธรรม น้อยไพร่ฟ้าประชากร ๆ ประยอมพร้อมกัน
 จับประหารชีวิตเสียแล้ว พระเจ้าอยู่หัวเสด็จเข้ามาผ่านพิภพ เสด็จมา
 ถูกรุ่นปฤกษาให้เจ้านครถอยยศลดเสนาบดีตั้งเสีย ฝ่ายเจ้านครก็ห้าม
 ความขบถหนึ่งสิ่งใดต่อแผ่นดินไม่ แต่หากว่าทรงพระเมตตาเห็นว่า
 เป็นผู้ใหญ่ ประหนึ่งจะมีความคิดเห็นผิดแต่ชอบ จะตั้งใจทำ
 ราชการแผ่นดินโดยสุจริต จึงให้คงว่าราชการวังเมืองนครของเมืองสืบ
 มา แล้วทรงพระกรุณาตรัสตั้งจำเภาให้เจ้านครเกณฑ์เดโชเข้ามาช่วย
 ทอง เจ้านครมิได้จัดแจงจะเกณฑ์เดโชให้ครบตามเกณฑ์ ให้ข้าหลวง
 ไปตั้งเดโชเมืองนคร ก็ได้เดโชสักน้อยต่ำกว่าจำนวนตั้งแต่ก่อน แล้วมี
 ครวรับสั่งให้หาเจ้านครเข้ามาคิดราชการถึงสองครั้งก็บดบังมิได้ เข้ามา
 เห็นว่าเจ้านครหาจรวัก ภัยคือความมิภักดี ขอนช่วยทำราชการสนองพระเดช
 พระคุณไม่ ไม่เกรงกลัวพระราชอาญา เจ้านครผิด ประการหนึ่งเจ้า
 นครก็แก้ชราพฤษภภาพ เกตุออกมีการณรงค์สงครามทำมิได้จะเสี้ยมราช
 ការไป จะให้เจ้านครคงว่าราชการเมืองนครสืบไปมิได้ ตะไ้จะเป็น
 เสียหนามต่อแผ่นดิน ให้ยกเจ้านครออกเสียจากเจ้านครศรีธรรมราช
 เอาตัวเข้ามาใช้ราชการณกรุง แดเจ้าพัฒนาเมืองนครนั้นตั้งด้วยมือ
 จงรักภักดีโดยสุจริต ได้ทำราชการสนองพระเดชพระคุณมีความชอบ
 มาแต่ก่อน ขอพระราชทานให้เจ้าพัฒนาออกไปว่าราชการรักษาเมืองนคร
 สืบไป จึงทรงพระกรุณาตรัสเห็นชอบเกล้า ๆ ตั้งว่า ถูกรุ่นปฤกษา
 ชอบด้วยราชการแต่ขนบธรรมเนียมมบูรณราชประเพณีอยู่แล้ว ให้เอา

เจ้าพัฒน์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ว่าราชการรักษาเมืองนคร
 ดับไปตามลูกขุนปฤกษานนเกิด จึงตั้งเจ้าพัฒน์เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมา
 โศกราชชาติเดโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมพาทู เจ้า
 พระยานครศรีธรรมราช ออกมาว่าราชการบ้านเมืองดำเร่กิจสุขทุก
 ของราษฎร ด้วยพระปลัดกรมการเมืองนครศรีธรรมราช ตามพระราช
 กำหนดกฎหมายขนบธรรมเนียมสืบ ๆ มาแต่ก่อนจงพร้อมมูลกัน ให้
 เป็นเอกจิตรเอกฉันทาหนึ่งใจเดียว อย่าให้ถือเปรียบแก่งแย่งให้เสียราช
 การ ให้ราษฎรได้ความยากแค้นเดือดร้อนแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ แต่ให้พระ
 ปลัดกรมการเมืองบังคับบัญชาเจ้าพัฒน์ผู้เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราชแต่
 ซึ่งชอบด้วยราชการพระราชกำหนดกฎหมายขนบธรรมเนียม ให้เจ้า
 พระยานครศรีธรรมราชมีหน้าใจโอบอ้อม เมตตากรุณาแก่สมณะ
 พราหมณ์ไพร่บ้านพลเมืองให้อยู่เย็นเป็นสุข อย่าให้มีความโทงโทก
 เบียดเบียนฉ้อกระเบียดอาณาประชาราษฎร ให้ได้ความยากแค้นเดือดร้อน
 แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ อนึ่งถึงเทศกาลพระราชพิธีตรุษสารท ให้เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราช พระทวดขุนหมื่นกรมการชาวด่านด้วยช่องกองข้าง
 คราภูมิคุ้มห้าม พร้อมกันกราบถวายบังคมถือน้ำพระพิพัฒน์ตั้งจากวัด
 พระมหาธาตุเมืองนคร ตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมแต่ก่อนสืบ ๆ
 มา ถ้าผู้ใดขาดมิได้มาถือน้ำ ก็ให้บอกส่งตัวเข้าไปณกรุง จะ
 เอาตัวเป็นโทษตามบทพระไอยการ อนึ่งถึงเทศกาลพระราชพิธีตรุษ
 สารท ก็ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช แต่งคอกไม้เงินทองเครื่อง
 ราชบรรณาการเข้าไปทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวาย ตามกฎหมายอย่าง

ธรรมเนียมดีมาแต่ก่อนจงทุกวทุกปี อย่าให้ขาดได้ หนึ่งกรรมการ
 ที่ใดหากมีได้ ก็ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชปฤกษาด้วยกรรมการ
 จัดเอาผู้ มีชื่อซึ่งมีศักดิ์ทางเมืองสงัดดีชชอมนกงกัน จัดตั้งขึ้นไว้ให้ครบ
 ตามตำแหน่งที่ มีราชการจะได้กะเกณฑ์เอาราชการสดวก จัดได้
 ผู้ใดเป็นที่ใดก็ให้บอกเข้าไปยังอุทธรณ์ค่าตา เอากราบทูลพระกรุณา
 ให้มีตราเจ้าพนักงานตั้งออกมาตามธรรมเนียม หนึ่งนอระมาต งาข้าง
 ตับุก บักนก เป็นของชอบแทนอุก้าต่างประเทศ ดินประดีเป็นกะหุ
 ราชการ ให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชชวนชวยจัดแจงตั้งเข้าไปทูล
 เกตุทูลกระหม่อมถวายจงเนื่อง ๆ จะได้เป็นความชอบแก่เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราชสืบไป หนึ่งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช กำชับว่า
 กถ่าวห้ามปรามแก่เสมียนทนาย พรรคพวกส้มกำถ้างบัวไพร่ส้มคัสมา
 อาไศรย อย่าให้คบหากันทำข่มเหงฉ้อกระเบียดทำกรรโฆกราชฏร เป็น
 โจรผู้ร้ายปล้นสดมถกถักข้างม้าโคกระบือ เครื่องอัญมณัของสมณะช้
 พราหมณ์อาณาประชาราษฎร ข่าข้างเอางาเฮาชนาย คัดค้นไม้อันมีผล
 ทำตายพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ พระ
 วิหารการเปรียญ วัดวาอาราม ทำให้ผิดค้วยพระราชกำหนดกฎหมาย
 ห้ามปรามเก่าใหม่ มีผู้มาร้องฟ้องพิจารณาเป็นสัจจะเอาผู้กระทำผิด
 เป็นโทษ แดกฎหมายสำหรับที่บังคับบัญญัติว่าราชการบ้านเมืองนั้น ได้
 บัศตราพระคชส์ให้ ตั้งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเอาออกมาด้วยแล้ว
 ครนตดารครานไซ ก็ให้ผู้ว่าที่พระศรีราชสงครามรามภักดีปลัด หดวง
 ภักดีราชยกรบตรี หดวงศรีสุรินทรบดี หดวงเทพเสนาบดี หดวง

ไชยประชาศักดิ์ แดงกรมการ เรียกเฮตราจํานำกฎหมายกิจราชการ
 สํารบาญชั้กระทรวงความเก่าใหม่ บโทนคนใช้ ไร่นาจด้วยสาขากบรบรรคัม
 ตามคํารา ๓๒ เดือน ถ้าหรับที่ผู้ครองเมืองนครศรีธรรมราชด้ับมาแต่ก่อน
 แดตั้งโคซึ่งเปนของนราสุวิงษ์เจ้านครวิค้อเจ้าพระยาสุธรรมมนตรี เมื่อ
 ชัวยราชการเมืองนครศรีธรรมราชนั้น มอบตั้งให้แก่เจ้าพัฒนาผู้เปนเจ้า
 พระยานครศรีธรรมราชใหม่จนเจ้ร้จ้ดินเชิง แต่ให้เจ้าพระยานครศรี
 ธรรมราชใหม่รับราชการตามพนักงาน ตามพระราชกำหนดกฎหมาย
 ขนบธรรมเนียมพิค้อด้ับมาแต่ก่อน ให้ชอบด้วยราชการจงทุก
 ประการ อย่าให้เสัยราชการแผ่นดินไปแต่ตั้งโคตั้งหนึ่งได้ แต่ให้บ้ค้
 ยกรบค้พระหุดวงขุนหมื่นกรมการ ทำตามท้องตราบ้ตั้งมาน้จ้ทุก
 ประการ สํารครามาณวันยังครเดือน ๘ แรม ๓๓ คํา จุคค้ก๊ราช ๓๓๔๖
 มีมโรงดค้ก

วันพุมเดือน ๘ ขึ้น ๓๓ คํา มีมโรงดค้ก เพดาเข้า ๓ โมงเศษ
 เต้ค้จ้อออกขุนนางณท้องพระโรงพระทงจกรพรรดิพิมาน พระยาสุ
 เสนาได้เอาร่างตราซึ่งยกเมืองดังชตามาคงขึ้นแก่เมืองนคร แดครายก
 เจ้านครออกเสัยจากที่เมืองนคร เอาเจ้าพัฒนาเป็นเจ้าพระยานครนั้น
 กราบทูลพระกรุณาอ่านถวาย ทรงคกแซกคค้ดแปลงบ้าง แด้วอ่าน
 ทูลเกล้า ฯ ถวายน้ช้อเนือความแถ้ว ทรงพระกรุณาสั่งว่าดีแถ้ว
 ให้เอาคามาร่างทรงคกแซกน้เกิด เมื่อทรงพระกรุณาตั้งนั้น กรม
 หุดวงอนุรักษ์เทเวศร์ กรมหุดวงเทพหริรักษ์ กรมหุดวงนรินทร์ว้ณเรศ

๓ พระองค์ เจ้าพระยารัตนาพิพิธ เจ้าพระยามหาเสนา พระยา
 ยมราช พระยาพดเทพ พระยาพิพัฒน์ โภษา พระยาท้ายน้ำ
 พระยาอภัยรณฤทธิ์ พระยาราชภักดี พระยาศรีพิพัฒน์ พระยา
 มหาอำมาตย์ ๓๐ คนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทอยู่ด้วย

ตำนานกฎ

เรื่องตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราช (พัฒน์)

กฎให้แก่เจ้าพัฒน์ฝ่ายหน้า ผู้เป็นเจ้าพระยาศรีธรรมมา โค้กราช
 ชาติเดโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมหา หุ เจ้าพระยานคร
 ศรีธรรมราช ด้วยทรงพระกรุณาตรัสเห็นเกล้า ๆ ตั้งว่า เจ้าพัฒน์
 มีความชอบต่อความภักดีจงรักภักดีต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท ได้ทำราช
 การสนองพระเดชพระคุณมาแต่ก่อน แต่ครั้งนั้นมีความชอบทรงพระมหา
 กรุณาชุบเกล้า ๆ ให้เจ้าพัฒน์เป็นเจ้าพระยานครศรีธรรมราช ออกมา
 ครองเมืองรับกิจการ โดยกฎหมายอย่างธรรมเนียมสำหรับชนบแผ่นดิน
 เมืองนครศรีธรรมราชสืบมาแต่ก่อน แต่ถึงขณะทุกวันนี้ เมืองข้า
 ขอบขันฑ์ชาติมีภักซ์ ได้ฝ่ายวันตกฝ่ายวันออก โดยปริมนทรอบ
 คอบไม่ส่งบรรณาบ กอบไปด้วยจตุจตทำการณรงค์สงครามเกิดการ
 รบพุ่งกันทุกแห่งทุกตำบลอยู่ ถ้าเจ้าพระยานครศรีธรรมราชออกมาถึง
 เมืองนครศรีธรรมราชแล้ว ให้ตรวจคราตุกำแพงแต่ค่ายคูประตูเมือง
 พังรอรอบเชิงเทิน การสิ่งใดซึ่งชำรุดปรักหักพังอยู่นั้น ให้เจ้า
 พระยานครศรีธรรมราช ว่ากล่าวตักเตือนเร่งรัดแก่กรมการเจ้าหมู่

พนักงาน ให้เร่งทำแตกแต่งซ่อมแปลงขึ้นไว้ ให้ตั้งหนั้นหนามันคง
 จงทุกหน้าที่พนักงาน อย่าให้ชำรุดปรักหักพังอยู่แต่หน้าที่หนึ่งได้ ประ
 การหนึ่งให้ตรวจดูสำราญเลขคงตั้งจำนวนบ่เกาะเบญจศก บีมโรง
 ฌก เปนเลขหมวดโลกของโต แดเลขหัวเมืองนำที่บรรดาแคว้นแคว้น
 แขวงจังหวัดขึ้นแก่เมืองนครศรีธรรมราช เปนจำนวนเลขมากน้อยเท่าใด
 ให้คัดมาบัญชีมาอ่านจงเนื่อง ๆ ให้จะเงินจำนวนเลขไว้จงมันคง มี
 ราชการจะได้กะเกณฑ์สดอก แดเลขหมวดโลกของโตซึ่งเกี่ยจร้าน
 หลดหลักหน้จะมุดนายเสีย ออกไปชุ่มชื้นช่อนช้อยชอกหัวยารวมเข้าได้
 เข้ามารับพระราชทานสักครั้งก่อนแดครั้งหนึ่ง ขาดมิได้จับจ่ายราชการ
 แผ่นดิน ให้เจ้าพระยาอนครศรีธรรมราชแต่งพระหลวงขุนหมื่นซึ่งดีด้วยชื่อ
 มันคงต้นออกป่าว่ากต่างชักชวนเกลยกล่อมโดยเมตตาจักร ให้ผู้มี
 ชื่อชกชวนกันเข้ามาตั้ง บ้านเรือนท่ามาหากินอยู่ตามถิ่นฐานที่ภูมิธำเนาให้
 บริบูรณ์ มั่งคั่ง ได้มากน้อยเท่าใด ให้นับออกบัญชีรับออกเข้ามายังกรุง
 ให้แจ้ง อนึ่งให้ตรวจดูปืนใหญ่น้อยกระสุนดินประสีวงเครื่องต่างคราดูให้รู้
 จำนวนมากน้อย ว่าตั้งอยู่มากน้อยเท่าใด ชำรุดมากน้อยเท่าใด
 ซึ่งชำรุดนั้นให้พิเคราะห์หัด พอดีจะตกแต่งซ่อมแปลงขึ้นเขาเป็นราชการได้
 ก็ให้ตกแต่งซ่อมแปลงขึ้นให้ดีไว้สำหรับเมืองสำหรับราชการสืบไป บั้น
 ใหญ่ช้อยซึ่งคือยังมีได้ชำรุด แดดินประสีวงนั้น ก็ให้ว่าแก่หมู่พนักงานให้
 เขาเป็นไซม่น้ำมันแดหมื่นเขาดินออกคากแดดจงเนื่อง ๆ อย่าให้ดิน
 ประสีวงแดบั้นสำหรับเมืองเป็นสนิมคร่ำครำอยู่แต่ตั้งโตสิ่งหนึ่งได้ อนึ่ง
 ให้ตรวจดูเรือรบเรือไตในอัครานอกอัคราสำหรับเมือง มีจำนวนอยู่

มากน้อยเท่าใด ตั้งแต่ขำรุคประการโต ซึ่งขำรุคอยู่นั้นก็ให้วักถ้าวเร่ง
 รัตแก่เจ้าหมู่พนักงาน ให้เร่งคกแต่งซ่อมแปดงดิมยาตาพอนชนไว้ ให้
 ตังจงทุกถ่าทุกหมู่พนักงาน อย่าให้เรื้อรมเรื้อโล่ขำรุคชุดโซมอยู่แค่ถ่า
 หนึ่งได้ แล้วให้ทำโรงร่วมเงาเฮาชนแทงคานนำไว้จ้งทุกถ่า อย่าให้
 เรื้อรมเรื้อโล่คากแตกกรำฝนผู้เมื่อยเสี่ยราชการไปแค่ถ่าหนึ่งได้ ถ่าถึง
 เทศกาดตังคักครุแต่ฮ้ายญวนเหล่าร้ายจะเข้ามากกระทำเบียดเบียนจับกุมผู้
 คนตกค้ำงานช้ำช้อบชันทิดมาซึ่งตัญจรไปมาค้าขายประการโต ก็ให้
 แต่งเรื้อรมเรื้อโล่ นายเรื้อปดักเรื้อ ไพ่วพถรมพถกรรเชียง ส่งรพไป
 ด้วยปืนใหญ่ช่วยกระสุนปืนประตังเครื่องล่าคราจรูชมตามเกณฑ์ ออก
 ตาดคอยกระเวณจ้งทุกถ่าอ่าว ห่งบรจรบถึงค่านแดน หัวเมืองคอกันจ้งกวดชน
 ทั่วกลางวันแตกกลางคืน ถ่าได้ข่าวว่าฮ้ายตังคักครุ แดญวนเหล่าร้ายได้
 ตอดเข้ามาจับผู้คนประการโต ก็ให้ฮ้อกถ่าว ตักตักคิดตามรพพุ่ง แล้ว
 ให้ฮ้อกราวข่าวถึงหัวเมืองคอกัน ให้แต่งเรื้อรมเรื้อโล่ฮ้อกช่วยกันถ่าว
 ตักตักคิดตามรพพุ่งจับกุมเอาฮ้ายตังคัก แดฮ้ายญวนเหล่าร้ายให้ เซ็ดชามย้อ
 ทัอ อย่าให้ฮ้ายตังคักครุ แดญวนเหล่าร้ายได้ตอดเข้ามาจับผู้คน
 ช้ำช้อบชันทิดมาไปแค่คนหนึ่งได้เป็นอันขาดทีเดียว ถ่าแเดเจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราช แดกรมการพนักงานประมาทละเมินเสี่ย มีได้แต่งเรื้อ
 รมเรื้อโล่ฮ้อกตาดคอยกระเวณ โดยพระราชกำหนดนี้ แดฮ้ายตังคักครุ
 ญวนเหล่าร้ายได้ตอดเข้ามาจับผู้คนไปได้ประการโต เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราช แดกรมการพนักงานก็จะคงมีโทษ โดยพระราชกำหนด ประ
 การหนึ่งเมืองสงขลาแเดเมืองศรีวิชัย เป็นหัวเมืองปลายค่าน แดนคอกันด้วยเมือง

ไทรเมืองคานต์เมืองแขกทั้งปวงก็ยังมีส่งบรรณาการ ให้แต่งหอดวงซุน
 หมั้นข้าทนต์อาหาร โดยควร กอบไปด้วยมีนกระสุนดินประสิวเครื่อง
 ตำตราอุศรมมือ ออกไปตรวจด้านตะวันออกด้านตะวันตกหัวเมือง
 สอดแนมเอาข่าวราชการให้รู้จงได้ ถ้าได้ข่าวว่าเมืองแขกมิได้ตั้งอยู่ใน
 สุจริต คบคิดกันจะยกเข้ามาทำประทุษร้ายประการใด พอกำลัง
 ข้าหลวงกองตะวันออกจะรบพุ่งจับกุมเอาตัวได้ ก็ให้รบพุ่งจับกุมเอาตัว
 จงได้ ถ้าแขกเหลือกำลัง ให้บอกหนังสือไปยังหัวเมืองให้ แต่งกอง
 ออกช่วยรบพุ่งเอาไชยชนะจงได้ อนึ่งทุกวันนี้การณรงค์สงครามยังมี
 ส่งบ ให้เจ้าพระยามนครศรีธรรมราชกรมการคิดอ่านปรึกษาหารือ
 จัดแจงบำรุงช่องสัมหมุโยชาทวยหาญ ให้ชำนาญในกรยุทธไว้จง
 สรรพ ถ้าเห็นพรรคพวกสัมกำลังของผู้ใดของอาจสามารถแก้ตัวหาญ
 ก็ให้จัดบำรุงตั้งแต่งเป็น หอดวงซุนหมื่นนายกองนายหมวด ควบคุมเดชะอาท
 มาตได้เป็นหมวดเป็นเหล่าจงพร้อมมุด มีการณรงค์สงครามซุกคำคั้น
 ประการใดจะได้ทะเกณฑ์เอาทันที่วงศ์ราชการโดยสะดวก ประการหนึ่ง
 ให้เจ้าพระยามนครศรีธรรมราช ปรึกษาหารือด้วยกรมการทั้งปวงจัดแจง
 ข้าราชการโอยการ แดพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่บทใดข้อใดซึ่ง
 ต้องด้วยชนบชธรรมเนี่ยมแผ่นดิน ควรคงเคยพิจารณาว่ากล่าวประการใด
 ก็ให้คงไว้ มั่งคัมบัญชา ว่ากล่าวโดยพระราชกำหนด สำหรับแผ่นดินสืบไป
 ถ้าพระ โอยการ แดพระราช กำหนด กฎหมาย บทใด ข้อใดเค็ด็อบ แคลงอยู่
 จะเอาได้พิจารณาชำระว่ากล่าวมิได้ ก็ให้จัดแจงบอกส่งเข้ามาขอออก
 จำตงออกใหม่ ไว้มั่งคัมบัญชาสำหรับการแผ่นดินสืบไป ประ

การหนึ่งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ว่าราชการบ้านเมืองพร้อมด้วย
 ปลัดยกรบัตกรมการจงเป็นยุคก็เป็นธรรมเนียม ให้เป็นเอกจิตรเอกฉันทน์หน้า
 หนึ่งใจเดียว อย่าให้มีความฉันทาโทษสาธยายถ้อยเปรียบขัดแย้งกัน
 ให้เสียราชการแผ่นดินไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ หนึ่งจะพิจารณาพิพากษา
 อัดคดคดี เนื่อความของทวยราษฎรทั้งปวงโดยมุลคดีประการใด ให้
 ควรตั้งอยู่ในคดีทั้ง ๔ คดี ฉันทาคติ โทศาคติ ภยากติ โม
 หาคติ อย่าให้กลับไปด้วยความอิจฉาพยา ความโกรธความ
 จงเวรด้วยไทยต่าง ๆ ให้พิจารณาจงเป็นยุคก็เป็นธรรมเนียมด้วยอุเบกขา
 ญาณอันประเสริฐ อย่าให้ข้าสัจธรรมเห็นแก่หน้าบุคคลเกลอามิส
 ดินจางดินบน เข้าด้วยฝ่ายใจทยฝ่ายจำเลย กลับเท็จเป็นจริง กลับ
 จริงเป็นเท็จ ทำกบถเกิดอนเนื่อความให้พินเพื่อน ให้ทวยราษฎร
 ทั้งปวงมีความยากแค้นเคียดชัง ผิดด้วยพระราชกำหนดกฎหมายเก่า
 ใหม่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ประการหนึ่งให้เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
 มีน้ำใจโอบอ้อมแก่สมณะ พราหมณาจารย์ยธนา ประชาราษฎรไพร่พล
 เมืองลูกข้าวนิช ให้รักขอรักกันทำบุญให้ทานจำเวณเมตตาทวณา
 สดับครัมภ์พระธรรมเทศนา รักษาศีลห้า เป็นนิจศีล คัดแปลเป็น
 อติเรกคัดจงเนื่อง ๆ แดควรให้ตั้งอยู่ในทศกุกศดกรมมถ โดยพระ
 ราชกำหนดซึ่งโปรดพระราชทานออกไปไว้ ก็จะได้พักตัวไปสู่สุคติภูมิ
 อันประเสริฐ ประการหนึ่งพึงให้บำรุงพระสงฆ์เถรเถรผู้เล่าเรียนฝ่าย
 คณิตธุระวิปัสณาธุระจงทุกวัดวาอาราม จะได้เป็นการกุกศดดับไป อีก
 ประการหนึ่งให้ตรวจดูพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรี

มหาโพธิ์ พระวิหารการเปรียญ วัดวาอารามแห่งใดตำบลใด ซึ่งข้าราชการ
 ปกหักพังเคี้ยวหมองอยู่ประการใดนั้น ให้ชักชวนพระหลวงขุนหมื่น
 กรมการ แลอาณาประชาราษฎร์ผู้มีศรัทธาบูรณปฏิสังขรณ์วัดพระ
 ขุนให้ตึกใส่รุ่งเรื่องถวายพระราชกุศลสืบไป อย่าให้วัดพระชำรุดปรัก
 หักพังเคี้ยวหมองอยู่ได้ อนึ่งเข้าเป็นกะที่ราชการ ถ้าถึงเทศกาดทำนา
 ให้ตักเตือนว่ากล่าวแก่อาณาประชาราษฎร์ ให้ชักชวนกันทำไร่นาจน
 เต็มภุมให้ ได้ผลเมล็ดเข้าจงมาก จะได้เป็นกำลังราชการแต่ทำบุญ
 ให้ทานเป็นการกุศลสืบไป อนึ่งถ้าแต่เจ้าพระยานครศรีธรรมราชจะมีใจ
 ประดิพัทธยินดีในสัตว์ภพผู้ใด ขันมับตามารดาญาติวงศ์พงษาพิทักษ์
 รักษาปกครองอยู่โดยปรกติ ก็ให้ตักเตือนไปว่ากล่าวตักเตือนความธรรม
 เนียม ถ้าบิดามารดาญาติวงศ์พงษาขมยกลงให้มันโดยปรกคิสุจริต จึง
 ให้รับมาเลี้ยงดูตามประเพณีคคโลกย์ อย่าให้ทำข่มเหงดูครว่าตากเขา
 ถูกกล่าว หลานสาว ของอาณา ประชา ราษฎร์ ผู้หลงแทน โดย พละการของ
 อาคมาตามขิวฐารมณ ให้ราษฎรมีความจับค้เคือกร้อช่น ผิดด้วย
 พระราชบัญญัติแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ อนึ่งด้วยดำอากรซึ่งชนนท่งพระ
 คดังหลวงณกรุง บรรดามอยู่ณเมืองนครแขวงหัวเมืองชนแแกเมืองนคร
 เป็นจำนวนมากน้อยเท่าใด ถ้าถึงงวดถึงจำนวนจะได้สั่ง ก็ให้เจ้า
 พระยานครศรีธรรมราชว่าแก่กรมการพนักงาน ให้ว่ากล่าวเร่งรัดแก่น
 นายที่นายอากร ให้เร่งคุมส่งของหลวงเข้าไปส่งยังเจ้าจำนวนณกรุง
 จงทุกงวดทุกจำนวน อย่าให้ด้วยของหลวงค้างเกินล่วงงวดจำนวน
 ไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ แลจำนวนเงินทอดเงินปลงของหลวงซึ่งค้างอยู่

เก่ามากน้อยเท่าใด ก็ให้เจ้าพระยามครศรีธรรมราชว่ากล่าวเร่งรัดตั้ง
เข้ามาให้ครบจงเสร็จสิ้นเชิง อย่าให้พระราชทรัพย์ของหลวงค้างเกิน
อยู่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ซึ่งว่ากล่าวมาทางนคตามกฎหมายอย่างธรรมเนียม
โดยประมาณ ให้เจ้าพระยามครศรีธรรมราชฟังอำนาจพระราชกำหนด
โดยพระโอรสที่หนึ่งเนื่อง ๆ ให้เงินปากเงินใจไว้จึ่งทุกข้อทุกกระทง
จะได้บังคับบัญชาภิวราชการสดวกสืบไป ถ้าแต่ราชการนั้นแปรโดย
ปรกติเหตุแต่ประจุบันเหตุประการใด ก็ให้คิดอ่านผ่อนปรนนั้นแปรโดย
ข้อราชการให้ชอบจงทุกประการ ตั้งแต่อย่าให้เสียราชการแผ่นดินพระ
เจ้าอยู่หัวไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ กฎให้ ไว้ณวันอังคารเดือน ๘ แรม ๑๑ ค่ำ
จุลศักราช ๑๑๔๖ บั่มโรงฉศก

เรื่องตั้งพระบรมรักษเบศร์

เป็นพระยามครศรีธรรมราช

ตำรวจ ท่านเจ้าพระยาอรรคมหาเสนาธิบดี อภัยพิริยปรากรม
พาหุ ส้มหพระกระดาโหม ให้มาแก้ตวงเทพเสนาผู้ว่าที่จำ ขุน
ศรีสุนทรผู้ว่าที่เทพเสนา แดกรมการ

ด้วยเจ้าพระยามครเข้าไปเฝ้าทูลต่อของขลุ่พระบาท จังข้อราช
การณกรุง ให้กราบทูลพระกรุณาว่า เจ้าพระยามครแก้ขราหุหนัก
จักขุมืดหลงตม จะทำราชการสนองพระเดชพระคุณสืบไปมิได้ จะ
ขอพระราชทานกราบถวายบังคมลาออกจากราชการ จังทรงพระ
กรุณาตรัสเห็นโอเกล้า ๆ ตั้งว่า ฝ่ายมัชฌิไคเมืองนครเป็นเมืองเอก

ใหญ่กว่าหัวเมืองทั้งปวง แต่ว่กั้เป็นที่พำนักอาไศรยแก่เมืองแขก แด
 ถูกคำวานิชนา ๆ ประเทศไปมาค้าขายมิได้ขาด เจ้าพระยานครตั้งอายุ
 ว่าหงตัมจะทำการศึกสืบไปมิได้ ก็ให้เจ้าพระยานครเลื่อนชั้นเป็น
 เจ้าพระยาสุธรรมมนตรีศรีไศกราชวงษ์ เชษฐพงษ์ภักไชย อนุไทย
 ขิบัติ อภัยพิริยปรากฏมพาทู แดพระบริรักษ์ภูเบศร์นั้นเป็นผู้ช่วย
 ราชการมาในเจ้าพระยานครชำนาน รัตนบรมเนียมตั้งชัยขอมันคง
 แต่ว่กั้ได้คุมกองทัพไปต่อเรือรบเรือโต้ ยกไปตั้งค่ายพม่าณเมืองถดางจน
 เสรีจราชการ จับได้ชายพม่าแสนตั้งเข้าไปเป็นอันมาก พระ
 บริรักษ์ภูเบศร์ มีความชอบสมควรที่จะชุบเลี้ยงให้ออกไปรั้งเมืองครอง
 เมือง ดำเรื่จกิจศุภทุกข์ของอาณาประชาราษฎร์ต่างพระเนตรพระ
 กรรณได้ ให้เอาพระบริรักษ์ภูเบศร์ผู้ช่วยราชการเป็นพระยานครศรี
 ธรรมราช ออกมาว่าราชการรักษายบ้านเมืองดำเรื่จกิจศุภทุกข์ของ
 อาณาประชาราษฎร์เมืองนครสืบไป จึงตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์ผู้ช่วย
 ราชการ เป็นพระยาศรีธรรมมาไศกราชชาติเดโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัย
 พิริยปรากฏมพาทู พระยานครศรีธรรมราช ออกมาว่าราชการรักษา
 บ้านเมือง ดำเรื่จกิจศุภทุกข์ของราษฎร ด้วยกรมการเมืองนคร
 ตามพระราชกำหนดกฎหมายพิทักษ์ตรา อย่างธรรมเนียมสืบมาแต่ก่อน
 แดให้กรรมการฟังบังคับบัญชาพระยานครศรีธรรมราชคนใหม่ แต่ซึ่งชอบ
 ด้วยราชการ อย่าให้ถ้อเปรียบแก่งแย่งเสียดราชการไปแต่ตั้งใดสิ่งหนึ่ง
 ได้ แดให้พระยานครมีหน้าใจโอบอ้อมเมตตากรุณาแก่ตัมณะช้พราหมณ์
 ไพร่บ้านพลเมือง ถูกคำวานิช ให้อยู่เย็นเป็นสุข จะกะเกณฑ์ใช้

ราชการตั้งใดให้หัวหน้าเสมอกัน จะพิพากษาคัดสินคดีด้วยความกิจ
 ศุขทุกข์ของราษฎรประการใดให้เป็นยุติเป็นธรรม อย่าให้เห็นแก่
 อามิสสินจ้างสินบนด่าเยี่ยงเข้าด้วยฝ่ายโจทย์ฝ่ายจำเลย กตัญญูเป็น
 จริง กตัญญูเป็นแท้ กตัญญูต่อขอความให้พ้นเพื่อน ให้ผู้
 ฆ้องได้ความยากแค้นเดือดร้อนแต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ หนึ่งพระราชกำหนด
 กฎหมายแต่พระไอยการข้อใดกระทงใดเคลือบแฝงแกล้งอยู่ จะเอาได้
 พิจารณามีได้ ก็ให้ส่งเข้าไปณกรุง แล้วให้แต่งเสมียนทนายเข้าไป
 จำตองคดีเขาพระราชกำหนดกฎหมายพระไอยการ ซึ่งชำระณกรุง
 ออกมาได้ พิจารณาว่ากล่าวคดีตัดสินคดีด้วยความของราษฎรสืบไป หนึ่ง
 เรือรบเรือไล่ค่ายคูประตูเมืองพังรือหอรบ ศาลากลางจวนทำเนียบ
 คุกตารางสำหรับใส่ผู้ร้าย โรงบันใหญ่สำหรับเมือง ตั้งใดไม่มี
 แด่ชำระตบหักหักพังอยู่ ก็ให้พระยานครว่ากล่าวตักเตือนกรมการเจ้า
 พนักงาน ให้ตกแต่งซ่อมแซมตั้งขึ้นไว้ ให้มั่นคงจงดี อย่าให้ชำระ
 ตบหักพังอยู่แต่ตั้งใดตั้งหนึ่งได้ หนึ่งเมืองครึ่งเป็นเมืองต่อแหลมอยู่
 ฝ่ายทะเลควั่นตกจะไว้ ใจมิได้ ให้พระยานครปลุกษัตริย์กรมการ กะ
 เกณฑ์หลวงขุนหมื่นแลชาวด่าน คุมเรือรบเรือไล่สรรพไปด้วยปืนใหญ่
 น้อยกระสุนดินประสิวเครื่องศาสตราวุธ ออกไปอยู่พิทักษ์รักษาประจำ
 คอยด่านทั้งกลางวันกลางคืน ลาดตระเวนฟังข่าวราชการนำด่านต่อ
 แตนจงเนื่อง ๆ อย่าให้อ้ายสัตว์เดรัจฉานร้ายแถมพวามัญเถิดตลอดใจ
 เข้าม่าจับเอาผู้คนไปได้เป็นอันขาดทีเดียว ถ้ามีราชการมาประการใด
 ให้ช่วยกันรุมพุ่งค้ำทานเขาไสยชำระไว้ ให้จงได้ แล้วให้เร่งรีบมอก

หนังสือเข้าไปณกรุงแห้วเมืองคอกันโดยเร็ว หนึ่งปั่นใหญ่่น้อยกระสุน
 ดินประสิดเปนกะที่ราชการ ให้พระยานครจัดแจงหาปั่นใหญ่่น้อยกระสุน
 ดินประสิดขึ้นไว้สำหรับเมืองให้ ได้จงมาก ชุกมีราชการมาประการใด
 จะได้อำจ่ยราชการทันท่วงที่ไม่ขัดสน แล้วให้ว่ากล่าวตักเตือนกรม
 การเจ้าพนักงาน ให้เอาปั่นใหญ่่น้อยออกขุดใส่ โขมน้ำมันเอาดินประสิด
 ออกตากแดดจนแห้ง ๆ อย่าให้ ปั่นเปนสันนิษคร่ำครว้แต่ดินอับราเดี่ย
 ไปได้ ปั่นใหญ่่น้อยให้มีรางดอวางเกวียนใส่ แต่ปั่นน้อยนั้นให้มี
 มันโคแก้ววางจกทุกบอก หนึ่งเข้าเปนกะที่ราชการช้อใหญ่ ถึงเทศ
 กาดจะได้เรียกหาเข้าค่านาแล้ว ให้พระยานครว่ากล่าวตักเตือนกรม
 การเจ้าพนักงานกำกับกันวังวัดนา เรียกหาเข้าค่านาขึ้นใส่ยังวางไว้
 จกทุกปี ได้เปนจำนวนเข้าค่านาปีละมากน้อยเท่าใดให้บอกเข้าไปให้
 แจ้ง หนึ่งส่งยี่สาอากรซึ่งขนทของพระคตังหลวง บรรดามือยูนเมือง
 นครแขวงเมืองนครมากน้อยเท่าใด ถึงงวดปีแล้วก็ให้ว่ากล่าวตักเตือน
 เร่งรัดนายอากรแทนนายกองนายหมวดคุมเลขค่าส่งยี่ ให้คุมเอาส่งยี่
 สาอากรเข้าไปส่งแก่ชาวพระคตังณกรุงให้ครบจกทุกงวดทุกปี อย่าให้
 ส่งยี่สาอากรของหลวงขาดค้างต้องงวดต้องมีไปแต่จำนวนหนึ่งได้ หนึ่ง
 ถึงเทศกาดพระราชพิธีครุฑสารท ก็ให้พระยานครศรีธรรมราชพร้อม
 ด้วยกรมการพระหลวงขุนหมื่น ด้วยช่องกองช่างตราภูมิคุ้มห้าม
 กราบถวายบังคมรับพระราชทาน ถือน้ำพระพิพัฒน์ ตั้งจากทุกปีอย่าให้ขาด
 ถ้าผู้ใดขาดมิได้ ถือน้ำ ให้บอกส่งคตังผู้ให้ไปยังตักขุนณศาลา
 จะเอาตัวเป็นโทษตามบทพระไอยการ หนึ่งเมืองนครเปนเมืองเอก ถึง

งวอดมีแก้วให้จัดแจงแต่งคอกไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการ ตั้งเข้าไป
 ไปทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายปีละ ๒ งวอด ความบูรณราชประเพณี
 สืบมาแต่ก่อนจงทุกบี่ย่าให้ขาด อนึ่งพระพุทธรูป พระสถูป พระ
 เจดีย์ พระวิหารการเปรียญ วัดวาอารามเมืองนครแขวงเมือง
 นครแห่งใดค้ำบดโคขารุปรักหักพังเศว้าหมองอยู่ ก็ให้พระยานคร
 ศรัทธมราชมีน้ำใจเต็มมือศรัทธาในพระพุทธรูปเสนา ชักชวนกรม
 การเสนาอาณานิคมประหารราชฎปฏิบัติตั้งขบวนขึ้นให้รุ่งเรืองสุดใจ ถวายพระ
 พระราชกุศลเข้าไปนถกรง อนึ่งคัมภีร์พระมาตงาข้าง เป็นสินค้า
 หลดลงสำหรับจะได้ค้อมแทนส่อบก้ามี่นถุกค้ำนา ๆ ประเทศ ให้พระยา
 นครศรัทธมราชชวนชวยจัดแจงหาคัมภีร์พระมาตงาข้าง ตั้งเข้าไป
 ทูลเกล้าทูลกระหม่อมถวายจงเนื่อง ๆ จะได้เป็นความชอบสืบไป แดให้
 พระยานครศรัทธมราชว่ากล่าวกำชับห้ามปรามแก่เสมียนทนาย ส้มค
 ส้มมาฮาไศรยพรรคพวกส้มกำตั้งข้าทำษา อย่าให้คัมภีร์นั้นสูญสิ้นกินสิ้น
 ซื่อสิ้นชายสิ้น เป็นโจรผู้ร้ายปล้นสดมถดักข้างมาโคกระบือ แด
 กระทำข่มเหง ศักพกดกขิงฉ้อกระบือเอาพัสต์ทองเงินเครื่องอัญมณี
 ของสมณะซึ่งพร้าหมณ้อณาประหารราชฎ ไพรบ้านพลเมืองถูกค้ำ
 วาณิชณทางบกทางเรือ ให้ผู้มีชื่อได้ความยากแค้นเดือดร้อน แด
 อย่าให้คัมภีร์นั้นทำลายพระพุทธรูป พระสถูป พระเจดีย์ พระศรี
 มหาโพธิ พระอุโบสถ พระวิหารการเปรียญ วัดวาอาราม
 ข้างข้างเอางาเสนา นาย ข่าสัตว์อันมีคุณ คัดค้นไม้อันมีผล ถอบดัก
 ซื่อชายตั้งของต้องห้าม แดกระทำให้ผิดด้วยพระราชกำหนดกฎหมาย

ห้ามปรามเก่าใหม่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้เป็นอันขาดทีเดียว ถ้าผู้ใดมีพั้ง
 มีผู้ร้องฟ้องว่ากล่าวพิจารณาเป็นสัตย์ จะเอาตัวผู้กระทำความผิดเป็นโทษ
 ตามโทษานุโทษ แดกกฎหมายสำหรับที่จะบังคับบัญชาว่าราชการบ้าน
 เมืองนั้น ได้โปรดตราพระคชด้ให้ตั้งให้พระยานครใหม่ออกมาด้วยแล้ว
 ครั้นลุถึงตราวันที่ ก็ให้กรมการผู้อยู่ว่าราชการเมืองจัดแจงตราจำนำ
 แดกกฎหมายสารบาญซึ่งกระทรวงความเก่าใหม่ บโทนคนใช้ ไร่นาส่วยสา
 ธาการบรรดามีตามตำรา ๓๒ เดือน สำหรับผู้ครองเมืองนครสืบมาแต่
 ก่อน ตั้งให้แก่พระบริรักษ์ภูเขศรีผู้เป็นพระยานครใหม่ตามอย่างธรรมเนียม
 ให้พระยานครรับราชการตามตำแหน่งพนักงาน พระราช
 กำหนดกฎหมายขนบธรรมเนียมพิศุขศักรสืบมาแต่ก่อน ให้ชอบด้วย
 ราชการจงทุกประการ ย้ำให้เสวยราชการแผ่นดินไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่ง
 ได้ แดให้กรมการผู้อยู่ว่าราชการเมืองกระทำตามท้องตราไว้ตั้งมา
 นี้จงทุกประการ สักราชมาณวันพุธเดือน ๗ แรม ๓๐ ค่ำ จุล
 ศักราช ๓๓๗๓ บีมแมศร์ศก

วันอาทิตย์เดือน ๗ แรม ๗ ค่ำ บีมแมศร์ศก เด็จจออกณพระ

ชาดาพลับพลาณ้อยริมท้องพระโรง พระยาเทพราชขุนกรมทูตถวาย
 ร่างตรา หมิ่นเทพเส่นฮ่านจนสันช้อความแล้ว ทรงพระกรุณา
 โปรดเกล้าฯ ตั้งว่าให้เขาคามร่างนเกิด เมื่อทรงพระกรุณาตั้งนั้น
 พระยามหาอำมาตย์ พระยาราชนิภูต พระยาพระราม พระยา
 ราชสงคราม เฝ้าอยู่ด้วย

ตำนานกฎ

เรื่องตั้งพระบริรักษ์ภูเบศร์เป็นพระยานครศรีธรรมราช

กฎให้แก่พระบริรักษ์ภูเบศร์ ผู้เป็นพระยาศรีธรรมมาโคตรราช
 ชาติเดโชไชยมไหสุริยาธิบดี อภัยพิริยปรากฏมพาทู พระยานคร
 ศรีธรรมราช ด้วยทรงพระกรุณาครีดีเห็นเกล้า ๆ ตั้งว่า พระ
 บริรักษ์ภูเบศร์ ได้ทำราชการสนองพระเดชพระคุณมาช้านาน มีความชอบ
 ทรงพระมหากรุณาชุบเกล้า ๆ ให้เป็นพระยานครศรีธรรมราชออกมา
 ครองเมือง รับกิจราชการโดยกฎหมายอย่างขนบธรรมเนียมแผ่นดิน
 เมืองนครมาแต่ก่อน แต่ถึงชนทุกวันนี้ เมืองข้าขอบขัณฑสีมา
 บัณฑิตฝ่ายเหนือควันคคควันออก โดยปริมณฑลรอบคอบไม่ส่งบราบ
 คาบ กอบไปคด้วยจลาจลทำการรณรงค์สงครามเกิดการรุมพุงกันทุก
 แห่งทุกตำบลอยู่ ถ้าพระยานครศรีธรรมราชออกมามีถึงเมืองนครแล้ว
 ให้ตรวจตราค้ำแพงแต่ค่ายคประคเมือง พ่วงรือหอบเชิงเทิน การ
 ตั้งใดซึ่งข้ารุดปรักหักพังอยู่นั้น ให้พระยานครศรีธรรมราชว่ากล่าว
 ตักเตือนเร่งรัดแก้กรมการเจ้าพนักงาน ให้เร่งทำแตกคองซ่อมแปลง
 ชนไว้ ให้แน่นหนามั่นคงจงทุกหน้าที่พนักงาน อย่าให้ข้ารุดปรักหักพัง
 อยู่แต่หน้าที่หนึ่งได้ ประการหนึ่งให้ตรวจดูตุลาการณข้เลขคงตั้งจำนวน
 มีเกาะเบญจศก บัมโรงณศก เปนเลขหมวดใดกองใด แลเลข
 หัวเมืองนายที่บรรดาแฉ่นแคว้นแขวงจังหวัดขึ้นแก่เมืองนครเป็นจำนวนเลข
 มากน้อยเท่าใด ให้ค้คบาณข้มาอ่านจงเนื่อง ๆ ให้จะเงินจำนวนเลข

ใจจึงมั่นคง มีราชการจะได้กะเกณฑ์สดวก แดงเดขหมวดใดกอง
 ไตซึ่งเกี่ยจวบ้านหลังหลังหนึ่งละมุดนายเสีย ออกไปชุ่มช่อนอยู่ณชอก
 ห้วยธารเขา มิได้เข้ามารับพระราชทานสักครั้งก่อนแต่ครั้งนี้ ชาติ
 มิได้จับจ่ายราชการแผ่นดิน ให้พระยานครศรีธรรมราช แดงพระ
 หลวงขุนหมื่นซึ่งตั้งยศชื่อมั่นคงนั้น ออกไปว่ากล่าวชักชวนเกลี้ยกล่อม
 โดยเมตตาจักร ให้ผู้มชื้อเข้ามาตั้งบ้านเรือนทำมาหากินอยู่ตามถิ่น
 ฐานที่ภูมิดำเนาให้บริบูรณ์มั่งคั่ง ได้มากน้อยเท่าใดให้บอกบาญชีเข้า
 ไปยังกรุงให้แจ้ง อนึ่งให้ตรวจดูบั้นใหญ่ของกระสุนดินประดีวงเครื่อง
 สำตราดู ใหรวาดแต่ชำรุดมีอยู่มากน้อยเท่าใด ซึ่งชำรุดนั้นพอ
 จะตกแต่งซ่อมแปลงจนเป็นราชการได้ ก็ให้ตกแต่งซ่อมแปลงจนให้ค
 ำไว้สำหรับเมืองสืบไป บั้นใหญ่น้อยซึ่งค้อมมิได้ชำรุดแต่ดินประดีวงนั้น
 ก็ให้ว่าแก่หมู่พนักงานให้เอาบั้นไซ้หมานั้นแต่เอาคิบบอกตากแดดจนแห้ง
 แฉ่ง อย่าให้คิบบั้นเป็นสนิมคร่ำคร่าอยู่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งใด อนึ่ง
 ให้ตรวจดูเรือรบเรือได้ในอัครานอกอัคราดำหรับเมือง มีจำนวนอยู่
 มากน้อยเท่าใด คัดแต่ชำรุดประการใด ซึ่งชำรุดอยู่นั้นก็ให้ว่ากล่าว
 เร่งรัดแก่เจ้าหมู่พนักงาน เร่งตกแต่งซ่อมแปลงตั้งมิยาตาพอนขึ้นไว้ให้
 คัดจกทุกตำทุกหมู่พนักงาน อย่าให้ เรือรบเรือไล่ชำรุดชุกไซ้หมอยู่แต่ตำ
 หนึ่งใด แล้วให้ทำร่วมเงาเอาชนแทงคานนำไว้จกทุกตำ อย่าให้เรือ
 รบเรือไล่ตากแดดคร่ำฝนฝูเมื่อยเสียราชการไปแต่ตำหนึ่งใด ถ้าถึง
 เทศกาลฮ้ายสัตว์ศัตรูแดงฉนวนเหล่าร้าย จะเข้ามากระทำเบียดเบียนจับ
 กุมผู้คนลูกค้ำจวนิช ข้าขอบขัณฑสีมาซึ่งตั้งอยู่จรไปมาค้าขายประการใด

ก็ให้แต่งเรือรบเรือไถ่นายเรือปลัดเรือไพร่พลรบพลกรรเชียง ฝรั่งไป
ด้วยปืนใหญ่น้อยกระสุนดินประดีวงศาคราอาวุธครบตามเกณฑ์ ออก
ลาดตระเวนจงทุกอำเภอทั้ง บรรจบถึงด่านแดนหัวเมืองต่อกันจงกวอดขัน
ทั้งกลางวันกลางคืน ถ้าได้ข่าวว่าอ้ายเสด็จศัตรูแฉฉวยนเหล่าร้ายเด็ด
ถอดเข้ามาจับผู้คนประการใด ก็ให้ออกก้าวดักติดติดตามรบพุ่ง แล้วให้
บอกราวข่าวถึงหัวเมืองต่อกัน ให้แต่งเรือรบเรือไถ่ออกช่วยกันก้าวดัก
ติดตามรบพุ่งจับกุมเอาอ้ายเสด็จศัตรูแฉฉวยนเหล่าร้ายให้เช็ดขามย๋อทัช อย่า
ให้อ้ายเสด็จศัตรู แฉฉวยนเหล่าร้ายเด็ดถอดเข้ามาจับผู้คนชั่วขอบชัณษา
ตีมาไปแต่คนหนึ่งได้เป็นอันขาดทีเดียว ถ้าแลพระยานครศรีธรรมราช
กรมการพนักงานประมาทละเมินเดี่ย มิได้แต่งเรือรบเรือไถ่ออกลาด
ตระเวนโดยพระราชกำหนดนี้ แลอ้ายเสด็จศัตรูแฉฉวยนเหล่าร้ายเด็ดถอด
เข้ามาจับผู้คนไปได้ประการใด พระยานครศรีธรรมราชกรมการพนักงาน
ก็คงจะมีโทษโดยพระราชกำหนด ประการหนึ่งเมืองแขกทั้งปวงยังไม่
ราบคาบ ให้แต่งหตวงขุนหมื่นทแถมด้วยทหารโดยควร กอบไปด้วยปืน
กระสุนดินประดีวงศาคราอาวุธครบมือ ออกไปตรวจการตระเวนด่าน
ปลายด่านแดนหัวเมือง ตัดอดแถมเอาข้าราชการให้รู้จงได้ ถ้าได้
ข่าวว่าเมืองแขกมิได้ตั้งอยู่ในสุจริต คบคิดกันจะยกเข้ามากระทำประ
ทุษฐร้ายประการใด พอกำลังข้าหลวงกองตระเวนจะรบพุ่งจับกุมเอา
ตัวได้ก็ให้รบพุ่งจับกุมเอาตัวจงได้ ถ้าแขกเห็ดอกำลัง ให้บอกหนังสือ
ไปยังหัวเมืองให้แต่งกองออกช่วยรบพุ่งเอาไชยชำนะจงได้ อนึ่งทุกวันนี้
การณรงค์สงครามยังไม่สงบ ให้พระยานครศรีธรรมราชกรมการคิดอ่าน

ปฤักษาทหารหรือจัดแจงบำรุงช่องสุ่มหมู่โยธาทวยหาญให้ชำนาญชำนาญในการ
 ยุทธวิธีจึงสรรพ ถ้าเห็นพรรคพวกตมกำลังของผู้ใดของอาจสามารถ
 แก้วหาญ ก็ให้จัดบำรุงตั้งแต่งเป็นหมวดหมู่หมื่นนายของนายหมวด
 ควบคุมเดชะอาทมาตได้เป็นหมวดเป็นเหล่าจงพร้อมมูล มีการณ์รงค์
 สงครามชุกค้ำคั้นประการใด จะได้กะเกณฑ์เอาทันท่วงที่ราชการโดย
 สดวก อนึ่งให้พระยานครศรีธรรมราชปฤักษาทหารหรือด้วยกรมการทั้งปวง
 จัดแจงชำระตู่พระโยยการ แดพระราชกำหนดกฎหมายเก่าใหม่บทใด
 ขัดขัดซึ่งต้องด้วยขนบธรรมเนียมแผ่นดิน ควรคงเคยพิจารณาว่ากล่าว
 ประการใด ก็ให้คงไว้บังคับบัญชาว่ากล่าวโดยพระราชกำหนดสำหรับ
 แผ่นดินสืบไป ถ้าพระโยยการแดพระราชกำหนดกฎหมายบทใดขัดขัด
 เกิดอับแสดงอยู่ จะเอาไว้พิจารณาชำระว่ากล่าวมิได้ ก็ให้จัดแจง
 บอกสั่งเข้ามาขอตอกจ่าตองออกไปใหม่ ไว้บังคับบัญชาสำหรับการ
 แผ่นดินสืบไป ประการหนึ่งให้พระยานครศรีธรรมราชว่าราชการบ้าน
 เมืองพร้อมด้วยปลัดยกรับตรกรมการจงเป็นยุคเป็นธรรม ให้เป็น
 เอกจักรเอกฉันทหน้าหนึ่งใจเดียว อย่าให้มีความฉันทาโทษาฤษยาถือ
 เบี้ยวแก่งแย่งกันให้เสียราชการแผ่นดินไปแต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ อนึ่งจะ
 พิจารณาพิพากษาตัดสินคดีเนชความของทวยราษฎรทั้งปวง โดยมุดคดี
 ประการใด ให้ควรคงอยู่ในคดีทั้ง ๔ คือ ฉันทาคติ โทศาคติ ฤยา
 คติ โมหาคติ อย่าให้กอบไปด้วยความอิจฉาฤษยา ความโกรธ
 ความจงเวรด้วยโทษต่าง ๆ ความหลง ให้พิจารณาจงเป็นยุคเป็น
 ธรรมด้วยอุเบกขาญาณอันประเสริฐ อย่าให้เอาสัจจาธรรมเห็นแก่หน้า

บุคคลแต่อาภิมคีตินจัจฉินบน เข้าด้วยฝ่ายโจทก์ฝ่ายจำเลยกลับเท็จเป็น
จริง กลับจริงเป็นเท็จ ทำกตบถถั่นเนื้อความให้พันเพือน ให้ทวย
ราษฎรทั้งปวง มีความยากแค้นเดือดร้อน ผิดด้วยพระราช กำหนดกฎหมาย
เก่าใหม่แต่สิ่งใดสิ่งหนึ่งได้ ประการหนึ่งให้พระยานครศรีธรรมราช
มีหน้าใจโฮยฮ่อม ฮารีแก่งมณะชีพราหมณาจารย์ อาณาประชาราษฎรไพร่
พลเมืองลูกค่างานิช ให้ชักชวนกันทำบุญให้ทาน จำเรียงเมตตาภา
วณา สดับรับฟังพระธรรมเทศนา รักษาศีลห้าเป็นนิจกัณฑ์ คัด
แปดแปดสิบเอ็ดกัณฑ์จงเนื่อง ๆ แต่ควรให้ตั้งอยู่ในทศกัศนีศกกรรมบถ โดย
พระราชกำหนดซึ่ง โปรดพระราชทานออกไปไว้ ก็จะได้พาตัวไปสู่สุคติ
ภูมอันประเสริฐ ชึ่งเมืองนครเปนมืองใหญ่ ราชการพนักงานมี
เป็นอันมาก ถ้ากรมการที่ใดว่างอยู่ยังไม่มิด้ว ก็ให้พระยานคร
ศรีธรรมราชปลุกขาดด้วยหลวงปลัดกรมการ จัดแจงเอาผู้มีชื่อซึ่งมี
สติปัญญาดีด้วยขอมันคงคณ มาคองแต่งชเนนกรมการให้ครบตำแหน่ง
ถ้าจัดแจงได้ผู้ใดเป็นกรมการที่ใด ให้บอกส่งตัวผู้นั้นเข้าไปให้รับเอา
ตราคองต่อเจ้าพนักงานณกรุง ประการหนึ่ง พึงให้บำรุงพระสงฆ์
เถรเณรผู้เล่าเรียนฝ่ายคันถธุระวิปัสสนาธุระจงทุกวัดวาอาราม จะได้เป็น
การกุศลสืบไป อีกประการหนึ่งให้ครวจจุพระพุทธรูป พระสถูป
พระเจดีย์ พระศรีมหาโพธิ์ พระวิหารการเปรียญ วัดวาอาราม
แห่งใดตำบลใดซึ่งชำรุดปรักหักพังเศร้าหมองอยู่เนิ่น ให้ชักชวนพระ
หลวงชุนหมันกรมการแลอาณาประชาราษฎรผู้มีศรัทธาบุญปฏิบัติสังฆกรรม
วัดพระขึ้นให้ตุ๊กใส่รุ่งเรือง ถวายพระราชกุศลสืบไป อย่าให้วัดพระ

ชำรุดปรกหักพังเศว้าหมองอยู่ได้ ^{หนึ่ง}เข้าเป็นกะทู้ราชการ ถ้าถึงเทศ
 กาดทำนาให้คักเคื่อนว่ากล่าวแก่อาณาประชาราษฎร์ ให้ชักชวนกันทำ
 ไร่นาจ้างเต็มภูมให้ ^{ได้}ผลเม็ดดีเข้าจงมาก จะได้เป็นกำลังราชการแต่ทำ
 บุญให้ท่านเป็นการกุศลสืบไป ^{หนึ่ง}ถ้าแลพระยานครศรีธรรมราชจะมี
 ใจประติพิทขยัคในสัตว์ภาพผู้ใด ^{หนึ่ง}มีบิดามารดาญาติวงศ์พงษาปก
 ครองอยู่โดยปรกคักให้คักแต่งผู้ ^{หนึ่ง}ไปว่ากล่าวตู่ขอตามธรรมเนียม ถ้า
 บิดามารดาญาติวงศ์พงษาขอมยกให้ปัน โดยปรกคักสุจริต ^{หนึ่ง}จึงให้รับมา
 เถียงตู่ตามประเพณีคักโดย ^{หนึ่ง}อย่าให้ทำข่มเหงตู่ครว่าดากเอาตู่กล่าว
 หลานสาวของอาณาประชาราษฎร์ ผู้หวงแหนโดยพลการ ของขาดมาตาม
 อัญชารมณ ให้ราษฎรมักความวิตเคื่อครัน ผิดด้วยพระราชบัญญัติ
 แต่ตั้งใดสิ่งหนึ่งได้ ^{หนึ่ง}หนึ่งส่งสาอากรซึ่งขึ้นในท้องพระคลังหลวงนคร
 บรรดามอยู่ณเมืองนครแขวงหัวเมือง ^{หนึ่ง}ขึ้นแก่เมืองนครเป็นจำนวนมากน้อย
 เท่าใด ^{หนึ่ง}ถ้าถึงงวดถึงจำนวนจะได้ส่ง ^{หนึ่ง}ก็ให้พระยานครศรีธรรมราช
 ว่าแก่กรมการพนักงาน ให้ว่ากล่าวเร่งรัดแก่นายที่นายอากรให้เร่งคุม
 ส่งของหลวงเข้าไปส่งยังเจ้าจำนวนนครกรุงจงทุกงวดทุกจำนวน ^{หนึ่ง}อย่า
 ให้ส่งของหลวงค้างเกินล่วงงวดจำนวนไปแต่ตั้งใดสิ่งหนึ่งได้ แต่
 จำนวนเงินทอดเงินปลงของหลวงซึ่งค้างอยู่เก่ามากน้อยเท่าใด ^{หนึ่ง}ก็ให้
 พระยานครศรีธรรมราช ว่ากล่าวเร่งรัดส่งเข้ามาให้ครบจงเสร็จจสันเชิง
 อย่าให้พระราชทรัพย์ของหลวงค้างเกินอยู่แต่ตั้งใดสิ่งหนึ่งได้ ^{หนึ่ง}ซึ่งว่า
 กกล่าวมาทาง ^{หนึ่ง}ตามกฎหมายอย่างธรรมเนียมโดยประมาณ ให้พระยานคร

ศรีธรรมราชพึงอ่านพระราชกำหนดโดยพระราชโอรสทันท่วงทีให้
 เจนปากเจนใจไว้จงทุกข้อทุกกระทง จะได้บังคับบัญชากิจราชการ
 สดวกดีไป ถ้าพระราชการผันแปรโดยปรกคิเหตุ แต่ประจุบันเหตุ
 ประการใด ก็ให้คิดอ่านผ่อนปรนผันแปรโดยข้อราชการให้ชอบจง
 ทุกประการ สุดแต่อย่าให้เสียราชการแผ่นดินพระเจ้าอยู่หัวไปแต่สิ่งใด
 สิ่งหนึ่งได้ กฎให้ ไว้ณวันพุธเดือน ๘ แรม ๓๐ ค่ำจุลศักราช ๓๓๗๓
 บีมแมตว์ศึก

พระยานครศรีธรรมราชน้อยน ได้เตือนขึ้นเป็นเจ้าพระยาเห็นจะ
 ในราวต้นแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ถึงชาติบุญกรรม
 เมื่อจุลศักราช ๓๒๐๓ ปีกุนเอกศก แจ้งอยู่ในจดหมายหลวงอุดมสมบัติ
 ทไต พมพตางหากจากหนังสือ

พงษาวตารเมืองถดถาง

๑ ข้าพเจ้า นายเวก บุตรเจ้าพระยาสุรินทราชาจางวาง นายฉีก
 บุตรพระยาถดถาง นายเตื้อ บุตรพระยาถดถาง นายศรีทอง เป็น
 ปัตติเมืองถดถาง หาดวงเพชรศรีศรีสมุทรสุทริสังคราม ปัตติเมือง
 ถดถาง ขอเล่าเรื่องราวตามผู้เล่าเล่ามาแต่ก่อน แลได้รู้ได้เห็นเอง
 ว่าเมืองถดถางแต่ก่อนนั้น จอมร้างบ้านตะเคียนเป็นเจ้าเมือง เมีย
 จอมร้างเป็นแขกเมืองไทร หมาเสียตุกมะหุมเถ่าแต่ก่อน ผัวตาย

เป็นหม้ายอยู่ มะหม่นน้องมากมาเอาเงินมรรฎกห้าพันเศษ หม่าเตี้ย
 รัศใจไม่อยู่เมืองไทรมาอยู่เมืองถดาง ได้กับจอมร้างเป็นผัว มีลูก
 ชาย ๒ หญิง ๓ รวม ๕ คน หญิงชื่อจันเป็นท้าวเทพกระษัตรี หญิง
 น้องถัดมาช่อมุกเป็นท้าวศรีสุนทร ครึ่งคืนแผ่นดินพระบรมโอยการิราช
 น้องหญิงคนหนึ่งชื่อหมา น้องชายชื่ออาด เป็นพระถดาง น้อง
 ชายคนหนึ่งชื่อเวืองเป็นทพด ขุนนางเมืองถดางนั้นจอมเจ้าอยู่บ้าน
 ดอน จอมร้างอยู่บ้านตะเคียน จอมเจ้ากับจอมร้างเป็นลูกพ่อเดียวกัน
 กันคนละมารดา ลูกหลานมะหม่นอยู่บ้านดอนได้เป็นพระยาถดางเจียด
 ทอง เมฆชอเขียง พระยาปลัดเมฆชอตาควชอเวือง เคิมแต่ก่อน
 บ้านดอนกับบ้านตะเคียนต่างมีศรัทธากันดี มีชอเตี้ยตั้งบุตรดวงษ์เป็นเจ้า
 เมืองตั้งมา ฝ่ายบ้านถดางจอมตั้งวันคิดมีชอม จะตั้งตัวเป็นใหญ่
 มีตราขอมาให้จับจอมตั้งวันฆ่าเตี้ยเป็นโทษกระบถคือแผ่นดิน ตั้งชื่อ
 ผู้ตั้ง เมืองถดางว่าพระยาถดางคางแข็งชาวกรุงออกมาเป็นเจ้าเมือง
 พระถดางอาดเป็นเจ้าเมืองขน ผู้ชายยังพระถดางคาง เมืองถดาง
 อยู่ ได้แขกไทรมาเป็นเจ้าเมืองอยู่น้อยหนึ่ง พวถดางคิดรบแขก
 ตั้งคางทไม่ชาวปากดำคังวอ จึงตั้งคังวอน พอพระยาพิมลเป็น
 พระกระมาอยู่เมืองชุมพรได้กับท้าวเทพกระษัตรี ๆ นั้น เมื่อหนุ่มต่าง
 เป็นเมียหม่อมศรีภักดี ๆ เด่า ก็เป็นชาวตะกั่วทุ่งถูกคุณชัมบุญเกิด ๆ เคิม
 ตะกั่วทุ่งได้กับจอมนายทอง ๆ เป็นชาวนครอยู่บ้านใหญ่ตายตายออก
 มาเป็นดำเร้วราชการได้กับคุณชัมบุญเกิดคนมีลูกชาย ๓ หญิง ๓ ชาย
 ชื่อหม่อมศรีภักดี มีเมียนเมืองถดาง หญิงคนหนึ่งชื่อบุญคงได้

กับพระยาประสิทธิ์สงคราม หม่อมศรีภักดีนั้นได้กับท้าวเทพกระษัตรี
 มีลูกสองคน หญิงชื่อแม่ปราง ชายชื่อเทียนเป็นพระยาถางหัด
 ท้าวเทพกระษัตรีเป็นหม้ายแล้วได้กับพระยาพิมด มีลูกหญิงใหญ่ชื่อ
 แม่ทองมาไปถวายเป็นมารดาเจ้าครองอุบล ถูกถกมาชาย ๒ คนชื่อ
 จุย ชื่อเนียม ชื่อจุยเป็นพระยกรบตรี ชื่อเนียมเป็นมหาดเล็ก
 ครองคนแผนคน ลูกหญิงชื่อแม่กัมแม่เมือง ครั้นพระยาพิมดต้อง
 ความไปอยู่เมืองพิทลุง พระยาถางเทียนถูกเตียงฟ้องทักถางได้
 พระยาถางเจียดทอง ๆ ต้องโทษเข้าไปตายณกรุง ที่ถางได้พระยา
 ถางหัดเป็นเจ้าเมือง ที่ปลัดได้นายเวียงเป็นพระยาปลัด ที่ยกรบตรี
 ได้พระยาถางชูเป็นพระยายกรบตรี ครั้นหนเมืองถาง เจ้าเมือง
 ปลัดยกรบตรีก็เป็นพระยา ฝ่ายเมืองภูเก็จ หลวงภูเก็จข้างคตเป็น
 เจ้าเมือง แล้วได้นายศรีชายนายเวรเป็นพระภูเก็จ แล้วได้มาบิดา
 หลวงปลัดคต เสดรแดนเมืองภูเก็จกับเมืองถางเขาบางคต ชื่อ
 ตามคตของนำเป็นแดน ว่าเมืองภูเก็จเดิมเป็นเมืองใหญ่กตมาชนกับ
 เมืองถาง เสดรแดนฝ่ายคตวันคตหินชายพลายตะโหนด ฝ่ายคตวัน
 ออกเกาะมะพร้าวอำคตหนักแหลมหง่าแหลมมัตผ้า เป็นแขวงเมืองภูเก็จ
 คตคตออกไปเกาะยาว เกาะอตั้งเกาะกตด้วยแหลมมามูเกาะแรคนาคา
 เกาะระวะเกาะนารเกาะน้ำ โฉนัยเกาะขง่า อำภอภามาเกาะบาหนัดเกาะ
 คุตาตคตมาแหลมคตเวณ ปากก็หญิงแหลมปากพระท่าข้ามปากน้ำ
 หมอน ปากพระคนตะฟากฝ่ายเมืองตะกั่วทอง ฝ่ายเมืองตะกั่วทอง
 เต่า ปากพระว่าเจ้าพระยาอินทวงษาตงวงปราบที่ปลุกดวงชนยังไม่สำเร็จ

รู้ว่าจับแผ่นดินตาก เจ้าพระยาอินทวงษาภักตายน โปรตให้ข้าหลวง
 ออกมา เจ้าพระยาแฉะพระยาออกมาตั้งอยู่ปากพระหุดายนาย เจ้า
 พระยาภาณุราชันภูต พระยาธรรมไครโลก พระยาพิพิชโกโคย
 พระยาธรรมไครโลกได้รับพม่าที่ปากพระ พระยาธรรมไครโลกตาย
 พระยาพิพิชโกโคยหันมาทางเมืองพงงา จึงเรียกชื่อว่าด่านพระยาพิพิช
 เมืองตะกั่วทุ่งเอาคลองคหังเป็นแดน คลองน้ำดำท่าคชชื่อนมาเป็น
 ฝ่ายตะกั่วทุ่ง ตะกั่วป่าหากถากถวมเกี่ยวของกันไม่ เมืองตะกั่ว
 ทุ่งเดิม หลวงเพชรเป็นเจ้าของได้มาพระตะกั่วทุ่งซาทัก จอม
 พัททษ์พระตะกั่วทุ่งพ่อพระปลัดแม่เมืองแม่พระวิเศษ ชื่อว่าพระตะกั่ว
 ทุ่งถิ แล้วเมืองตะกั่วทุ่งได้มาแก่พระตะกั่วทุ่งชื่อขุนคำ มารดาชื่อ
 นุญบิดาชื่อเหล็ก ว่าอุ้มอนชาวกรุง ครั้นพระตะกั่วทุ่งตายลูกชาย
 ชื่อถินเป็นบิดาพระตะกั่วทุ่งอนได้ กนเมืองอยู่ มารดาชื่อแม่ชื่อน ยาย
 ชื่อเนี่ยวชาวแควไม่แก่น แม่เนี่ยวได้กับจอมม้ายกของมตุลชื่อขุนนางแม่
 ชื่อน เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองถดาง คลองปากพระคนตะฟ้ากเป็น
 แดน ถ้าพระราชทรัพย์บังเกิดชนเมืองถดางตั้งไปเมืองตะกั่วทุ่ง ๆ ตั้ง
 ไปเมืองตะกั่วป่า เปรื่องอย่างธรรมเนียมคอกันมาช้านาน เมื่อครั้ง
 เมืองถดางยังไม่เสียดกับพม่า ตะกั่วทุ่ง ตะกั่วป่า ไชยา ชุมพร
 เสียดแก่ฮ่ายพม่า ตับุกมตีมาขึ้นชนมาค้ำอยู่ที่เขาศัก หลวงเพชร
 ชนแต่งชาวนครตั้งอยู่บ้านเก่าส้มโอคลองพนม ตั้งกองไปออกชนเอาพระ
 ราชทรัพย์ทำเขาศัก จนมีคราให้ข้าหลวงออกมาชำระหลวงเพชรชน
 แต่ง คนตามถ้าคลองท่าพนมก็อพยพหนีไปสิ้น ก็เป็นป่ารกร้างขึ้น

เมื่อครั้งพระตะกั่วทุ่งมีดาพระตะกั่วทุ่งถิ่นเป็นเจ้าเมืองนั้น มีตราโปรด
 ออกมาให้ไปทำฝ้ากระบวนเมืองเทศ จัดให้ย้ายปู คำ ชาว ชาวเทศ
 ย้ายเมืองถดถายกับนายสแกนน้อย พอหลวงพิทวาทซึ่งไปอยู่ณเมือง
 ครังกับหลวงคลังเทศชาวกรุงไปทำได้อีกมากกับเครื่องถมยาราชาวดี พระ
 ตะกั่วทุ่งคุมเข้าไป ต้องตามคลองท่าเขาศก ถึงเขี้ยวปศุหลงน้ำ
 พระนอง เรือพระตะกั่วทุ่งถ่มลงเครื่องถมยาราชาวดีหายหาได้เข้าเข้าไป
 ถวายไม่ เมืองตะกั่วป่าจอมภักดีเสนาแซกเป็นเจ้าเมือง แล้วได้มา
 แก่พระวิชิตหนูหนวก แล้วได้มากับหลวงตะกั่วป่าจัน แล้วได้มากับหลวง
 ตะกั่วป่าเป็นบุตรท่านพระยาประสิทธิ์ซึ่งกรมจางวางซึ่งเป็นหลวงณรงค์
 แล้วเมืองได้มากับพระยาตะกั่วป่าเทศ พอพระตะกั่วป้าม่วง พระยา
 ตะกั่วป่าเกษจันพาไปฆ่าตาย เจ้าพระยาสุรินทรราชามอกขอพระอินท
 รักษาของนอกเมืองไชยาเป็นที่พระยาตะกั่วป่า แล้วเมืองได้มาแก่พระ
 ตะกั่วป้าม่วง ๆ ภาย เมืองได้มาแก่พระตะกั่วป่ายู เรื่องราวฝ่าย
 เมืองตะกั่วป่า เมืองตะกั่วทุ่ง เมืองถดถาย เมืองภูเก็จ ได้ได้
 แต่เพียงนี้

สถาบันวิทยบริการ

จะเล่าเมื่อครั้งศึกทางแคว้นยุยปากถาวท่าพนมนี้ เจ้าพระยา
 สุรินทรราชามีตราให้หาเข้าไปณกรุงเทพ ฯ ว่าจะให้เป็นที่อรรคมหาเสนา
 เมื่อครั้งเจ้าพระยากระดา โหมปลัดไปเสียทัพพวดย เจ้าพระยาสุรินทรราชา
 เข้าไปถึงกรุงเทพ ฯ แล้วพระเจ้าอยู่หัวทรงส่งพระองค์ โปรดพระราชทาน
 เสื้อผ้าจะเอาได้ ให้อยู่ณกรุงเทพ ฯ เจ้าพระยาสุรินทรราชาคิดเห็นว่าอยู่
 เมืองนอกได้ความสุขมาก จึงฮั่นวอนเจ้าคุณพดเทพบิดา เจ้า

พระยาบดินทรเดชา ขอใ้กราบทูลพระกรุณาฯ ค่ะจะไม่อยู่กรุงเทพฯ ว่าตัวชราเป็นเสนาบดีจนเจ้าชีวิตเดชะพระราชาเนนไปถึงไหนตัวก็ค้องตามไปถึงนั้น ก็จะมีความลำบาก จึงทำเรื่องราวกราบทูลพระกรุณาว่า จะขอออกมาอยู่เมืองนอกตามเดิม จะจัดแจงทางรับตั้งพระราชทรัพย์เมืองพังงา เมืองถดาง เมืองตะกั่วทุ่ง จะขนไปขึ้นเขาคักก็กันดารเขี้ยวแก่งเป็นหลายแห่ง พระราชทรัพย์ก็สูญหายเป็นอันครายเสียหลายครั้งมาแล้ว เห็นว่าทางบกกระเบาเดินมาช้าแต่ต้องกินไม่สู้กันดาร ถึงพนมต้องคดคองไปถึงพุนพินคดคองออกไปถึงภูมเวียงที่รับตั้งพระราชทรัพย์ ไม่สู้กันดาร ขอพระราชทานช้างเถณขั้บนทุกเมืองนคร ๓๐ ช้าง เมืองไชยา ๓๐ ช้าง รวมช้าง ๖๐ ช้าง ให้หัตถพิพชชกรกรมเป็นนายของคุมช้างคอยรับตั้งพระราชทรัพย์ พระราชทานช้างเถณที่ปาก พนมปาก ดาวใต้ มาตาม เรื่องราวเจ้าพระยา สุรินทราชาใ้กราบทูลพระกรุณา มีแจ้งอยู่ในท้องตราพระยศตั้งนั้นแล้ว ปากพนมให้ขุนทิพ ขุนเพชร ขุนศรีสงครามตามคนคองอยู่ ฝ่ายมรุษปากดาว คึงให้หัตถพิพชชกรกรมเป็นมีเถ แต่ที่มรุษถึงปากพนมใ้กับเจ้าพระยาสุรินทราชา ฝ่ายเจ้าพระยาสุรินทราชากลับออกมาถึงบ้านเมืองแล้ว จึงคึงให้ขุนทิพเป็นหัตถวงรามพิไชยอยู่ที่ปากพนม ให้หัตถวงรามพิไชยคักทางคึงแต่ปากพนมขึ้นมาถึงเมืองพังงา ให้หัตถพิพชชกรกรมคึงเกลี้ยกล่อมผู้คนอยู่ที่มรุษปากดาวใ้ คอยรับตั้งพระราชทรัพย์ลงไป ให้หัตถวงรามพิไชยคอยรับอยู่ที่ท่าพนม แล้วเจ้าพระยาสุรินทราชาให้ตั้งค้ำที่คั้นเขานางหงษ์ค้ำหนึ่ง ค้ำปากคาน ค้ำทุ่งคา

มรุษย์คนหนึ่งเป็น ๕ ตำบลทั้งปากพนม แล้วทำ ๆ เนียบไว้ทุกตำบลตาม
 ระยะทาง แล้วให้ตั้งเกิดยกด้อมผู้คนไว้สำหรับป้องกันพระราชทรัพย์
 ทุกตำบล พระราชทรัพย์เมืองตะกั่วป่าเกิดขึ้นก็ต้องลงมาคงคามคงทางท่า
 เขาศึก พระราชทรัพย์เมืองพังงา เมืองถลาง เมืองตะกั่วทุ่งขน
 ไปค้างอยู่ที่มรุษย์กว่าจะได้ ช่างไปรับมันทุกคอยรับต้อง จัดเอาหลวงนา
 ให้เป็นพระวิเศษสงครามจางวางตำบลยก เขาขุนเพชรขุนอินเป็นปลัด
 กองคุมไพร่ ฝ่ายรับต้องขนมารับพระราชทรัพย์ทั้งหมด แล้วเจ้าพระยา
 สุรินทราชาแต่งให้ ขุนศรีธรรมโกษาเข้าไปเฝ้าพณหัวเจ้าท่านผู้ครองเมืองนคร
 ศรีธรรมราชแต่ก่อนว่าได้ตั้งนายตำบลมรุษย์ ที่ปากพนม เจ้าพระยา
 นครศรีธรรมราชมีประจำที่ตั้งว่า อย่าให้เจ้าพระยาสุรินทราชาตั้งแต่ง
 หลวงขุนหมื่นนายหมวดนายกองเลย พณหัวเจ้าท่านจะตั้งแต่งออกมา
 แต่เมืองนครเอง อย่าให้เจ้าพระยาสุรินทราชาตั้ง นานไปภายหน้าผู้ใดจะ
 มารั้งเมืองครองเมืองจะว่าเจ้าพระยานคร กับเจ้าพระยาสุรินทราชาเป็น
 คนชอบพอรักใคร่ทำให้บ้านเมืองปั่นเพือนกถากถวมกันอยู่ เจ้าพระยา
 สุรินทราชาทักบอกไปว่า อย่าให้พณหัวเจ้าท่านผู้ครองเมืองนครศรีธรรม
 ราชตั้งไปเลย ท่านจะตั้งมาได้ ให้รับให้ส่งพระราชทรัพย์เอง ตามได้
 กราบทูลพระกรุณา คำมรุษย์ทำพนมก็ได้เป็นสิทธิเป็นเดิมมาคุ้มเท่ามัต
 ๕ ครั้นโปรดให้ท่านพระยาถลางบุญคงออกมาเป็นที่พระยาถลางพลาง
 ต้องสุ่มรวบรวมผู้คนไว้ ได้ตั้งเป็นถิ่นฐานบ้านเรือนลง ฝ่ายมรุษย์คัดอด
 มาถึงบางเคย แต่ก่อนเป็นป่าดงไม่มีผู้คน จึงจัดคนให้ผอนไปตั้งทำ
 ไร่ทำนาสร้างเรือนถาวรลง ครั้นท่านพระยาไกรโกษาออกมาชำระทางเข้า

คำนำ พณหัวเจ้าท่านโปรดให้นายช่วยออกมาต่อว่าอย่าให้เรียกหางเข้า
 คำนำที่ม้วยได้มาแต่ฝ่ายณเมืองถดาง ท่านพระยาถดางก็ว่าพระราชา
 ได้มาแก่เจ้าพระยาสุรินทราชาสืบต่อกันมาอยู่ฉนี้แล้ว ครั้นไม่มีตรา
 โปรดยกออกมาท่านก็ไม่สู้ยอมให้ หารับคร่ำคร่าก็ได้เรียกสืบกันมา
 ฝ่ายพนมตาม คดองน้ำ ถ้าทำหนทางไว้ ตั้งพระราชทรัพย์ เป็นสำหรับเมือง
 พังงา เมืองถดาง เมืองพงงานเดิมเป็นเมืองช่องแขวงชนเมืองตะกั่วป่า
 เขาคดองน้ำแม่น้ำเป็นแดนคนละฟาก ฝ่ายเหนือน้ำคดองเข้าป่าดง ได้
 น้ำลงไปฝ่ายล่างคดองน้ำข้างบูรพ์ ได้กับเมืองพังงา ถ้าคดองคดองออก
 เขาต้องพันช่อง เขาเขาต้องพันช่องเป็นแดนคนละฟากคดองออกไปถึงพระ
 ชาติเจ้าเกาะยางเกาะพังกันเป็นแขวงเมืองพังงา พระตะกั่วทองถิ่นซึ่งเป็น
 พระยาตะกั่วทองเป็นน้องเขยพระยาถดางบุญคง ขอเขาเขารายามหัน
 บูห์เกล้าห้าหัยเกาะนมสาวไปเป็นช่องแขวงชนเมืองตะกั่วทอง พระยา
 ถดางบุญคงเห็นว่าพระตะกั่วทองเป็นน้องเขยก็ยอมให้ ฝ่ายบุตรเมือง
 พังงาเขาเขามาเหล็กเป็นแดน เขียงยี่ด่านก็ราตั้งต้องแพรกเป็นเขตร
 แดนเมืองพังงา เจ้าพระยาสุรินทราชาซึ่งเป็นใหญ่ดำริราชการณแปด
 หัวเมืองนี้ พระยาประสิทธิ์สงครามจางวางเด่าก็เป็นจางวางทั้งแปด
 หัวเมืองเหมือนกัน ชื่อว่าแปดหัวเมืองนั้น เมืองถดาง เมืองภูเก็จ
 เมืองตะกั่วป่า เมืองตะกั่วทอง เมืองกรว เมืองพังงา เมืองกระ เมือง
 คุรุอด ประมวณมาเป็นเมืองแปดเมือง เมืองกรวพังงาคุรุอดเป็นชน
 กับเมืองตะกั่วป่า รูปร่างเด่าได้แต่เพียงนี้ แล้วแต่จะโปรด

เรื่องราวในเขตนครเขมรเมืองนครศรีธรรมราช ๑๒๐๓ ปี

๑) จอมร้างบ้านตะเคียนเป็นเจ้าเมือง เมียชื่อหมาเตี้ยลูกมะหม
เมืองไทร มดลูกชายชื่อฮาดเป็นพระยาถาง ๓ ชายชื่อเรืองเป็นท
พด ๓ หญิงชื่อจันเป็นท้าวเทพกระษัตรี ๓ หญิงชื่อมุกเป็นท้าวศรี
สุนทร ๓ หญิงชื่อหมา ๓ รวม ๕ คน จอมร้างกับจอมเก่าเป็น
ลูกพี่เดียวกัน คนตะมารดา จอมร้างอยู่บ้านตะเคียน จอมเก่า
อยู่บ้านดอน ได้เป็นพระยาถางเจ็ดทอง แม่ชื่อเซียง พระยา
ปลัดแม่ชื่อคำควงชื่อเรือง ฝ่ายบ้านนิพนธ์จอมไชยสุนทรคิดกระบถฆ่า
เตี้ย พระยาถางกางเข็งชาวกรุงออกมาเป็นเจ้าเมือง พระถาง
ฮาดเป็นเจ้าเมืองผู้ร้ายยังตาย แดงแขกเมืองไทรมาเป็นเจ้าเมืองน้อย
หนิง พระยาพมดเดิมเป็นพระกระโดดด้วยท้าวเทพกระษัตรี จอมนาย
ทองชาวนครบ้านตายตายออกมาเป็นตำรวจราชการ ได้กับคุณชัมบุญเกิด
มดลูกชายชื่อหม่อมศรีภักดี ลูกหญิงชื่อคงได้กับพระยาประสิทธิ์สงคราม
หม่อมศรีภักดีได้กับท้าวเทพกระษัตรี มดลูกชายชื่อเทียนเป็นพระยา
ถางหืด ลูกหญิงชื่อปราง ท้าวเทพกระษัตรีเป็นหมายได้พระยา
พมด มดลูกหญิงชื่อแม่ของขุนมารดาเจ้าครองอุบล ลูกชายชื่อจ้อย
เป็นพระยกรบตรี ชื่อเนียมเป็นมหาตเล็ก มดลูกหญิงชื่อกิม ชื่อเมือง
พระยาถางเทียนลูกเตี้ยฟ่องต้องความไปอยู่เมืองพัทลุง พระยา
เจ็ดทองเป็นพระยาถาง ที่ปลัดนายเรืองเป็นพระยาปลัด พระยา
ถางชเป็นพระยากรบตรี

๑ เมืองภูเก็จ หดวงภูเก็จข้างคตเป็นเจ้าของ แต่นายศรีชาย
นายเวรเป็นพระภูเก็จ แถวบิดาหวดงปด็คอกเป็นเจ้าของ

๑ เมืองตะกั่วทุ่ง เดิมหวดงเพชรเป็นเจ้าของ ได้มาพระตะกั่ว
ทุ่งซาหิก ได้มานายถึเป็นจอมศรีภักดีเป็นเจ้าของ เป็นพ่อพระปด็ค
เป็นพ่อแม่เมืองแม่พระวิเศษ แถวได้มาพระตะกั่วทุ่งซนคำพ่อพระ
ตะกั่วทุ่งถิ่น แถวได้มาพระตะกั่วทุ่งถิ่นทุกถนนั้น แถวได้มาพระตะกั่ว
ทุ่งอ่อน แถวได้มาพระตะกั่วทุ่งถด้อม

๑ เมืองตะกั่วป่า จอมภักดีเสนาแขกเป็นเจ้าของ แถวได้มา
พระวิชิตหูนอก ได้มาหวดงตะกั่วป่าจัน ได้มาหวดงนรงค์บุตร
พระยาประสิทธิ์สงครามจางวาง ได้มาพระตะกั่วป่าเกษพ่อพระตะกั่ว
ป่าม่วง จันพาไปฆ่าเสีย แถวพระอินทกอนอกไชยามาได้เป็นพระ
ตะกั่วป่า แถวได้มาพระตะกั่วป่าม่วง แถวได้มาพระตะกั่วป่าอุ

ตำนานสารตราพระศรีสี่

๑ หนังสือเจ้าพระยาอรรคมหาเสนาธิบดี อภัยพิริยปราชกรมพาทู
สมเด็จพระกระตาศาโหม มาถึงเจ้าพระยาศรีธรรมมาโคกราชชาติเดโชไชย
มให้สุริยาธิบดี อภัยพิริยปราชกรมพาทู เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
พระยาวิชิตเสนามหาพิไชย อภัยพิริยศรีสงคราม พระยาพัทลุง
พระยาพิไชยคีรีศรีสมุทรสงคราม พระยาดังขดา พระยาวิชิตภักดี
ศรีพิไชยสงคราม พระยาไชยา พระเพชรคำแห่งสงคราม พระ
ชุมพร หวดงเทพคีรีศรีสงคราม หวดงปทิว ด้วยเจ้าพระยา

สุรินทราชากรมทูตพระกรุณา ว่าจะขอคัดทางชนพระราชนิพนธ์แต่
 ปากดาวมาลงพนม หนทางไกลกว่าทางท่าเขาศกถึง ๑๔ วัน ๑๕ วัน
 ทำพนมเป็นที่ด่านกมัตตาคับกับพระราชนิพนธ์ของหลวง แขวงเมืองนคร
 แต่เป็นตงบ้านร้างอยู่หามบ้านเรือนผู้คนคงอยู่เหมือนแต่ก่อนไม่ เปิดยว
 อยู่ จึงจัดให้ขุนทัพ ขุนเพชรศรีเป็นนายกองควบคุมขุนหมื่นไพร่
 มชื้อมา ให้ตงบ้านเรือนเป็นภูมธถานต่ำเฝ้าตั้งอยู่รักษาพระราชนิพนธ์
 มาหลายครั้งแล้ว แต่กวดงขุนหมื่นไพร่มชื้อทงนั้นเห็นเบาบางน้อยคัว
 ไม่สมควรด้วยพระราชนิพนธ์ของหลวง เกิดออกผู้มชื้อหลบหนีมุนาย
 เข้าอยู่ป่าดงคุ่มกันไค้มาแล้ว จะมากระทำร้ายพระราชนิพนธ์ของหลวง
 จะเสียราชการไป แลผู้มชื้อเป็นเลขไพร่หลวงพลเมือง เมืองตะกั่วป่า
 เมืองพังงา เมืองถดาง เมืองตะกั่วทุ่ง ทงแปดหัวเมืองบรรดาทหนึ่ง
 ลงมาอยู่แขวงเมืองนคร พัทลุง สงขลา ไซยา ชุมพร ปทิว
 หัวเมืองปากไค้ขึ้นเป็นอันมาก ขอรับพระราชนิพนธ์ให้ขุนทัพสัมบัติ ขุน
 เพชรศรีนายกองทพนม ดับตำรวจชวณเกลียดถ่อมเอาเลขไพร่หลวงพล
 เมือง เมืองถดางบางคตทงแปดหัวเมืองมาให้ตงบ้านเรือนท่ามาหากิน
 ให้มชื้อคงบริบูรณ์ จะได้รับรักษาพระราชนิพนธ์ของหลวงด้วย ประการ
 ทหนึ่ง ถ้ามชื้อตั้งครามาตคตบ้านเมือง เมืองถดาง ตะกั่วทุ่ง
 ตะกั่วป่า จะไค้ควบคุมกันช่วยอุดหนุนรบพุ่งนงกชอบคัวราชการอยู่
 แล้ว ทรงพระกรุณาโปรดให้ขุนทัพสัมบัติ ขุนเพชรศรีนายกอง
 พนม ดับตำรวจชวณเกลียดถ่อมเอาเลขตคตแล้วแตยังมีไค้ตคต เลข
 เมืองถดาง แลเลขเมืองนคร พัทลุง สงขลา ไซยา ชุมพร

ซึ่งหลบหนีมุนดา นาย แดเดระตะกั่วทุ่งตะกั่วป่า ทั้งแปดหัวเมืองบรรดา
 ซึ่งหลบหนีมุนดา นายอยู่ป่าคง แดแอบแฝงอยู่ด้วยผู้รักษาเมืองผู้กรรมการ
 ณเมืองนคร พัทลุง สงขลา ไซยา ชุมพร ปัตติ หัวเมือง
 ปากใต้ฝ่ายตะวันตกทั้งนั้น เขามาให้ตั้งบ้านเรือนท่ามาหากินอยู่ที่พนม
 ที่ดาวให้ ได้ ๒๐๐ ครัว ๓๐๐ ครัว จะได้รับรักษาพระราชทรัพย์ของ
 ทดอง ให้เป็นภูมิตั้งบ้านเมืองมังกบบริบูรณ์ขึ้น จึงทรงพระ
 กรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ทำตามเจ้าพระยาสุรินทราชากรมบังคับมณฑล
 พระกรุณาณนั้นเกิด ถิ่นทัพสัมบัติ ขุนเพชรศรีสืบดาวชักชวน
 เกิดยกต่อมได้เลขเมืองใดเท่าใด เป็นคนชายหญิงใหญ่น้อย ให้ยื่น
 ทางว่าวได้แก่เจ้าพระยาสุรินทราชา ผู้สำเร็จราชการทั้งแปดหัวเมือง
 บอกเข้าไปกราบทูลพระกรุณาให้ทราบ ห้ามอย่าให้ผู้รักษาเมืองผู้
 กรรมการนายที่นายอำเภอแต่เข้าทอดงผู้ไปมาเอากิจราชการ ทำข่มเหง
 คุกคร่ำทากเกาะจำ ขุนทัพสัมบัติ ขุนเพชรศรี นายกอง ขุนหมื่น
 แดไพร่หม้อ บรรดาซึ่งเกิดยกต่อมได้มาตั้งบ้านเรือนอยู่ที่พนมที่ดาว
 ทงนี้ไว้ใ้ราชการงานโยธาเบ่งเสด็จซึ่งมิได้เป็นหน้าที่พนักงาน ให้ขุน
 ทัพสัมบัติ ขุนเพชรศรี ขุนหมื่นไพร่แตกคนได้ความเดือดร้อนแต่สิ่งหนึ่ง
 สิ่งใดเป็นอันขาดทีเดียว หนังสืออนมาถึงวันใดก็ให้ทำตามหนังสือมาน
 ทุกประการ

หนังสือมาณวัน ๕ ๕ ๘ ค่ำ ปีชวดฉศก จุฬศักราช ๓๓๖๐
 มาถึงมีเถาะนพศก ๖๓ ปี จุฬศักราช ๓๒๕๘ ปี ๖๕

๑) ท้องที่ปากพนม ข้างฝ่ายใต้หน้าลงไปต่อกับเมืองกาญจนดิฐเทียม
 கடອງบางจาก ปากคดองบางจากลงไปข้างใต้หน้าเป็นที่เมืองกาญจน
 ดิฐอำเภอชวัญ கடອງบางจากระยะกับบ้านวังตาชุนลงไปน้อยหนึ่ง
 ฝ่ายข้างเหนือหน้าตามดำคดองสักขึ้นไปเพียงคดองนายฤกษ์ ปลาย
 கடອງนายฤกษ์ไปจรคภูเขาศก ปลายภูเขาศกข้างหัวนอนเป็นที่เมือง
 ตะกั่วป่า อำเภอชุนภักดีคงคา ปากภูเขาศกข้างใต้ตั้งคั่นเป็นที่พนม
 ปากคดองนายฤกษ์ข้างเหนือหน้าเป็นที่เมืองครบุรีนคม อำเภอชุนนรา
 ภักดี ปากคดองนายฤกษ์ฝ่ายใต้หน้าเป็นที่พนม ปากคดองนาย
 ฤกษ์ใต้ทำบ้านสักดงมาน้อยหนึ่ง แต่ที่พนมจะไปต่อกับที่อำเภอท่าวัน
 ดังเพียงไหน ชุนจิครทวีป ชุนทพิศร์บ้านคดองช่อนแดนคนแก่ ๆ
 แต่ก่อนก็หาทราบว่าจะไปต่อกันเพียงไหนไม่ ะ

๑) ข้าพเจ้าชุนช่วยราชการ ชุนภักดีสังครามที่พนม บอกรมา
 ยังชุนอินอักษร ขอให้หาชุนทราบเรียนได้เท่ากราณาเจ้าทราบ ด้วย
 โปรดให้ข้าพเจ้าสืบเขตแดนที่พนม สืบได้ใจความว่า ข้างฝ่าย
 ใต้ตั้งคั่นแดนที่ตมูกกับแดนที่พนมแหว่งเมืองนครเพียงคดองสัก ข้างฝ่าย
 ใต้หน้าแดนเมืองกาญจนดิฐกับแดนที่อำเภอวังตาชุน ตรงปากคดอง
 ทำเป็รียงตัดป่าตรงไปเขาไม้หัก ฝ่ายใต้หน้าเป็นที่เมืองกาญจนดิฐ ฝ่าย
 เหนือหน้าเป็นที่อำเภอวังตาชุน เขาไม้หักตรงไปเขาพเนิน ฝ่ายเขา
 พเนินข้างอากาศเณยเป็นที่ท่าวัน ฝ่ายเขาพเนินปละหนึ่งเป็นที่พนม ๆ
 กับที่ถรมี่เขาคดองท่าแม่เป็นเขตแดน คดองท่าแม่ปลายคดองเขา

ดอนดินแก่น้ำไหลลงคดของอำเภอ ปดะห้วนอนแปนที่กระบี่ ปดะไค้
 ตันคดของเท้าแม่เป็นที่พนม ฝ่ายเหนือหน้าคดของศักซันไปถึงคดของ
 วนายฤษั ปดายคดของวนายฤษัเข้าภูเขาศัก ปดะคดของวนายฤษัฝ่าย
 ไค้หน้าเป็นที่พนม ฝ่ายเหนือหน้าเป็นที่ เมืองคิ่วรัฐนิคม คดของวนาย
 ฤษัเป็นเขตรแดน น้ำไหลลงคดของศัก เมืองตะกั่วป่ากับที่พนมเขา
 ภูเขาศักเป็นเขตรแดน ฝ่ายห้วนอนแปนที่เมืองตะกั่วป่า ฝ่ายไค้ตัน
 เป็นที่พนมภูเขาศักคักตรงไปเขาปดายคดของพนม เขาปดายพนมคัก
 ตรงไปดอนดินแดง

บอกมาณวัน ๖ ๓๐ ค่ำปีรกาตปีศัศ ๓๘ ๖

พงษาวตารเมืองไทรบุรี
 (ตามฉบับที่มีอยู่ในศาลาลูกขุน)

ได้ทราบวงษ์ตระกูลเมืองไทรบุรี ว่าพระองค์มหาวังษา (๓)
 มาแต่เมืองโรม เป็นผู้ตั้งเมืองเดิมเรียกว่าเมืองเกดะคิษเมืองไทรบุรี
 เกดะนั้นเป็นภาษาแขกอาหรับแปลว่าจามดอกไม้ ที่ตั้งเมืองนั้นเรียก
 ว่าตั้งกาซุกอยู่ที่ค้เห็นอกวาตามุตา พระองค์มหาวังษามบุตรชาย ๓
 ชื่อพระองค์มหาโพธิ์ศักดิ์ (๒) พระองค์มหาโพธิ์ศักดิ์ นพระองค์มหา
 วังษาผู้เป็นบิดายกให้เป็นเจ้าเมืองแทน แล้วพระองค์มหาวังษาก็กลับไป
 เมืองโรม พระองค์มหาโพธิ์ศักดิ์นั้นมีบุตรชาย ๓ บุตรหญิง ๓ รวม ๔ คน
 ชื่อปรากฏแต่บุตรชายที่ ๓ เรียกว่าพระศรีมหาวังษา (๒) พระศรี

มหาวันษาได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งเมืองอยู่ที่ระวีคาศึกเหนือกวาด
มูตา พระศรีมหาวันษามบุครชายชื่อพระศรีมหาอินทรวันษา (๕)

พระศรีมหาอินทรวันษาได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งเมืองอยู่ที่กลางอมัด
กวาดมูตา พระศรีมหาอินทรวันษามบุครชายชื่อพระองค์มหาหยาด

ดาหฺรา (๕) พระองค์มหาหยาดดาหฺราได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรีตั้งเมือง
อยู่ที่โคคาโฮร์กวาดมูตา พระองค์มหาหยาดดาหฺรามบุครชายชื่อ

พระองค์มหาโพธิสัตว์ (๖) พระองค์มหาโพธิสัตว์ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี
ตั้งเมืองอยู่ที่โคคาโฮร์กวาดมูตา พระองค์มหาโพธิสัตว์มบุครชายชื่อ

พระองค์มหาวันษา (๗) ถ้าบึงวงษ์ตระกูลเจ้าเมืองไทรบุรีตั้งแต่ ๓ มา
ถึงที่ ๖ นอกพระพุทธดำตนา ที่ฝั่งศพหามไม้

ถ้าบึงวงษ์ตระกูลเจ้าเมืองไทรบุรี ตั้งแต่องค์ที่ ๗ ตลอดมา
ถือดำตนามหะมัด มีฝั่งศพเรียกว่าบารุหุม

ที่ ๗ พระองค์มหาวันษาได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เปลี่ยนเป็นธรรม
นิยมอิสลาม ถือดำตนามหะมัด เปลี่ยนชื่อเรียกว่า สุตตานมุนฟานชะ

ตั้งเมืองอยู่ที่ปากนากวาดมูตา สุตตานมุนฟานชะมบุครชายชื่อคนกู
มูอิดดำชะ ๓ คนกูมหะมัดชะ ๓ คนกูสุโดยมานชะ ๓ รวม ๓ คน

ที่ ๘ คนกูมูอิดดำชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกชื่อว่าสุตตาน
มูอิดดำชะ น้องชายชื่อคนกูมะหะมัดชะเป็นรายนาคาตั้งเมืองอยู่ที่คลอง

เกาะใหม่ แด่น้องที่ ๓ ชื่อคนกูสุโดยมานชะนั้นได้เป็นพระยาอยู่ที่ปูเตา
ลังกาว่า คือเกาะนางกาวขึ้นแก่เมืองไทรบุรี สุตตานมูอิดดำชะมี

บุครชายชื่อคนกูมหะมัดชะ ๓

ที่ ๘ คนกุมหะมัดชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ตัด
 มหะมัดชะ ตั้งเมืองอยู่ที่คลองเกาะใหม่ ผู้ตัดนามหะมัดชะมีบุตรชาย
 ชื่อคนกมมันโตะชะ ๓

ที่ ๑๐ คนกมมันโตะชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกชื่อว่าผู้ตัด
 มันโตะชะ ตั้งเมืองอยู่ที่คลองเกาะใหม่ ผู้ตัดนามมันโตะชะมีบุตรชายชื่อ
 คนกุมหะมุดชะ ๑

ที่ ๑๑ คนกุมหะมุดชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่า ผู้ตัด
 มหะมุดชะ ตั้งเมืองอยู่ที่คลองเกาะใหม่ ผู้ตัดนามหะมุดชะมีบุตรชายชื่อ
 คนกูสุไลยมันชะ ๑

ที่ ๑๒ คนกูสุไลยมันชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกชื่อว่าผู้ตัด
 สุไลยมันชะ ตั้งเมืองอยู่ที่สระปุตะ มีบุตรชายชื่อคนกูรายาอุคินหะมัด
 ชะ ๑ เจ้าเมืองอาแจยกทพมาคเมืองไทรบุรีแตก เจ้าเมืองอาแจจับผู้
 ตัดสุไลยมันชะได้พาไปไว้เมืองอาแจ แต่คนกูรายาอุคินหะมัดชะหนีได้
 ผู้ตัดสุไลยมันชะถึงแก่กรรมที่เมืองอาแจ ยกชื่อศพว่าบาระหุมสระปุตะ

ที่ ๑๓ คนกูรายาอุคินหะมัดชะได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่า
 ผู้ตัดนารายาอุคินหะมัดชะตั้งเมืองอยู่ที่นาคอ ผู้ตัดนารายาอุคินหะมัด
 ชะมีบุตรชายชื่อคนกมหยียคิตินมันไชร์ชะ ๑ ผู้ตัดนารายาอุคินหะมัดชะ
 ถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุมนาคอ

ที่ ๑๔ คนกมหยียคิตินมันไชร์ชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่า
 ผู้ตัดนมหัยยคิตินมันไชร์ชะ ตั้งเมืองอยู่บ้านนาถ่าแขวงเมืองปดิส
 ผู้ตัดนมหัยยคิตินมันไชร์ชะ มีบุตรชายชื่อคนกูตยาอุคินมัตราชะ ๑

ที่ ๑๕ คนกุตยาอุคินมัตราชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่า
 ผู้ตัดค่านดิยาอุคินมัตราชะตั้งอยู่เมืองเดิม ผู้ตัดค่านดิยาอุคินมัตราชะมีบุตร
 ชายชื่อคนกุอะคาอินตามหะมัดชะ ๓ คนกุอะมัดตายูคินมัตราชะ ๓ ผู้ตัด
 ค่านดิยาอุคินมัตราชะถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุมกาบะด

ที่ ๑๖ คนกุอะคาอินตามหะมัดชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียก
 ว่าผู้ตัดค่านอะคาอินตามหะมัดชะ ตั้งเมืองอยู่ปูละบีหนึ่งคือเกาะหมาก
 ผู้ตัดค่านอะคาอินตามหะมัดชะ มีบุตรชายชื่อคนกุมหะมัดคียหว่า ๓ ผู้ตัด
 ค่านอะคาอินตามหะมัดชะถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุมปูละบีหนึ่ง

ที่ ๑๗ คนกุมัตตายูคินมัตราชะ ผู้หนึ่งผู้ตัดค่านอะคาอินตามหะมัด
 ชะ ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ตัดค่านอะมัดตายูคินมัตราชะ
 ตั้งเมืองอยู่ที่ปูละบีหนึ่งคือเกาะลัง บุครไม่ปรากฏ ผู้ตัดค่านอะมัดตายูคิน
 มัตราชะถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุมลัง

ที่ ๑๘ คนกุมหะมัดคียหว่า บุตรผู้ตัดค่านอะคาอินตามหะมัดชะ
 ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ตัดค่านมหะมัดคียหว่ากัณนฮาติณมุขัต
 ตาชะตั้งเมืองอยู่ที่กายังเมืองปัตศ แล้วมาตั้งอยู่ที่กอดาตอก ผู้ตัดค่าน
 มหะมัดคียหว่ากัณนฮาติณมุขัตตาชะ มีบุตรชายชื่อคนกูปัตตดา ๓
 คนกุตยาอุคิน ๓ สอง คน ผู้ตัดค่านมหะมัดคียหว่ากัณนฮาติณมุขัตตาชะ
 ถึงแก่กรรม ยกศพชื่อว่าบาระหุมกาหยัง

ที่ ๑๙ คนกูปัตตดาได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าผู้ตัดค่านอุปต
 ตามัตราชะ ตั้งเมืองอยู่ที่ปากนาคองเกาะ เรียกว่าโกสะดา คนกุต
 ยาอุคินผู้หนึ่งเป็นรายนาคา ตั้งบ้านเรือนอยู่ที่เมืองปัตศ ผู้ตัดค่าน

อับดุลตามัดร่าซหีมบุครชายชื่อคนกุกยาหฺรา คนกุกปะแงหฺรัน คนกุกบักซุ
คนกุกปเหม คนกุกสะเดหฺมัน คนกุกซุ คนกุกโดด คนกุกม่อม คนกุกอามัด
คนกุกยะโส รวม ๓๐ คน สุดค่านอับดุลตามัดร่าซหีมถึงแก่กรรม ยกชื่อ
ศพว่าบาระหุมมูกะบีหนึ่ง

ที่ ๒๐ คนกุกติยาอุคินรายนุกา ได้เป็นเจ้าเมืองไทรบุรี เรียก
ว่าสุดค่านติยาอุคินมูอัดร่าซหีม บุครไม่ปรากฏ สุดค่านติยาอุคิน
มูอัดร่าซหีมถึงแก่กรรม ยกชื่อศพว่าบาระหุมปลัดศ

ที่ ๒๑ คนกุกปะแงหฺรัน บุครสุดค่านอับดุลตามัดร่าซหีม (๓๘) ได้เป็น
เจ้าเมืองไทรบุรี เรียกว่าสุดค่านอะหฺมัดคายุกินฮาเดมชะ ตั้งเมือง
อยู่ปากน้ำเมืองเกดะ คนกุกปราเหมได้เป็นรายนุกา คนกุกบักซุได้เป็น
เจ้าเมืองสตัน สุดค่านอะหฺมัดคายุกินฮาเดมชะมีบุครชายชื่อ คนกุก
อับดุลตา คนกุกยากป คนกุกไซนาระซิด ไทยเรียกว่าคนกุกควัว ๓ คน
รายนุกาป่วยถึงแก่กรรมณเมืองไทรบุรี พระยาไทรบุรีนั้นโปรด
เกล้า ๆ พระราชทานเดื่อนยศเป็นเจ้าพระยาไทรบุรี

ฉบับมะเส่งเบญจศกศักราช ๑๑๘๕ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ
นั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว คนกุกม่อมหนึ่งเจ้าพระยาไทรบุรี มาฟ้องต่อเจ้า
พระยานครศรีธรรมราชว่า เจ้าพระยาไทรบุรีเป็นใจคักยพม่า เจ้า
พระยาไทรบุรีทราบความแค้นแข็งเมือง ถึงกำหนดปีไม่ส่งต้นไม้ทองเงิน
เครื่องราชบรรณาการ จึงโปรดเกล้า ๆ เกณฑ์กองทัพหัวเมืองให้
เจ้าพระยานครศรีธรรมราชเป็นแม่ทัพยกไปตีเมืองไทรบุรี เจ้าพระยา

ไทรบุรีแตกหนีไปอยู่เมืองมะดากา โปรดเกล้าฯ ให้พระบริรักษ์ภูเบศร์
บุตรเจ้าพระยามนตรีศรีวรมราช ไปเฝ้าพระยาไทรบุรี (๒๒)

นายอนุคนหาดเล็กบุตรเจ้าพระยามนตรีศรีวรมราช เป็นพระ
เสนาหุชคิผู้ช่วยราชการอยู่ได้ประมาณ ๒ — ๓ ปี ณะปีวอกอัฐศก
ศักราช ๑๓๘๗ คนกตคนบุตรคนกูราหยาพีเจ้าพระยาไทรบุรีปะแงหรัน
แต่ต่างมารดา กัน มาเกลยกล่อมพวกแขกเมืองไทรบุรีกำเริบขึ้นแล้ว
เข้าตีเมืองไทรบุรี โปรดให้เกณฑ์กองทัพหัวเมืองฝ่ายใต้ ยกไป
ช่วยพระยาไทรบุรีรบคนกตคน ๆ คายแล้ว กองทัพแขกพวกคนกตคนหนี
ไปเมืองมะดากา ณะปีจอต้นฤดูทศศักราช ๑๒๐๐ คนกตมิดสาอัครบุตร
คนกูโคคน้องเจ้าพระยาไทรบุรีปะแงหรันแต่ต่างมารดา กัน กับหัวนมาตี
มาเกลยกล่อมแขกเกาะนางกาวิ แดแขกในเมืองไทรบุรีเข้าด้วยแล้ว
รบชิงเอาเมืองไทรบุรีได้ พระยาไทรบุรีบอกมายังเมืองนครศรีธรรมราชฯ
บอกตั้งเข้ามาณะกรุงเทพฯ แต่เจ้าพระยามนตรีศรีวรมราชป่วยไปไม่
ได้ จึงให้พระวิษคตสโรกรยกกองทัพเมืองนครศรีธรรมราช กับกองทัพ
หัวเมืองไปช่วยพระยาไทรบุรี พระเสนาหุชคิยังรบสู้กันอยู่ ณะปีกุน
เอกศก ๑๒๐๓ โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยายมราชกับพระยาศรีพิพัฒน์เป็น
แม่ทัพยกกองทัพกรุงเทพฯ ออกไปถึงเมืองสงขลา แล้วทราบข่าว
ไปถึงเมืองไทรบุรี คนกตมิดสาอัคร หัวนมาตี ออกจากเมืองไทรบุรี
หนีไป เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ ก็หยุดทัพฟังราชการ
อยู่ณะเมืองสงขลา ภายหลังเจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์ จึง
ได้บังคับกองทัพยกขึ้นไปจัดการเมืองไทรบุรี เห็นว่าพระยาไทรบุรีพระ

เสนาวิชิตเป็นไทย จะให้รักษาเมืองไทรบุรีคือไป บุครหลานเจ้า
 พระยาไทรบุรีก็จะมารบจนย้ายเข้ามาเมืองอีก จึงแยกแขวงอำเภอ
 เมืองไทรบุรีออกเป็น ๓๒ มุแกม ตั้งตนกูอาตันเป็นเจ้าเมืองกะบังปาตูลู
 เมือง ๓ ตั้งเสด็จเซินเป็นเจ้าเมืองปลิศเมือง ๓ ตั้งตนกูมิดอาเก็บเป็น
 เจ้าเมืองสี่ตนเมือง ๓ ให้อยู่ได้บังคับเมืองนครศรีธรรมราชเป็น ๔ เมือง
 ทงเมืองไทรบุรี ตนกูอาหุ่มซึ่งไพร่บ้านพลเมืองรักใคร่นับถือนให้ว่า
 ราชการเมืองไทรบุรี (๒๓)

เจ้าพระยายมราช พระยาศรีพิพัฒน์จึงพาพระยาไทรบุรี พระ
 เสนาวิชิตกลับมาณกรุงเทพฯ เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท แล้วโปรด
 เกลาฯ ตั้งให้พระยาไทรบุรีเป็นพระยาบริรักษ์ภูธร ผู้สำเร็จราชการ
 เมืองพังงา ตั้งพระเสนาวิชิตเป็นผู้ช่วยราชการตามสัรยข้อเดิม
 เมื่อพระยาศักดิ์ผู้สำเร็จราชการเมืองตะกั่วป่าถึงแก่กรรม จึง
 โปรดเกล้าฯ ตั้งพระเสนาวิชิตเป็นพระยาเสนาวิชิต ผู้สำเร็จราชการ
 เมืองตะกั่วป่า

ณปีฉลูศรศกศักราช ๓๒๐๓ เจ้าพระยาไทรบุรีปะแงหรั้นแต่งให้
 ตนกูคาอิมบุตร ตนกูมิดอาเก็บผู้หลาน ถิ่นหนึ่งดี้อ่อนน้อมมายัง
 เมืองนครศรีธรรมราชฉบับ ๓ เมืองสงขตาคมบับ ๓ เจ้าพระยาไทรบุรี
 สัรภาพรมิติด ขอพามบุตรหลานเข้ามาทำราชการสนองพระเดชพระ
 คุณอยู่ณเมืองไทรบุรีตามเดิม เจ้าพระยานครศรีธรรมราช พระยา
 สงขตาคม บอกลงหนังสือเจ้าพระยาไทรบุรีปะแงหรั้นเข้ามาณกรุงเทพฯ ฯ

ครั้นนำข้อความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณาทราบใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาหนครศรีธรรมราช พระยาสงครามหนึ่งถือคอบให้คนภูตาคี คนภูมัตตาเก็บ ถือกลับไปให้เจ้าพระยาไทรบุรีว่า ได้ส่งหนังสือเจ้าพระยาไทรบุรีเข้ามาณะกรุงเทพฯ ฯ ท่านเสนาบดีปรึกษาเห็นว่า เจ้าพระยาไทรบุรีทำความผิดต่อแผ่นดินรู้สึกโทษตั้งแต่หนังสือมาอ่อนน้อม ไม่แต่บุครหลานเข้ามาเผ้าทูลตของขุดพระบาทรมิคนั้น ไม่ควรนำหนังสือเจ้าพระยาไทรบุรีขึ้นกราบบังคมทูลพระบาทสมเด็จพระพุทธเจ้าอยู่หัว แต่เจ้าพระยาไทรบุรีจึงมีหนังสือแจ้งให้คนภูตาคี คนภูมัตตา นายไพร่ ๑๓ คนมาด้วยเรือจินตาทองแก้วทางเมืองสิงคโปร์ถึงกรุงเทพฯ ฯ จึงโปรดเกล้าฯ มีท้องตราตอบยกพระราชทานโทษให้เจ้าพระยาไทรบุรี พาบุครหลานมาอยู่เมืองไทรบุรีตามเดิม

เมื่อเจ้าพระยาไทรบุรีพาบุครหลานมาถึงเมืองไทรบุรีแล้ว โปรดเกล้าฯ มีท้องตราพระยศให้ออกไปถึงเจ้าพระยาไทรบุรี ยกพระราชทานโทษเจ้าพระยาไทรบุรีทั้งบุครหลาน มอบเมืองไทรบุรีให้แก่เจ้าพระยาไทรบุรี ตั้งคนภูตาคีเป็นรายนามุตา ตั้งคนภูมัตตาเป็นพระอินทวิไชย ครั้นพระยากระบี่ป่าตั้งแก่กรรม จึงตั้งคนภูมัตตาคนหนึ่งซึ่งว่าราชการเมืองไทรบุรีนั้นเป็นพระยากระบี่ป่าตั้งแก่กรรม ตั้งคนภูมัตตาบุครพระยากระบี่ป่าตั้งแก่กรรมเป็นพระวิเศษสังฆาผู้ช่วยราชการ อยู่ได้ ๒ ปีเจ้าพระยาไทรบุรีกับรายนามุตาถึงแก่กรรม บุครหลานศรีควนกรมการ เรียกชื่อศพเจ้าพระยาไทรบุรีประแห่งหน้าว่า บารหุมอะโลตตดา

ณปีมีโรงฉกักราร ๑๒๐๖ เจ้าพระยามนตรีศรีวรมราชเจ้าพาดนุก
 คาธิผู้เป็นพระอินทวิไชย เข้ามาเฝ้าทูลต่อของขลุ้พระบาทณกรุงเทพ ๑
 ไปรดเกล้า ๑ ให้ตั้งพระอินทวิไชยเป็นพระยาไทรบุรี (๒๔)

พระราชทานเครื่องยศพานทอง ตั้งคนกุดำอัครคนกุกยาโกบเป็น
 รายามุคา พระราชทานเครื่องยศครอบทอง ตั้งคนกูปราเฮมบุตรพระยา
 อภัยนุราช เป็นพระอินทวิไชย พระราชทานเครื่องยศครอบทอง พระยา
 ไทรบุรีคาธิมบุตรชายชื่อคนกุกยามัด คนกุกเตน คนกุกยาโกบ คนกุกโยะ
 รวม ๔ คน ณปีเถาะต้ปีคศก ขลุ้ศักราร ๑๒๑๗ แผ่นดินพระบาท
 ส้มเต้จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาไทรบุรีคาธิถึงอาต้ญกรรม บุตร
 หลานศรีวจน์กรมการ เรียกชื่อศัพพะพระยาไทรบุรีคาธิว่าบารหมุ้ไชนารชิต

แผ่นดินพระบาทส้มเต้จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ขลุ้ศักราร ๑๒๑๗
 มีเถาะต้ปีคศก เจ้าพระยามนตรีศรีวรมราชพาดนุกอามัด คนกุกเตน
 เข้ามาเฝ้าทูลต่อของขลุ้พระบาทณกรุงเทพ ๑ ไปรดเกล้า ๑ ตั้งคนกุก
 อามัดเป็นพระยาไทรบุรี (๒๕)

พระราชทานเครื่องยศพานทอง ตั้งคนกุกเตนเป็นพระเกไค่ดววินทร์
 ผู้ช่วยราชการ พระราชทานเครื่องยศครอบทอง ทำราชการด้นอง
 พระเศพระคุณต้บมา ณปีมีเมี้ยต้มฤทธิศก พระยาไทรบุรีพา
 คนกุกยาโกบเข้ามาเฝ้าทูลต่อของขลุ้พระบาท ไปรดเกล้า ๑ ตั้งคนกุกยาโกบ
 เป็นพระชดต้นขลุ้สงครามไชยผู้ช่วยราชการ พระราชทานเครื่องยศ
 ครอบทอง

ณบีมแมเฮกศก พระยากระบี่ป่าตั้งแก่กรรม พระยาไทรบุรี
 เข้ามาเฝ้าทูตของขลุ่พระบาทนครกรุงเทพ ฯ กราบบังคมทูลพระกรุณา
 ขอเมืองกระบี่ป่าตั้งให้รวมเข้าอยู่ในเมืองไทรบุรีตามเดิม จึงโปรดเกล้า ฯ
 ให้ยกเมืองกระบี่ป่าตั้งพระราชทานพระยาไทรบุรี ต้นไม้ทองเงินเครื่อง
 ราชบรรณาการก็เพิ่มเข้าในเมืองไทรบุรีต่อมา แต่พระยาไทรบุรีผู้น
 เป็นผู้เข้าออกในกรุงเทพ ฯ นี้เอง ๆ เหมือนกับผู้สำเร็จราชการหัวเมือง
 ไทย โดยด่านเรือกลไฟมาทางเมืองสิงคโปร์บ้าง เคนมาตงเรือ
 ณเมืองสงขลาบ้าง โปรดเกล้า ฯ ให้พระยาไทรบุรีเข้าเฝ้าทูตของขลุ่
 พระบาทเหมือนขุนนางไทยทุกครั้ง เป็นการคุ้นเคยสนิทคือโคฝาดของขลุ่
 พระบาท

ณบิจอจัตวาศก จตุศักราช ๑๒๒๕ พระบาทสมเด็จพระจอม
 เกด้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริห์พร้อมด้วยท่านเสนาบดีเห็นว่า ระยะ
 ทางแค่มืองสงขลาไปเมืองไทรบุรีควรทำให้เป็นทางหลวง ราษฎร
 ถูกค้าจะได้อไปมาง่าย มีราชการสิ่งใดเกิดขึ้นจะได้เดินไปมาทันราชการ
 จึงโปรดเกล้า ฯ ให้ขอแรงไพร่จากเมืองไทรบุรี เมืองปัตตานี เมืองสตุน
 ให้พระยาไทรบุรีทำทางแค่มืองไทรบุรีมาถึงพรมแดนเมืองสงขลา พระ
 ราชทานเงินอากรวังนคเมืองสตุนให้พระยาไทรบุรีใช้สอยในการทำทาง ๓
 ๒ปีเป็นเงิน ๑๕๐๐๐ เหรียญ ฝ่ายเมืองสงขลาขอแรงไพร่เมืองสงขลา
 ยกด้วยตั้งแต่บิจอจัตวาศกไป ๓ ปี แดให้ขอแรงไพร่เมืองแขกซึ่งชนแก่
 เมืองสงขลา ให้เจ้าพระยาสงขลาทำทางแค่มืองสงขลาไปถึงพรมแดน

เมืองไทรบุรีประจวบกัน มีตพานข้ามคลองทั้งสองฝ่าย ให้ไพร่บ้าน
พลเมืองถูกคำวานขเคินไปมาสะดวก

ครั้นวันเสาร์ ขึ้นห้าค่ำเดือนยี่มแมตรีศก ศักราช ๓๒๓๓ ใน
รัชกาลที่ ๕ พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จทางชลมารคด้วย
เรือกลไฟชื่อบางกอกเปนเรือพระที่นั่ง เรือรบชื่อสยามประดัดมัท
เรือรบชื่อพยอมรณยุทธเปนเรือตามเสด็จในกระบวน ไปประพาศ
เมืองสิงคโปร์ เมืองเกาะหมาก เมืองราวงุ่น เมืองกาตักคา
แต่เมืองอื่น ๆ ในประเทศอินเดีย ครั้นเมื่อเสด็จพระราชดำเนินกลับ
มาได้เสด็จประพาศเมืองพังงา เมืองภูเก็ต แล้วเรือพระที่นั่ง
มาทอดปากน้ำเมืองไทรบุรี พระยาไทรบุรีรับเสด็จประพาศเมืองไทรบุรี
แต่พระยาไทรบุรีกับพินของจัตถถวายเปนที่ประทับ แล้วเสด็จชำระราชการ
ผู้ใหญ่ผู้น้อยทวักกัน ทรงประทับแรมราตรีหนึ่ง แล้วเสด็จทาง
ชลมารคซึ่งทำใหม่ด้วยกระบวนรถม้า ช้าง ซึ่งกรมพระกลาโหมเกณฑ์
เมืองสงขลา เมืองไทรบุรี เมืองปัตตานี เมืองสตูน รับตั้งเสด็จนั้น
มาประทับที่วันแรมณพลับพลาค่ายหัดวงคามระยะทาง เสด็จมาลง
เรือพระที่นั่งกลไฟชื่อโรซึ่งขึ้นณเมืองสงขลา มารดาพระยาไทรบุรี แต่
พระยาไทรบุรีพินของศรีศวันกรมการตามตั้งเสด็จจนถึงเมืองสงขลา เสด็จ
พระราชดำเนินกลับเข้ามกรุงเทพ ฯ วันเสาร์ ขึ้นเจ็ดค่ำเดือนห้า
บ็วอกยังเป็นตรีศก

ณบ็วอกจัตวาศก ศักราช ๓๒๓๔ ไปรคเกล้า ฯ มีทัชตราให้
พระยาไทรบุรีเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทณกรุงเทพ ฯ ครั้น

เมืองไทรบุรี พระยาไทรบุรี หงษ์มัทเหมรัตนมารดาพระยาไทรบุรี
 ตนกูปอหญิงพี่น้อง ตนกุดมะเอเด่มียนายไพร่รวม ๔๐ คน เมือง
 บลิส์ ดิเยกนุดบุตรพระยาบลิส์ ซึ่งเป็นบุตรเขยพระยาไทรบุรี ตนกู
 อับคดดา นายไพร่รวมทั้งสิ้นเป็น ๔๕ คน

ณวันศุกร์แรมสิบค่ำเดือนสิบมีวอกจัตวาศก เสด็จออกพระที่นั่ง
 อมรินทร์วินิจฉัย โปรดเกล้าฯ พระราชทานราชทินนามเลื่อนยศพระยา
 ไทรบุรีเป็นเจ้าพระยาไทรบุรี ยกเมืองไทรบุรีออกจากเมืองนครศรีธรรม
 ราชมาชนแก่กรุงเทพ ฯ

ในคำประกาศราชทินนามเจ้าพระยาไทรบุรีนั้นว่า “สมเด็จพระ
 พุทธเจ้าองค์เป็นอัครภาคดวงแก้ว ๒๔๓๔ พรรษา บัณฑิตนักกล
 าวนรตั้งวิจิตร ภัทรมทมาศกาพย์กษัตริย์คฤศกูรจารบริเวทกถากำหนด
 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์ บดินทรเทพยมหามงกุฎ
 บรมนารถบพิตร รัชกาลที่ ๖ ตรีปิฎกมหาบัณฑิต ตรีปิฎกมหาบัณฑิต
 จาตุรนต์บรมมหาจักรพรรดิราชดังภาค บรมธรรมิกมหาราชาราช
 บรมนารถบพิตร พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ทรงพระราชดำริว่า
 พระยาไทรบุรี มีความดีความกล้ากตัญญูเคยตั้งหน้าตั้งหน้าพระบรมชนกนาถ
 บรมนารถบพิตร พระบาทสมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้เข้ามาเฝ้า
 ทูลต่อของชุดพระบาทเนื่อง ๆ จนตลอดเวลารัชกาลนั้น ครั้นมาถึงใน
 รัชกาลปัจจุบันนี้ เมื่อพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬาลงกรณ์
 พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินออกไปประพาศถึง
 เมืองมิงง พระยาไทรบุรีได้จัดการแต่งที่บ้านเรือนถวายให้เป็นที่พัก

แตรบรองเด็จพระเจ้าทูลดลของชุดพระบาท
 บรรดาที่ตามเสด็จพระราช
 ดำเนินทางขึ้น ให้อยู่เป็นคู่ชงสายส้มควรแก่พระบรมราชเกียรติยศ
 ครั้งหนึ่งแล้ว ครั้นเสด็จจากเมืองกาตักตามาประพาศณเมือง
 ไทรบุรี พระยาไทรบุรีได้จัดที่ประทับแตรบรองสนองพระเดชพระคุณ
 โดยความจงรักภักดี แตรบรองสมเด็จพระเจ้าทูลดลของชุดพระบาททั้งปวงให้อยู่
 เย็นเป็นคู่ชงจนตลอดเวลาเสด็จประทับอยู่ แต่ได้ตามตั้งเสด็จพระ
 ราชดำเนินกลับมาจนถึงเมืองสงขลา อนึ่งได้ทอดพระเนตรเห็นการ
 บ้านเมือง ซึ่งพระยาไทรบุรีทำนุบำรุงขึ้นใหม่ เป็นคึกคักบ้านเรือน
 เกษมสมบูรณ์งามคึกเจริญขึ้นกว่าแต่ก่อน แต่ได้เป็นผู้ชักชวนพระยา
 แตรศรีศวันกรมการเมืองโกตเคียง รวบรวมไพร่พลชาวเมืองแซกทำ
 ทางมาแต่เมืองไทรบุรีจนตกถึงแดนเมืองสงขลา เรียบร้อยงามดี
 แล้วโดยเร็ว เป็นที่ถูกคำวานิชได้เดินไปมาสบายเป็นความชอบ
 ต่อแผ่นดินอย่างหนึ่ง แต่มีความดีงามมีกตัญญูเคยเดินที่ต่อกรุงเทพฯ
 ยิ่งกว่ามลายูประเทศราชอื่นๆ มีความชอบเป็นอันมาก ส้มควรจะ
 ยกเป็นประเทศราชใหญ่ขึ้นหนึ่งได้ จึงมีพระบรมราชโองการมาน
 พระบันฑิตทูตสั่งให้นำตัวผู้ตั้งให้เดือนพระยาไทร ขึ้นเป็นเจ้าพระยา
 มีศรียศอย่างสูงรับราชทินนามตามตำแหน่งว่า เจ้าพระยาฤทธิ
 สังครามรามภักดีศรีสุตคามะหะมัตวิตันราชมุขินทร์ สุรินทรวิวงษ์คัง
 ทนบุรีรุ่งเกิดนคร อมรรัตนาณาเขต ประเทศราชราชไรต์วริยาธิบดี
 จิกรมดีหะเจ้าพระยาไทรบุรี ได้รับเครื่องราชอิสริยยศอย่างสูงในสยาม
 ชื่อมหาสุรภรณ์ไว้เป็นเกียรติยศของกรุงเทพฯ แต่ให้ยกจากเมือง

นครศรีธรรมราชมาขึ้นกรุงเทพฯ ได้บังคับบัญชาภาคพื้นช่องแตร
ศรีรัตนกรมการท่งป่อง บรรดาอยู่ในเขตแดนเมืองไทรบุรีทั้งชั้นโดย
ยุติธรรมแลชอบด้วยราชการ จงเว้นการควรเว้น แลอยู่ด้าห์ประพฤติ
การควรประพฤติ แลรักษาความซื่อสัตย์สุจริตต่อกรุงเทพฯ ฯ ตาม
อย่างเจ้าเมืองแต่ก่อนจงทุกประการเทอญ

แต่ให้ญาติพี่น้องศรีรัตนกรมการท่งป่อง มีความสมัครไมตรี
ช่วยเจ้าพระยาไทรบุรีคิดอ่านการนครแลราษฎรมลายูนาครี ให้เกษม
ศรีสัมบูรณ์ มีความเจริญขึ้นโดยยุติธรรม แลจงฟังบังคับบัญชา
การงานท่งป่องที่ชอบด้วยราชการ ขอให้สิ่งซึ่งเป็นต้นเหตุเป็นประธาน
ในโดยย้งจนเพราะหรัรักษาเจ้าพระยาไทรบุรี แลญาติพี่น้องศรีรัตน
กรมการท่งป่อง ให้เจริญสุขสวัสดิ์พิพัฒน์มงคลทุกประการ พระ
ราชทานอิศริยยศตั้งมาณวันศุกร์ แรมสิบค่ำ เดือนสิบมีงออกจัตวาศก
เป็นปีที่ ๕ ในราชสมบัติของพระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาจุฬ
าลงกรณ์ พระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว ศักราช ๑๒๓๕ เป็นวันที่ ๑๕๐๖
ในรัชกาลปัจจุบันนี้” แล้วพระราชทานเจ้าพระยาไทรบุรี เครื่อง
อิศริยยศชื่อมหาสุวรามณีน พระราชทานสัญญาบัตรดิเยกนุคบุตร
พระยาปติศเป็นที่พระสุรินทรวังษา ผู้ช่วยราชการเมืองปติศ แต่วัน
มะหัดเมวัน ตนอุปอ เข้าเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทฝ่ายในพระบรม
มหาราชวัง โปรดเกล้า ฯ พระราชทานหอนิมหัดเมวัน พานทอง
ณวันศุกร์ขึ้นดองค่ำเดือนสิบเอ็ดมีงออกจัตวาศก เจ้าพระยา
ไทรบุรี พระสุรินทรวังษา เฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทณพระที่นั่งอมรินท

วินิจฉัย หวันมหะมัดเมวัน คนกูปอเฝ้าทูตของซุตพระบาทฝ่ายใน
 กราบถวายบังคมลากลับออกไปเมืองไทรบุรี จึงมีพระบรมราชโองการ
 โปรดเกล้าฯ ให้พระยาราชวังสรรค์ จางวางกรมอาษาจาม เปน
 ข้าหลวงไปค้ำจุนเรือรบชื่อพิชัยมรณยุทธ ตั้งเจ้าพระยาไทรบุรีให้สม
 เกียรติยศ ให้พระยาราชวังสรรค์เชิญเครื่องอิศริยยศไปพระราชทาน
 พระยาสุคน พระยาปติศ พระเทโศสวรินทรด้วย คือ พระยาสุคน
 เครื่องอิศริยยศชั้นภวารณ เปนความชอบในราชการแผ่นดิน
 พระยาปติศ เครื่องอิศริยยศชั้นภวารณ เปนความชอบในราชการ
 แผ่นดิน พระเทโศสวรินทร เครื่องอิศริยยศชั้นมณฑนาภวารณ
 เปนความชอบในราชการแผ่นดิน เรือพิชัยมรณยุทธใช้จักรออกจาก
 กรุงเทพฯ ฯ ณ วันศุกร์ชนเก้าค่ำเดือนสิบเอ็ดปีวอกจัตวาศก

เมื่อณปีจอคกักราช ๑๒๓๖ พระสุนทรราชา ผู้ช่วยราชการ
 เมืองปัตตานีหนังสือมายังเมืองนครศรีธรรมราช ฯ ตั้งเข้ามาณกรุงเทพฯ ฯ
 ว่าพระยาปติศป่วยเปนโรคชราถึงแก่กรรมณวันพุธชนด้ามคำ เดือน
 สิบสองปีจอคกักราช พระสุนทรราชยาบุตรหลานญาติพี่น้องศรีวัดวัน
 กรมการได้ฝังศพพระยาปติศตามธรรมเนียมมลายูแล้ว จึงโปรดเกล้าฯ
 มีทองตราถึงเมืองนครศรีธรรมราช มอบราชการบ้านเมืองให้พระ
 สุนทรราชาซึ่งเปนบุตรผู้ใหญ่พระยาปติศ ปกครองญาติพี่น้องบุตร
 หลานศรีวัดวันกรมการบังคับบัญชาราชการบ้านเมืองต่อไป พระยาปติศ
 มีบุตรชายชื่อพระสุนทรราชา ๓ พระสุนทรทวงษา ๓ ดิเษกฮารน ๓
 ดิเษกคาปา ๓ รวม ๔ คน

ณบิณฑกษัตริย์ศึก ที่เมืองเประเจ้านายแรกเกิดคือวิชาทกัน คอ
 เวอนแมนคองอังกฤษยกทัพมาปราบปราม กองทัพแขกเข้าป็นนิง
 มีศเคอร์เบ็กเวดีเคนคองอังกฤษตาย เจ้านายแรกรบกับกองทัพอังกฤษ
 ตู้งกองทัพอังกฤษไม่ได้ พากันหลบหนีเข้าอยู่ในป่า รยาอิชมาแ
 รยาแสดลากับส่มัคพรคพวก หนีมาอยู่ณตำบลเขตแดนเมืองเประ
 แด่ใกล้กับที่ยารมแขวงเมืองรามันท์ กองทัพอังกฤษตามไปไม่ได้
 ไปรดเกล้า ๆ ให้มัท้องตราประกาศเมืองแขกประเทศราชที่ใกล้เคียง ไม่
 ให้เจ้าเมืองกรมการคมแขกเประ แด้วไปรดเกล้า ๆ ให้พระนราธิราช
 ภาคักกรมพระกตาโหม เป็นข้าหตวงออกไปฟังราชการอยู่เมืองแขก
 เกาหนา เมืองสิงคโปร้ขอให้เจ้าพระยา ไทรบุรี เกิดยกด้อมรยาอิชมาแ
 กับส่มัคพรคพวกมาส่งให้แก่เกาหนา เจ้าพระยา ไทรบุรีจึงให้ตนกู
 ศรีรัตนกรมการ ไปเกิดยกด้อมได้ตัวรยาอิชมาแอกับส่มัคพรคพวก
 มาส่งให้แก่เกาหนา ภายหลังรยาแสดลากับพรคพวกออกหาอังกษ

ณบิณฑกษัตริย์ศึกศักราช ๓๒๓๗ ถึงกำหนดแขกเมืองประเทศราช
 ส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการทุกเมือง พระสุนทรราชาผู้ช่วย
 ราชการ ดียศฮารน ดียศตาปาผู้หนึ่ง คุมต้นไม้ทองเงินเครื่อง
 ราชบรรณาการเมืองปัตศกับเครื่องยศพระยาปัตศ เข้ามาณเมือง
 นครศรีธรรมราช พระยานครศรีธรรมราชจึงมีใบบอกให้กรมการ
 ดำมนำเข้ามาทูลเกล้า ๆ ถวาย มีพระบรมราชโองการดำรัสเห็นอ
 เกด้า ๆ ว่า พระสุนทรราชาว่าราชการรักษามันเมืองปกครองญาติ
 พันธมาเรียบร้อย ควรเพิ่มยศขึ้นเป็นผู้ใหญ่ได้ จึงไปรดเกล้า ๆ

พระราชทานนามตั้งญานบัตร ตั้งพระสุนทรราชาเป็นพระยาวิเศษสังคราม
รามวิเศษ วิเศษมาทรา พระยาปลัด พระราชทานเครื่องยศครอบครัวของ
พระราชทานตั้งญานบัตรตั้งตั้งยศฮารนเป็นที่พระศักดิ์ตากุศลฤทธิ ผู้ช่วย
ราชการเมืองปลัด

ฝ่ายเมืองสตน พระยาสตนมีหนังสือบอกให้พระบัณฑิยาวา
รณินทร์ผู้ช่วยราชการซึ่งเปนบุตรผู้ใหญ่ คุณคั้นไม้ทองเงินเครื่องราช
บรรณาการเมืองสตนเข้ามาเมืองนครศรีธรรมราช ๆ มีใบบอกให้กรมการ
ตามนำเข้ามาทุกเกล้า ๆ ถวาย พระยาสตนมีหนังสือบอกมาว่า ทุก
วันพระยาสตนชราความัด จะว่าราชการบ้านเมืองไปไม่ได้ ขอรับ
พระราชทานพระบัณฑิยาวา รณินทร์ว่าราชการบ้านเมืองต่อไป จึง
ทรงพระราชดำริเห็นว่า พระยาสตนรักษาบ้านเมืองมามิได้มีเหตุเกี่ยวข้อง
แก่บ้านเมืองพระราชอาณาเขตแต่ตั้งตั้งตั้งใด ควรจัดการให้สม
ความปราถนาพระยาสตนจึงจะชอบ จึงโปรดเกล้า ๆ พระราชทาน
ตั้งญานบัตรตั้งพระบัณฑิยาวา รณินทร์ เป็นพระยาอภัยนุราชชาติ
รายภักดี ศรีอินทราวิยาทยา พระยาสตน ให้เอาเครื่องยศ
พระยาสตนคนเก่าพระราชทานพระยาสตนใหม่ แล้วพระราชทาน
ตั้งญานบัตรเพิ่มยศพระยาสตนคนเก่า ขึ้นเป็นพระยามันตรีสุนทร
มหินทราริยาอนุวัตร ศรีดังถรฐุมหาปธานาธิการ ไพศาลสุนทรจิวิ
ดยามพิชิตภักดี จางวางเมืองสตน พระราชทานเครื่องยศพานทอง
โปรดเกล้า ๆ ให้มอบตั้งญานบัตรเครื่องยศพระยาสตนคนใหม่ออกไปพระ
ราชทานณเมืองสตน

ณวันอาทิตย์ ขึ้นสิบสามค่ำ เดือนสี่จตุลศักราช ๑๒๓๘ มีชาวอุษาค
 จันเมืองภูเก็จรบดฆ่าฟันไพร่บ้านพลเมือง เอาไฟเผาภู่วิหารคักเรือน
 โรงกรมการราษฎรแตกคนเป็นอันมาก

เจ้าหมื่นเสมอใจราช ข้าหลวงรักษาราชการเมืองภูเก็จ มี
 หนังสือบอกข่าวราชการชอกชังทัพเมืองไทร เมืองปัตตานี เมืองสตูน
 มาช่วยระงับจันรบดเมืองภูเก็จ เจ้าพระยาไทรบุรีแต่งให้ตนกูสะมะแอ ๑
 ตนกูมุซา ๑ หวันอาหวัง ๑ หวันอาหยา ๑ หวันอำน ๑ รวม
 ๕ นาย ไพร่ ๓๓๕ คนกองหนึ่ง หวันมัตกยิต ๑ เสกมะหมัด ๑
 รวม ๒ นาย ไพร่ ๒๒๐ กองหนึ่ง พระชตอินชุกรามไชยนาย ๑
 ไพร่ ๕๐๐ คนกองหนึ่ง พระยาปัตตานีแต่งให้เสกฮามิต ๑ เสกมะหมัด ๑
 ผู้นอง ๒ นาย ไพร่ ๔๐๐ กองหนึ่ง พระยาสตูนแต่งให้ตนกูฮามิต ๑
 ตนกูมะหมัด ๑ ผู้นอง ๒ นาย ไพร่ ๒๖๐ คนกองหนึ่ง รับไปถึง
 เมืองภูเก็จทันราชการ แล้วเจ้าพระยาไทรบุรี ได้ไปปลุกษาราชการ
 กับข้าหลวงเมืองภูเก็จ เจ้าพระยาไทรบุรี พระยาปัตตานี พระยา
 สตูน นายทัพนายกองมีความชอบในราชการแผ่นดิน

จึงโปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานจัดเครื่องอิศริยยศพระแสงปืน
 เงินตราเพื่อผ่านมอบให้พระอมรวดีไชยสรเดช เจ้ากรมทหารปืนใหญ่เป็น
 ข้าหลวงคุมออกไปพระราชทานเจ้าพระยาไทรบุรี พระแสงปืนมีเครื่อง
 พร้อมหีบหนึ่ง เงินตรา ๕๐ ชั่ง พระชตอินชุกรามไชยคราข้างเผือก
 ๓ ช้อนภาภรณ์ ตนกูสะมะแอ มงกุฎยามรัตน ๕ ช้อนวิจิตร
 ภาภรณ์ ตนกูมุซามงกุฎยามรัตน ๕ ช้อนวิจิตรภาภรณ์ หวันอาหยา ๑

หวนอาฆวน ๓ หวนมัทรมัตถายิต ๓ เสกมะหมัต ๓ หวนอาหวัง ๓
 เสด็จตัดตักคนตะควง พระยาวิเสศสงครามข้างเผือกสยามชนท์ & ชื่อ
 ภูษนาภรณ์ เสกอำมิตมงกุฎสยามชนท์ & ชื่อวิจิตราภรณ์ เสกมะหมัต
 มงกุฎสยามชนท์ & ชื่อวิจิตราภรณ์ พระยาอภัยนุราช พระยาตณ
 ข้างเผือกสยามชนท์ & ชื่อภูษนาภรณ์ ตนกษามิตมงกุฎสยามชนท์ &
 ชื่อวิจิตราภรณ์ ตนกุมะหมัตมงกุฎสยามชนท์ & ชื่อวิจิตราภรณ์ โดย
 สมควรแก่ความชอบ

ณปีชวดสัมฤทธิศกจุลศักราช ๑๒๕๐ ปี เจ้าพระยาไทรบุรีมี
 หนังสือบอกให้พระชดสีนุสงครามไชยผู้ช่วยราชการถือมาว่า วันคมีติ
 เดือนคนทียะที ๑๑ ศักราชแขก ๑๒๘๓ ปี ตรงกับวันพุธขึ้นสิบสามค่ำ
 เดือนอ้ายมีชวดอัฐศก ราชามุตาเมืองไทรบุรีป่วยถึงแก่กรรม ขอ
 รับพระราชทานพระชดสีนุสงครามไชย เป็นที่ราชามุตาทำราชการ
 ดนองประเทศพระคุณต่อไป

ณวันจันทร์แรมสิบสามค่ำเดือนมีชวดสัมฤทธิศก ไปรดเกล้า ฯ
 พระราชทานสัญญาบัตร ตั้งพระชดสีนุสงครามไชยเป็นที่พระเด่น
 ณรงค์ฤทธิราชามุตาเมืองไทรบุรี พระราชทานเครื่องยศครอบทอง

ณปีเถาะเอกศกจุลศักราช ๑๒๕๓ ปี เจ้าพระยาไทรบุรีมีหนังสือ
 มาว่า ณวันศุกร์ขึ้นสามค่ำเดือนเจ็ดมีเถาะเอกศก หวนมัทรมัตเมวัน
 มารดาเจ้าพระยาไทรบุรี บัวยเป็นโรคบ่วงใหญ่ถึงแก่อนิจกรรม มี
 ท้องควราไปรดเกล้า ฯ ให้หดวง โทษาศิหากุมเงินสดตั้งออกไปพระ
 ราชทานเจ้าพระยาไทรบุรี ทำบุญให้ทานในการศพหวนมัทรมัตเมวัน & ขัง

ณมีเกาะเอกศก พระเกโตสวรินทร์ พระเสนัณรงคฤทธิรียมุคา
พระเกษศรไตรสถลบุนทร เมืองไทรบุรีมีหนังสือบอกมาว่า เจ้า
พระยาไทรบุรีป่วยมาช้านาน ณวันอาทิตย์ ขึ้นค่ำเดือนแปดมีเกาะเอกศก
เจ้าพระยาไทรบุรีถึงชาตินิกรรม

มีท้องตราโปรดเกล้าฯ ให้พระยามนตรีสุริยวงษ์ ข้าหลวงเมือง
ศรีวิชัยไปฟังราชการณเมืองไทรบุรี เพื่อจะได้รับการวิวาทแต่ให้เป็น
การรักษารองคองบุตรหลานญาติพี่น้องเจ้าพระยาไทรบุรี มิให้แตก
ร้างกัน ให้พระเกโตสวรินทร์ พระเสนัณรงคฤทธิรียมุคา
พระเกษศรไตรสถลบุนทร ปฤกษาญาติพี่น้องผู้ที่จะได้ สืบตระกูล
เจ้าพระยาไทรบุรีต่อไป

พระยามนตรีสุริยวงษ์ ข้าหลวงมีหนังสือบอกให้หลวงโกษา
ชิศหากถึออกมาว่า ราชการเมืองไทรบุรีเรียบร้อยแล้ว พระยาสุตุน
พระยาปลัด พระอินทรวิไชย พระเกโตสวรินทร์ พระเสนัณรงคฤทธิ
พระเกษศรไตรสถลบุนทร คนกฮาก ลงชื่อประทับตราปฤกษา
เห็นพร้อมกันว่า เจ้าพระยาไทรบุรีมีบุตรชายใหญ่ ๒ คน ๆ หนึ่ง
ชื่อคนกูไชนาระชิตชอายุได้ ๒๒ ปี คนหนึ่งชื่อคนกูฮามิตชอายุ ๑๖ ปี คนกู
ไชนาระชิต เป็นพี่ ควรจะรับ ราชการ ส่นองพระเดชพระคุณ แทนเจ้าพระยา
ไทรบุรีต่อไป คนกูฮามิตชเป็นน้องควรรับราชการรองลงมา พระ
เกโตสวรินทร์ พระเสนัณรงคฤทธิรียมุคา ขอพาคคนกูไชนาระชิต
คนกูฮามิตชเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท พระยามนตรีสุริยวงษ์ข้าหลวง
ส่งคำปฤกษาเข้ามาณกรุงเทพฯ ฯ แล้ว

จึงมีท้องตราโปรดเกล้าฯ ให้พระอมรวิไชยสงครามเจ้ากรมทหาร
 บินใหญ่ ซึ่งเป็นข้าหลวงไปรักษาราชการหัวเมืองทะเลตะวันตกกุม
 เงินส่งออกไป พระราชทานพระเกโต่สุวรรณทร์ พระเสนังณรงค์ฤทธิ
 รายามุตา พระเกษตรไทรสถลบูรินทร์ ทำบุญให้ทานในการศพเจ้า
 พระยาไทรบุรีเงิน ๓๐ ชั่ง ให้หอดวงถักขมาณาเจ้ากรมอาษาจาม กุม
 เรือมูระชาวเดสิทิสต์คัดออกไปรับพระเกโต่สุวรรณทร์ พระเสนังณรงค์ฤทธิ
 รายามุตา คนกูไซนาระชิต คนกูยามิดกับทวนอาหัดส์ร์ควันกรมการคุม
 คันไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเมืองไทรบุรีนทำเมืองสงขลา เข้า
 มาณะกรุงเทพฯฯ ให้พระเกษตรไทรสถลบูรินทร์รักษาราชการเมืองไทรบุรี
 เรือมูระชาวเดสิทิสต์คัดรับพระเกโต่สุวรรณทร์ พระเสนังณรงค์ฤทธิรายา
 มุตา พาคนกูไซนาระชิต คนกูยามิด คนกูกาเซม น้องคนกูไซนาระชิต
 นาย ๓ แยกเมืองแตกคันไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการ เข้ามาถึง
 กรุงเทพฯฯ ณวันอังคารขึ้นสิบค่ำเดือนสิบปีเถาะเอกศก

ณวันจันทร์ แรมสิบสองค่ำเดือนสิบสองปีเถาะเอกศก เปนวัน
 เสด็จออกพระที่นั่งอนันตสมาคม ประชุมคราพระจุลจอมเกล้าแ
 ถวายบังคมพระบรมรูปพระบาทสมเด็จพระเจ้าแผ่นดิน บนพระที่นั่งสุทไ
 สวรรีย์ โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน นำแขกเมืองไทรบุรีเข้าเฝ้าทูล
 ถอของชุดพระบาท พระราชทานสัญญาบัตร แด่เครื่องยศพระยาเกโต
 ่สุวรรณทร์ เปนที่พระยาบุททการโกศต พหลพยุหรัทษ์อรรควรเดช พิเศษ
 สิทธิรามาญ บริหารบรมนารถราชโยชนทร์ ผู้กำกับทำนุบำรุง
 ราชการเมืองไทรบุรี พระราชทานพานทอง

พระเสด็จณรงค์ฤทธิรามฤดาเป็นที่พระยาสุรพถพิพิธ ด้รพพระ
 ติทธิกจิพจารณ ปรีชาญาณยติธรรมพิทักษ์อรรคมณคร์ ผู้กำกับทำนุ
 บำรุงราชการเมืองไทรบุรี พระราชทานพานทอง

คนกุไชนาระชิต เป็นที่พระยาฤทธิสงครามรามภักคี่ คร์ผู้ด
 ค่านมหะมัตร์คณราชมุนินทร์ สุรินทรวิวงษา พระยาไทรบุรี (๒๖)
 พระราชทานพานทอง

คนกุกุชามิต เป็นที่พระเสด็จณรงค์ฤทธิรามฤดา พระราชทาน
 ครอบทอง

คนกุกาเซม เป็นพระชตดินชุตสงครามไชย ผู้ช่วยราชการ พระ
 ราชทานครอบทอง

ณวันอาทิตย์ ชนตองคำเคอนยบเกาะเอกศก แชกเมืองไทร
 เมืองปลิศ เมืองสตัน เข้าเฝ้าทูลตองชุตพระบาทกรมถวายบังคมดา
 ณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย โปรดเกล้าฯ ให้เรอรับชื่อพิทยัมรณยุทธ
 ออกไปตั้งถึงเมืองไทรบุรี

ตุศักราช ๓๒๕๓ ปีมเสงศรีศก พระยาไทรบุรีไชนาระชิตไปยถึง
 อาตัญกรรม พระเสด็จณรงค์ฤทธิ (คนกุกุชามิต) รามฤดาเข้ามา
 เฝ้าทูลตองชุตพระบาทณกรุงเทพ ฯ ทรงพระราชดำริเห็นว่า
 พระเสด็จณรงค์ฤทธิรามฤดา มีอายุเจริญโดยนับได้ ๓๘ ปี แล้ว ควร
 ตั้งพระเสด็จณรงค์ฤทธิรามฤดา ซึ่งญาติพี่น้องได้พร้อมกันยกย่องว่า
 เปนบุตรผู้ ใหญ่ของเจ้าพระยาไทรบุรีแต่ก่อนนั้นให้เปนเจ้าเมือง จะได้
 สืบวงศ์ตระกูลเจ้าพระยาไทรบุรี ให้ปรากฏชื่อยาวไปภายหน้า

ครั้นวันพฤหัสบดีขึ้นสิบสามค่ำเดือนสี่มีแสงตรีศกักราช ๑๒๕๓
 พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกณพระที่นั่งอมรินทรวินิจฉัย พระ
 บรมวงษานุวงศ์ ข้าราชการฝ่ายทหารพลเรือนเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
 โดยลำดับ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งพระ
 เสด็จณรงค์ฤทธิรยามูดา เป็นพระยาฤทธิสงครามรามภักดี ศรีสุตค่าน
 มหามิตรคณราชมนตรี สุรินทรวินิจฉัยพระยาไทรบุรี (๒๗)

พระราชทานพานทองเป็นเครื่องยศ ออกไปสำเร็จราชการ
 รักษาบ้านเมืองปกครองนครทตตัญญาตัพพิน้องศรีรัตนกรมการสืบไป
 หนึ่งตำแหน่งผู้กำกับบ้านเมืองราชการเมืองไทรบุรี แต่ก่อนนั้น
 โปรดเกล้าฯ ให้ยกเสียดัง ๒ ตำแหน่ง ให้มอบราชการบ้านเมืองให้
 พระยาฤทธิสงครามรามภักดี พระยาไทรบุรีบังคับบัญชาแต่เดิมาแต่ผู้เดียว

ครั้นมีประกาศปลัดศก จตุศกักราช ๑๒๕๗ พระยาฤทธิสงคราม
 รามภักดี พระยาไทรบุรีแต่งตั้งให้คนอุ้มคตคานผู้น้องกับศรีรัตนกรมการ
 ๓ นาย คมคั้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย
 ณกรุงเทพฯ แต่มีใบบอกตั้งวันฮารีบาฮา เดือนคตทียะที่ ๓๓ ศกักราช
 มถายู ๓๓๐๒ มีทรงกับวันศุกร์ขึ้นสิบสามค่ำเดือนสี่มีประกาศปลัดศก เข้ามาให้
 กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า ตำแหน่งที่พระเสด็จณรงค์ฤทธิรยามูดาเมือง
 ไทรบุรีว่างอยู่ยังหามาคำรับราชการสนองพระเดชพระคุณไม่ พระยาฤทธิ
 สงครามรามภักดีพระยาไทรบุรี ได้ปลุกษาพระยาสุรพลพิพิธแฉบรมคา
 ญาตัพพิน้องซึ่งเป็นผู้ใหญ่กับศรีรัตนกรมการเห็นพร้อมกันว่า คนอุ้มคต
 คานผู้น้องพระยาฤทธิสงครามรามภักดีพระยาไทรบุรี มีอายุสมควร

ทั้งสติปัญญาที่หนักแน่น ควรเป็นที่ร่ายยามูคาได้ พระยาฤทธิสงคราม
รามภักดี พระยาไทรบุรี ขอรับพระราชทานคนกุ่มบดคานนี้เป็นที่พระ
เส่นฉนวนคฤหาษยามูคาเมืองไทรบุรี จะได้ช่วยพระยาฤทธิสงคราม
รามภักดี พระยาไทรบุรีทำราชการสนองพระเดชพระคุณสืบไป จึง
ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ พระราชทานสัญญาบัตรตั้งคนกุ่มบดคาน
เป็นที่พระเส่นฉนวนคฤหาษยามูคาเมืองไทรบุรี พระราชทานคอกทอง
เป็นเครื่องยศ ออกไปรับราชการสนองพระเดชพระคุณตามตำแหน่ง

ต่อมาเมื่อวันที่ ๒๑ สิงหาคม ร.ศ. ๑๑๔ พระยาฤทธิสงคราม
รามภักดี พระยาไทรบุรี กับศรีคณิศรมการเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท
ณกรุงเทพฯ ทรงพระราชดำริเห็นว่าพระยาไทรบุรีได้บังคับบัญชาราชการ
บ้านเมืองต่างพระเนตรพระกรรณมาช้านาน มีความชอบความดีมาก
สมควรจะเลื่อนขึ้นเป็นเจ้าพระยาได้

ครั้นวันที่ ๒๗ สิงหาคม ร.ศ. ๑๑๔ โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงาน
จัดการประชุมพระบรมวงษานุวงษ์แต่ข้าทูลละอองธุลีพระบาท บรรดาที่
ได้รับพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับตระกูลจตุจอมเกล้า แด
ราชองค์รัชสมัยหาเด็กตำรวจ กับเจ้าพนักงานต่าง ๆ ซึ่งมีหน้าที่เกี่ยวข้อง
ในการนี้ เพื่อได้ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้ประกาศพระราชทาน
สัญญาบัตรเพิ่มอิสริยยศพระยาไทรบุรีขึ้นเป็นเจ้าพระยาไทรบุรี แดพระ
ราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์ปฐมจุลจอมเกล้าด้วย เจ้าพนักงานได้
จัดการที่พระที่นั่งจักรีมหาปราสาทมุขกระดานเบ้องบุรพทิศ ตั้งพระราช

มัตตังค์ทรงผนังทิศควันออก ภายในเส้านำพระราชมัตตังค์เป็นที่เจ้า
พนักงานกระทรวงวัง แดกรมพระตำรวจเจ้าทูตของซุ้ดพระบาท เบื้อง
ซ้ายแห่งที่นั่ง คงแต่นำพระราชมัตตังค์มาเป็นที่เฝ้าแห่งพระบรมวงษานุวงษ์
ค่อนำแห่งที่นั่งออกไปภายในเส้า เปรนที่เฝ้าแห่งซ้าทูตของซุ้ดพระ
บาทฝ่ายทหารพลเรือน ทั้งสองฟากระหว่างเส้านำพระราชมัตตังค์เบื้อง
ขวาเป็นที่เฝ้าแห่งคนาริบริคของคราเครื่องราชอิสริยาภรณ์ น แดเจ้า
พนักงานกระทรวงมุรชาธร หลังพระราชมัตตังค์เป็นที่เฝ้าแห่งราช
องครักษ์มหาดเล็กแถวซุ้ด มทหารยืนแถวที่หน้าพระที่นั่งจักรีมหา
ปราสาทด้วย

เวลาบ่าย ๕ โมงเศษพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวเสด็จออกประ
ทับเหนือพระราชมัตตังค์ เจ้าพนักงานชาวประโคม ๆ มหรรทักแดแตร
ทหารทำเพลงสรรเสริญพระบารมีแถวถวายคำนับ พอสุดเสียงประโคม
แล้วพระเจ้านั่งองยาเซอ กรมหมื่นดำรงราชานุภาพ เสด้นาบตั้งกระทรวง
มหาดไทยพร้อมด้วยเจ้าพนักงานกระทรวงวัง แดพระยามนตรีสุริยวงษ์
ดำม นำพระยาฤทธิสงครามรามภักดีพระยาไทรบุรีเจ้าทูตของซุ้ดพระ
บาท หลวงประสิทธิ์อิทธิขรศาสตร์ เจ้าพนักงานกระทรวงมุรชาธรอ่าน
ประกาศดำเนินพระบรมราชโองการเสร็จแล้ว ทรงพระกรุณาโปรด
เกล้า ๆ พระราชทาน ตัญญาบัตร อัน เขียน ด้วยใบ กำกับ สุพรรณบัตร แก่
พระยาฤทธิสงครามรามภักดี ให้รับตำแหน่งที่เจ้าพระยามีนามดังจะได้
แจ้งในประกาศที่จะกล่าวต่อไป แด้วพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์
ปฐมจุตจอมเกล้าแก่เจ้าพระยาไทรบุรีนี้ ครั้นพระราชทานเครื่องราช

อิศริยาภรณ์แล้วมีพระราชดำรัสทรงแต่งตั้งพระราชปฎิสนัการ ในการที่
ได้ทรงเลื่อนอิศริยยศเจ้าพระยาไทรบุรีครั้งนั้น แดพระราชทานพระบรมราช
กระแด้พระราชดำริห์ ในการที่ได้โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยาไทรบุรีเข้า
ในพวกสมณชิกแห่งเครื่องราชอิศริยาภรณ์ปัฐมจุตจอมเกล้า แดพระ
ราชทานพระบรมราโชวาทพระราชทานพรตามสมควร ในประกาศ
เลื่อนยศพระยาไทรบุรีเป็นเจ้าพระยาไทรบุรีนั้นมีความว่า “คุณมัติคุณ
พระพุทธเจ้าสงกาดเป็นอดีตภาคดวงแก้ว ๒๕๓๗ พรรษา มีศุภนิมิต
จันทคตินิยม เภพกะสังวัจฉะระภักทรบพมาศ ชุขณบักษ ทศมัตถ์ครุวาร
สุริยคติกาต รัตนโกสินทรศก ๓๓๕ ถึงหากมมาศ เอกนคิงศติมาศา
หะคุณประเภทปริเฉทกาตกำหนด พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหา
จุฬาลงกรณ์ฯ ๓๑ พระจุตจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว

ทรงพระราชดำริห์ว่าพระยาฤทธิสังครามรามภักดี ศรีสุตค่าน
มหะมัตรัตนราชมุนินทร์ สุรินทรวิวงษา พระยาไทรบุรีเป็นผู้ ซึ่งได้ทรงคุณ
เคย แดทรงพระกรุณาโดยเนาะมาแต่ยังเยาว์ เพราะได้ทรงสังเกตเห็น
อชยาไศรย ความมั่นคงหนักแน่น คด้ายคดั่งกับเจ้าพระยาไทรบุรีผู้
เป็นบิดามาก เมื่อทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งให้เป็นพระยาไทรบุรี
ก็หวังพระราชหฤไทยอยู่ว่า พระยาไทรบุรีคงจะปกครองไพร่บ้านพล
เมืองให้มีความผาสุก แดทำนุบำรุงบ้านเมืองให้เจริญยิ่งขึ้น โดยความ
อุสาหะ อย่างเจ้าพระยาไทรบุรีได้ทำมาแต่ก่อน

ตั้งแต่พระยาไทรบุรีได้บังคับบัญชาราชการบ้านเมืองต่างพระเนตร
พระกรรณมาจนบัดนี้ถึง ๑๕ ปี การที่พระยาไทรบุรีได้ปกครอง

แต่ทำนุบำรุงบ้านเมืองก็มีผลเปนความเจริญขึ้น โดยลำดับตมดังที่ได้มีพระ
ราชฤไทยหวังนทุกประการ

อีกประการหนึ่ง พระยาไทรบุรีได้มีความจงรักภักดีต่อใต้
ฝ่าตของซุ้ตพระบาท ประจักษ์แก่พระราชฤไทยมาแต่ก่อนนั้นได้
พระยาไทรบุรีได้คงรักษาความจงรักภักดี ต่อใต้ฝ่าตของซุ้ตพระบาท
อยู่มิได้เคตอคนคตาค์ แต่หมั้นเข้ามาเฝ้าทูลตของซุ้ตพระบาทเนื่อง ๆ

อนึ่งเมื่อเสด็จพระราชดำเนินประพาศหัวเมืองบักซ์ใต้ ฝ่ายควนตค
ใต้เสด็จไปถึงเมืองไทรบุรี พระยาไทรบุรีก็ได้จัดการรับเสด็จโดย
ความเออเพื่อเค้มก้าง ที่จะให้เป็นพระเกียรติยศตเปนศุ้ตสำราญแก่
บรรดาพระบรมวงษานวงษ์ แดช้ทูลตของซุ้ตพระบาทซึ่งได้ โดยเสด็จ
พระราชดำเนินในครงนทวงน มิได้ คคตแก่ความดำบาคเห็นจเห็นอย
ประการใด

อนึ่งสรรพรชการทมิ้เกยวชองกับเมืองไทรบุรี ทงการภายนอก
ตภายใน พระยาไทรบุรีได้ปฏิบัติราชการโดยความซื่อสัตย์สุ้จจริต แต่
มีอชยาไศรยโอบอ้อมอารี เปนที่รักใคร่สรรเสริญของพลเมืองต
บรรดาข้าราชการตชงทงปวงเปนอันมาก ทรงพระราชดำริให้เห็นว่า
ความชอบความดีของพระยาไทรบุรีตามทกถ่าวมาน ตมคควรจทรง
พระกรุณาโปรดเกล้าฯ เติมอศิริยศพระราชทานพระยาไทรบุรีให้ยัง
ซนกว่าแต่ก่อน ให้เปนแบบอย่างแก่หัวเมืองประเทศราชทงปวง แต่
ให้เป็นความยินดีแก่ศรั้ตวงกรมการไพร่บ้านพลเมืองเมืองไทรบุรีทวงน

จึงมีพระบรมราชโองการมานพระบัณฑูรสุรสิงหนาท ดำรัสสั่งให้
 เสด็จพระยาฤทธิสงครามรามภักดี ศรีสุตต่านมหมัควัฒนราชมุขินทร
 สุรินทรวิวงษา พระยาไทรบุรี ขึ้นเป็นเจ้าพระยา มอติศรียศอย่างสูง
 รับราชทินนามตามตำแหน่งว่า เจ้าพระยาฤทธิสงครามรามภักดีศรี
 สุตต่าน มหมัควัฒนราชมุขินทร สุรินทรวิวงษ์ผดุง ทนุบำรุง
 เกตะนคร อมรรัตนาณาเขตร ประเทศราชราชไสต์วิยาธิบดี วิกกรม
 สี่หะเจ้าพระยาไทรบุรี ได้รับเครื่องราชอิสริยาภรณ์สำหรับตระกูลเป็น
 วิธามัญสมาธิตำแหน่งที่ ๓ ชื่อปฐมจุลจอมเกล้าเป็นเครื่องราชอิสริยา
 ภรณ์อย่างสูงสุดสำหรับข้าราชการในกรุงสยาม ให้เป็นเกียรติยศ
 ของกรุงเทพมหานคร ได้บังคับบัญชาญาติพี่น้องแต่ศรีวัดวันกรมการ
 ทั้งปวงบรรดาอยู่ในเขตรแดนเมืองไทรบุรีทั้งสิ้น ตามที่เจ้าพระยาไทร
 บุรีแต่ก่อนได้บังคับบัญชามานัน โดยยุติธรรมแต่ชอบด้วยราชการ จง
 เว้นการควรเว้น อุดาหะประพฤติกการควรประพฤติ แด่รักษาความซื่อ
 สัตย์สุจริตต่อกรุงเทพมหานครตามอย่างตามธรรมเนียมเจ้าพระยาไทรบุรี
 แต่ก่อนจงทุกประการ

แต่ให้ญาติพี่น้องศรีวัดวันกรมการทั้งปวง มีความสมัครใจช่วย
 เจ้าพระยาไทรบุรีค้ำอำนาจนคร แด่ราชฎมตายนาครีให้เกษมศรีตม
 บุรณ มีความเจริญขึ้นโดยความพร้อมพร้อมกันค้ำค้ำธรรมสุจริตทุกประการ
 ขอให้ สิ่งซึ่งเป็นเหตุเป็นประธานในสกลโลก จงอนุเคราะห์
 รักษาเจ้าพระยาไทรบุรีแต่ญาติพี่น้องศรีวัดวันกรมการทั้งปวง ให้เจริญ
 ศุขสวัสดิ์ค้ำพิพัฒมมงคลทุกประการเทอญ”

ครั้นรัตนโกสินทรศก ๓๓๖ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ให้
รวมเมืองไทรบุรี ๓ เมืองปัตตานี ๓ เมืองสตูน ๓ รวม ๓ เมืองเป็น
มณฑลเทศาภิบาลเรียกว่ามณฑลไทรบุรี โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพระยา
ฤทธิสงครามรามภักดีเจ้าพระยาไทรบุรี เป็นข้าหลวงเทศาภิบาล
มณฑลไทรบุรี มีข้อความตามกระแสพระราชดำริห์ในการตั้งมณฑล
ไทรบุรีแจ้งในประกาศที่นำมาลงไว้ต่อไปนี้

ประกาศกระทรวงมหาดไทย

ด้วยมีพระบรมราชโองการดำริห์เห็นเกล้าเห็นอกรหม่อม ให้
ประกาศให้ทราบทั่วกันว่า

๑ ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า หัวเมืองมลายูฝ่ายตะวันตกมี
อยู่ ๓ เมืองคือ เมืองไทรบุรี ๓ เมืองปัตตานี ๓ เมืองสตูน ๓
แต่หัวเมืองทั้ง ๓ นี้ควรระจัดใหม่แบบแผนบังคับบัญชาการเป็นอย่างเดียว
กัน ให้ราชการบ้านเมืองเจริญรุ่งเรืองยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อน

๒ ทรงพระราชดำริห์เห็นว่า เจ้าพระยาไทรบุรี (อับดุล
ฮามิด) มีความจงรักภักดีต่อใต้ฝ่าละอองธุลีพระบาท แดกรุงเทพ
มหานครเป็นอันมากมาเนืองนิตย์ และมีสติปัญญาอุสาหะจัดการ
เมืองไทรบุรี เจริญเรียบร้อยยิ่งขึ้นกว่าแต่ก่อนมาก

๓ ทรงพระกรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม ตั้งให้เจ้าพระยา
ไทรบุรี เป็นข้าหลวงเทศาภิบาลสำเร็จราชการเมืองปัตตานี ๓ เมือง
สตูน ๓ รวมทั้งเมืองไทรบุรีด้วยเป็น ๓ เมือง

๔ ให้เจ้าพระยาไทรบุรี มีอำนาจที่จะตรวจตราบังคับบัญชา
ผู้ว่าราชการเมืองปัตตาน์ เมืองสตุน แต่มีคำสั่งให้จัดการบ้านเมือง
ตามที่ได้รับพระราชทานพระบรมราชานุญาตทุกอย่าง เพื่อให้ราชการ
บ้านเมืองเหล่านั้นเรียบร้อยแก่เจริญขึ้น แต่ให้ผู้ว่าราชการเมืองปัตตาน์
เมืองสตุน ศรีรัตนกรมการหัวเมืองทั้ง ๒ นั้น พังบังคับบัญชา
เจ้าพระยาไทรบุรี ในที่ขอบด้วยราชการทุกประการ

๕ ผู้ว่าราชการเมืองปัตตาน์ แต่เมืองสตุน คงมีอำนาจที่
จะบังคับบัญชาว่ากล่าวศรีรัตนกรมการไพร่บ้านพลเมืองนั้น ๆ แลรับ
ผิดชอบในราชการบ้านเมืองทุกอย่าง แต่ต้องกระทำตามบังคับ แต่
คำสั่งของเจ้าพระยาไทรบุรี ตามบรรดาการที่ได้รับพระราชทานพระ
บรมราชานุญาตนั้น

๖ ต้นไม้เงินทองของเมืองปัตตาน์ เมืองสตุน ซึ่งชำหลดงเทศา
ภิบาลมณฑลหัวเมืองฝ่ายทะเลตะวันตก เคยบอกส่งเข้ามากรุงเทพฯ
นั้น แต่ไปเมื่อถึงกำหนด ให้เจ้าพระยาไทรบุรีบอกนำส่งเข้ามา
กรุงเทพฯ

๗ ข้าราชการบ้านเมือง ซึ่งผู้ว่าราชการเมืองปัตตาน์ เมืองสตุน
เคยมีใบบอกต่อชำหลดงเทศาภิบาลมณฑลฝ่ายทะเลตะวันตก เพื่อแจ้ง
ข้าราชการหรือทหารราชการก็ดี หรือเพื่อให้บอกเข้ามากรุงเทพฯ
ก็ดี แต่ไปให้ผู้ว่าราชการเมืองปัตตาน์ เมืองสตุน มีใบบอก
ไปยังเจ้าพระยาไทรบุรี เพื่อแจ้งข้าราชการหรือทหารราชการ หรือ
เพื่อให้บอกเข้ามากรุงเทพฯ เหมือนเช่นนั้น แต่ในราชการบางอย่าง

ซึ่งเป็นแบบแผนเดิมที่มีตั้งตราจากกรุงเทพ ฯ ตรงไปตามหัวเมืองก็ดี
ที่หัวเมืองใดยกบอกตรงเข้ามากรุงเทพ ฯ ก็ดี ก็ให้คงเป็นไปตามแบบ
แผนเดิมนั้น แต่ต้องแจ้งความให้เจ้าพระยาไทรบุรีทราบด้วย

แต่กรที่เข้ามาในชั้น ไม่เกี่ยวข้องถึงฎีกาทูลเกล้า ฯ ถวาย
ร้องทุกข์ หรือเพื่อจะกราบบังคมทูลพระกรุณาข้อใดเฝ้าของชุด
พระบาทโดยเฉพาะ การเช่นนี้ยอมเป็นราชประเพณี ซึ่งทรงพระ
กรุณาโปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานพระบรมราชานุญาต
ไว้แก่ข้าทูลลอองชุดพระบาท แลไพร่ฟ้าข้าแผ่นดินทั่วไปมิได้เลือกหน้า
ใครจะถวายก็ได้ ไม่ห้ามปราม

๘ ผลประโยชน์ผู้ว่าราชการเมืองปัตติ เมืองสตุน เคยได้ใน
ตำแหน่งเท่าใดให้คงได้เช่นแต่ก่อน ส่วนผลประโยชน์ซึ่งผู้ว่าราชการ
เมืองเหล่านั้น ได้เคยให้ประจำตำแหน่งศรีตวันกรมการเท่าใด ถ้า
ศรีตวันกรมการเหล่านั้น ยังรับราชการบ้านเมืองตามสมควรแก่หน้าที่
ก็ให้คงได้รับผลประโยชน์ไปอย่างเดิม แลเงินผลประโยชน์เงินภาษี
อากรที่ใด ในเมืองปัตติ เมืองสตุน มากน้อยเท่าใด เงินเมืองใด
ให้จัดจ่ายใช้ราชการทำนุบำรุงในเมืองนั้น แลให้มีบัญชีทั้งรายรับแตร
รายจ่ายแยกออกเป็นเมือง ๆ อย่าให้ปะปนกัน

๘ ตำแหน่งแต่เกียรติยศบันดาศักดิ์ ผู้ว่าราชการเมืองปัตติ
เมืองสตุน แลศรีตวันกรมการเมืองทั้งสองเมืองนั้นเคยมีมาประการใด
ก็ให้คงมีอยู่อย่างนั้น การที่จะเลือกสรรตั้งแต่งศรีตวันกรมการผู้ใหญ่
ในเมืองปัตติ แลเมืองสตุนนั้น ตำแหน่งใดว่างลงให้เจ้าพระยาไทรบุรี

ปกครองหรือด้วยผู้ว่าราชการเมืองนั้นเด็กสตรีผู้ซึ่งสมควร แล้วมี
ใบบอกเข้ามากราบบังคมทูล เมื่อทรงพระราชดำริเห็นชอบแล้วก็จะ
ได้โปรดเกล้าโปรดกระหม่อม พระราชทานสัญญาบัตรตามธรรมเนียม
ตั้งคนตั้งแต่งกรมการผู้ชยนั้นให้ผู้ว่าราชการเมืองปดิส เมืองสตุน หรือ
ต่อเจ้าพระยาไทรบุรี เมื่อเจ้าพระยาไทรบุรีเห็นชอบด้วยแล้วก็ตั้งได้

๓๐ เจ้าพระยาไทรบุรีต้องมีใบบอกรายงานการที่ได้จัดแต่เหตุการณ์
ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในเขตของเมืองปดิส แต่เมืองสตุน เข้ามากราบ
บังคมทูลเนื่อง ๆ แลบรรดาการที่เจ้าพระยาไทรบุรี จะจัดการแก้ไข
เปลี่ยนแปลงในเมืองปดิส เมืองสตุน ประการใด ก็ให้มีใบบอก
เข้ามาขอรับพระราชทานพระบรมราชานุญาตก่อน ตามแบบแผนขนบ
ธรรมเนียมในราชการ

ประกาศมาแต่กระทรวงมหาดไทย วันที่ ๗ เมษายนรัตนโกสินทร
ศก ๓๓๖

สถาบันวิทยบริการ
พงษาวดารเมืองตรังگان
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
(ตามฉบับที่มีอยู่ในศาลาดูกขุน)

ได้ทราบว่าเดิมเมืองยะโฮเมืองตานี เมื่อยังเป็นปรกคิอยู่นั้นเจ้าเมือง
ยะโฮมีน้องสาว ๒ คน ชื่อคนกบหัตถ์ ๓ คนกบหวัณ ๓ เมืองตรังگان
ยังเป็นบ้านเด็กเมืองน้อย มีบ้านเรือนเรียวยาวคาบตะ ๒-๓ เรือนหาเป็น

ภูมบ้านเรือนไม้ เจ้าเมืองยะโฮจึงตั้งให้มะหมัดเป็นเจ้าเมืองตรังگانู
 เกิดยกด้อมจันแขกต่างเมืองมาตงบ้านเรือนท่ามา หากินอยู่เมืองตรังگانู
 ชานาน

แต่คุณชาเอ็ดอาดัดประจำผู้พี่ คุณมาโชมันของร่วมมารดาเดียวกัน
 แต่ต่างบิดาเป็นเชื้อผู้ดี บุตรหลานเจ้าเมืองคานไปอยู่ที่เมืองยะโฮชานาน
 คุณมาโชรับอาสาเจ้าเมืองยะโฮไปตีเมืองตงาใต้ คุณมาโชจึงเอาปืน
 บาเรียมทอง ๔ บอก สำหรับเมืองตงาให้เจ้าเมืองยะโฮ ๆ มีความ
 รักใคร่คุณชาเอ็ดอาดัดประจำคุณมาโชเป็นอันมาก เจ้าเมืองยะโฮ
 จึงยกตนกบฏหันให้เปนภรรยาตนกบฏชาเอ็ดอาดัดประจำ ตนกบฏหันให้
 เปนภรรยาคุณมาโชอยู่นเมืองยะโฮ

ครั้นอยู่มะหมัดเจ้าเมืองตรังگانูถึงแก่กรรม วงษ์ตระกูล
 มะหมัดนั้นก่่าบสูญไป หาได้ปรากฏออกชื่อเลี้ยงต่อมาไม่

ครั้นนั้นเจ้าเมืองยะโฮเห็นว่า คุณมาโชเป็นคนมีสติปัญญาดีกว่า
 คุณชาเอ็ดอาดัดประจำผู้พี่ เจ้าเมืองยะโฮให้บั้นแก่คุณมาโช ๒ บอก
 แล้วตั้งให้คุณมาโชมาเป็นเจ้าเมืองตรังگانู คุณชาเอ็ดอาดัดประจำก็พา
 บุตรภรรยาไปอยู่กับพระยาตรังگانูมาโชด้วย พระยาตรังگانูมาโช
 คุณชาเอ็ดอาดัดประจำพากันยกกองทัพไปตีเมืองถันตันใต้ จึงยก
 เมืองถันตันไปขึ้นแก่เมืองตรังگانู ครั้นนั้นลูกค้าชาวเมืองตรังگانู
 เมืองถันตันใต้เข้ามาค้าขายณกรุงเทพฯ ๓ ดินค้าชาเข้ามพิมเสน,
 หมากร, หวายตะค้า, ดินค้าชาออกมีเกิดอุปเป็นต้น

คนกุมมิงไซ ๓ ดีคน บุตรหญิงชื่อ คนกุนี ๓ คนกูปะสา ๓ คนกุมะติ
 เมาะจิ ๓ รวม ๓ คน การบ้านเมืองครึ่งคนกุนีมาเป็นเจ้าเมืองอยู่
 มังคังบริบูรณ์ ด้วยเมืองตั้งคไปริ่งเป็นเมืองเล็กน้อย เรือถูกค้า
 มาค้าขายที่เมืองครึ่งกานมาก พระยาครึ่งกานเห็นว่าราชการเมือง
 อยู่ได้ ๓๖ บัดนี้แก่กรรม คนกุนีหมัด ๓ คนกูปะระเฮม ๓ คนกุนีคำ ๓
 คนกุกาเด ๓ คนกุกุระมาน ๓ รวม ๕ คนผู้น้องพระยาครึ่งกาน คนกุนี
 อามัด ๓ คนกุกุบุดมาน ๓ คนกุกุระมะแอ ๓ คนกุกุนีไซ ๓ ดีคน
 ผู้บุตรพระยาครึ่งกาน กับศรีตัวนกรมการปลุกษาพร้อมกัน ให้เรียกชื่อ
 ศัพพะยาครึ่งกานแล้วว่า บาระหมุดตาแดง

แล้วปลุกษากันว่า ควรจะยกคนกุนีอามัดบุตรที่ ๓ บาระหมุดตาแดง
 ให้ว่าราชการเมืองต่อไป จึงมีใบบอกมายังเมืองสงขลาคตามธรรมเนียม
 เหมือนพระยาครึ่งกานคนก่อน พระยาสงขลาบอกตั้งต้นหนังสือเข้ามา
 ณกรุงเทพ ฯ พระบาทสมเด็จพระพุทธเลิศหล้านภาลัยโดยทราบได้ฝ่า
 ลอของขุดพระบาททุกประการแล้ว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้า ฯ ตั้ง
 คนกุนีอามัดเป็นพระยาครึ่งกาน ตั้งคนกุกุระมานผู้น้องพระยาครึ่งกาน
 อามัดเป็นที่รายนมูตา ได้มอบเครื่องยศให้ศรีตัวนกรมการคุมออกไป
 พระราชทานพระยาครึ่งกาน แด่รายนมูตาณเมืองครึ่งกานโดยสมควร
 พระยาครึ่งกานรักษาบ้านเมืองเป็นปกติ ไม่ได้มีทัพศึกตั้งตั้งศัตรู
 ตั้งใด บ้านเมืองโตโตเคียงก็ไปมาค้าขายโดยสะดวก เมืองสระวะ
 นั้นเป็นเมืองเกาะเดิมเจ้าเมืองเป็นมะดาญ ดินค้ำมีพิมเด็น ต้าคูลูกค้า
 บรรทุกมาค้าขายณเมืองครึ่งกานมิได้ขาด

ครั้นเซอเยมบรุกไปตีเมืองไตแก้ว เซอเยมบรุกก็ว่าราชการเมือง
 กั้นกับอังกฤษมาจนทุกวันนี้ ระยะทางที่จะไปมาที่เมืองตรังงาน
 ประมาณ ๑๔—๑๕ วัน เมืองกุนเตียน เมืองส้มบัก เมืองเกาะ ชาว
 เมืองเปนมลายู เมืองหนั้นแก่ชาติวอนดาไม่มีต้นข้าวตั้งใด ต้องมาซื้อ
 ต้นข้าวที่เมืองตรังงาน ระยะทางที่จะไปมาเมืองตรังงานประมาณ ๒๐ วัน

ครั้นหนวดวงโกชาอึศหากหัด เป็นข้าหนวดวงออกไปจัดซื้อปืนมาเริ่ม
 หยุดพักณเมืองตรังงาน หนวดวงโกชาอึศหากก็ไปเมืองกะหลาบ้างกลับ
 มาแวะที่เมืองตรังงานฟังราชการอีกคร้งหนึ่ง ชาวเมืองตรังงานซึ่งเข้ามา
 ในกรุงเทพฯ มีแต่ศรัทธาวันกรรมการที่คุ้มคั้นไม้เงินทองกับพวกถูกค้า
 แต่คนกบฏรหัดานเจ้าเมืองหนั้นไม่มีผู้ใดได้เข้ามาณกรุงเทพฯ

พระยาตรังงานอามัดมับครชายชื่อ คนกูเคาโหด ๓ คนกูมา ๓
 คนกูมะมุด ๓ ตามคน บุตรหญิงชัช คนกูตูปอ ๓ รวม ๕ คน คนกูตูปอ
 เป็นภรรยาเจ้าเมืองตั้งดา มับครคือ ผู้ตาดานมะหะมุด ๓ คนกูสะเบย ๓
 พระยาตรังงานอามัดว่าราชการเมืองอยู่ ๑๘ ปีถึงแก่กรรม รายนูดา
 อับคุดมาน ๓ คนกูสะมะแอ ๓ คนกูมั่งไซ ๓ ตามคนผู้น้องพระยาตรัง
 งานอามัดกับบุตรหลานศรัทธาวันกรรมการ ปฤกษาพร้อมกันว่าให้เรียก
 ชื่อศัพพะยาตรังงานอามัดว่า บาระหุมรึน

แล้วบุตรหลานศรัทธาวันกรรมการ พร้อมกันเห็นควรยกรายนูดา
 อับคุดมานขึ้นว่าราชการบ้านเมืองต่อไป จึงมีใบบอกเข้ามายังเมือง
 ตั้งชดา ๆ บอกเข้ามาณกรุงเทพฯ ขอรับพระราชทานรายนูดา
 อับคุดมานบุตรพระยาตรังงานบาระหุมตาแดง เป็นที่พระยาตรังงาน

ทำราชการฉลองพระเดชพระคุณต่อไป ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งรายนุกา อัมบุตมานเป็นที่พระยาศรีวังถาน พระราชทานเครื่องยศบารุหุมรีผืน ให้แก่พระยาศรีวังถานอัมบุตมานต่อไป

การบ้านเมืองก็เปนปรกติเหมือนแต่ก่อน พระยาศรีวังถานอัมบุตมาน มีบุตรชายชื่อคนกูอัมบุตระ ๓ พระยาศรีวังถานอัมบุตมานว่าราชการเมือง ได้ ๕ ปีก็ถึงแก่กรรม คนกูตมะแอ คนกูมั่งไซ ผู้น้องกับบุตรหลาน พระยาศรีวังถานอัมบุตมาน แดศรีตัววันกรมการพร้อมกันเรียกชื่อศพ พระยาศรีวังถานอัมบุตมานว่า บารุหุมอัมบุตมาน แดศรีตัววันกรมการ ปลูกษาพร้อมกัน ให้คนกูเคาโทบุตรพระยาศรีวังถานบารุหุมรีผืน ว่าราชการเมืองต่อไป คนกูเคาโทคได้ว่าราชการเมืองอยู่เดือน ๓ ก็ถึงแก่กรรม คนกูมั่งไซบุตรพระยาศรีวังถานบารุหุมตาแดง กับคนกูชมา บุตรพระยาศรีวังถานบารุหุมรีผืนซึ่งที่เป็นเจ้าเมืองสู้รบกันอยู่ ๓ วัน คนกูชมาสู้ไม่ได้ พาส้มักพรรคพวกหนีไปอาศัยอยู่เมืองสิงคา แล้วออกเที่ยวเป็นสัตว์คึดเรืออยู่ตามทะเล

คนกูชมาไปที่เมืองสงขลาครั้ง ๓ ได้พบปะพูดจากับพระยาสงขลา (เซ่ง) ๆ ว่าจะพาคนกูชมาเข้ามายังกรุงเทพฯ ๆ คนกูชมาก็หาเข้ามาไม่

คนกูมั่งไซได้ว่าราชการเมือง แดว้บไบบอกมายังเมืองสงขลา ๆ ก็บอกนำเข้ามาณกรุงเทพฯ ในแผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว จึงทรงพระกรุณาโปรดเกล้าฯ ตั้งคนกูมั่งไซเป็นพระยาศรีวังถาน

แต่เครื่องยศนั้นเมื่อรบกับตนกษมาหายไป จึงไม่ได้มอบเครื่องยศกับ
 ตนกษมังไซซึ่งเป็นพระยาตรังกานู ครั้นเมื่อสมเด็จพระยาองค์ใหญ่
 ยกกองทัพไปตีเมืองตานี ครอบครองเมืองตานีแตกหนีไปหาใ้ศรียอยู่
 เมืองตรังกานู พระยาตรังกานูหาพามาตั้งกองทัพไม่

สมเด็จพระยาองค์ใหญ่จึงให้พระราชวังสระบุรี หลวงโกษาธิบดีหาค
 หัตถ์คุมเรือรบ ๘ ลำไปเมืองตรังกานูต่อว่าแก่พระยาตรังกานูว่า พระยา
 ตรังกานูเป็นข้าขอบขัณฑสีมากรุงเทพระียบ ๗ พระยาตรังกานูคบครอบครอง
 หัวเมืองตานีพวกขบถได้ไม่ตั้งกองทัพหนี พระยาตรังกานูมีความผิด
 ข้อ ๓ แดพระยาตรังกานูแต่งให้บังติมาไปช่วยพระยาด่านรับต่อกองทัพ
 กรุงเทพระียบ ๗ ก็มีความผิดอีกข้อ ๓ ให้พระยาตรังกานูส่งตัวบังติมาตามมัด
 บังติมาแม่มุก บังติมาแปะ บังติมาอามัด ชาวเมืองตานีกับสมัครพรรค
 พวกครอบครองมาให้สิ้น ถ้าพระยาตรังกานูไม่ตั้งจะจับพระยาตรังกานู
 ทำโทษเสมอขบถ พระยาตรังกานูรู้สึกตัวกลัวผิดแล้วจึงให้ยุ้งกายขอ
 คุมพวกครอบครัวเมืองตานีกับบันนาเวียมทองของพระยาตรังกานูคู่ ๓ ตาม
 พระราชวังสระบุรีมาตั้งสมเด็จพระยาองค์ใหญ่ที่เมืองสงขลา สมเด็จพระ
 ยาองค์ใหญ่จึงยกโทษให้พระยาตรังกานูครั้ง ๓ พระยาตรังกานู
 มังไซมีบุตรชาย ๒ คนชื่อตนกษมะหมัด ๓ ตนกษเงาะ ๓ พระยาตรังกานู
 มังไซว่าราชการเมืองอยู่ได้ ๗ ปีถึงแก่กรรม แล้วบุตรหลานศรีรัตน
 ทรกรมการพร้อมกันได้เรียกชื่อศพระยาตรังกานูมังไซว่า บาระหม่มมังไซ
 ตนกษมะหมัดบุตรว่าราชการเมือง ให้ศรีรัตนทรกรมการคุมค้นไม้
 เงินทองเข้ามาทูลเกล้าฯ ถวาย ไม่ทันมรสุม เรือค้างตามจำวออยู่ที่เมือง

ชุมพร ต่อเดือน ๓ เดือน ๔ จึงได้เข้ามาทูลเกล้า ฯ ถวาย จึง
โปรดเกล้า ฯ ตั้งคนกุ่มะหมัดเป็นที่พระยาตรังธานี ว่าราชการเมืองอยู่
ได้ ๓ ปีเศษ หนีไปอาไศรยอยู่เมืองถลันตัน พระยาตรังธานีมะหมัดตั้งแก้
กรรมที่เมืองถลันตัน

ครั้งที่ฉนวนกรมการพร้อมใจกันให้คนกุ่มมาว่าราชการเมืองแล้ว หนี
ซวดโทษตก คนกุ่มมาบอกตั้งต้นไม้เงินทองแด่เครื่องราชบรรณาการ
ให้อูรังกายอเดวาหัวเฒ่า เจมะหมัด นักกุดาซาโมะ คุมเข้ามาเมือง
สงขลา พระยาส่งขดานำบอกเข้ามา แต่คนกุ่มมามีใบบอกเข้ามาทูล
เกล้า ฯ ถวายอีกฉบับหนึ่งว่า คนกุ่มมาขอเป็นที่เจ้าเมืองตรังธานี
คนกุ่มมะมุคผู้หนึ่งเป็นที่รายนมูตา พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว
ก็โปรดเกล้า ฯ ตั้งให้คนกุ่มมาเป็นที่พระยาตรังธานี ให้คนกุ่มมะมุคเป็น
ที่รายนมูตา โปรดเกล้า ฯ ให้จัดเครื่องยศพระยาตรังธานีพานทอง
เครื่องในพร้อม คนโททองคำ กระโถนทองคำ ดาบหิน มอบให้อูรัง
กายอคุมออกไปพระราชทานณเมืองตรังธานี

ณปีมะแมเอกศกจุลศักราช ๓๒๒๓ ปี พระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัว เสด็จพระราชดำเนินด้วยกระบวนเรือพระที่นั่งทอดไฟทอด
พระเนตรหัวเมืองบึงกุ่ม ไคชายทเลไปถึงเมืองตานี เมื่อเสด็จประทับ
ณพลับพลาแหลมต้นเมืองสงขลา พระยาตรังธานีแต่งให้คนกุ่มโนะ

ซึ่งเป็นญาติพี่น้องมาแทนตัว เมื่อทูตของชุดพระบาทถวายตั้งของตาม
 ขรมเนียม โปรดเกล้าฯ ให้เจ้าพนักงานตามวงษ์ตระกูลตัญโญ
 เป็นพี่น้องอย่างไรกับพระยาศรีลังกา ตัญโญแจ้งว่าตัญโญเป็นบุตร
 พระยาศรีลังกา มาไซค์ด้วย แต่ต่างมารดาเท่ากับพระยาศรีลังกา บารุหุม
 คาแดง ตัญโญมีบุตรชายชื่อ ตัญโญสหาย ๓ ตัญโญจิ ๓ สองคน
 แด่สุดค่านมหะมุดบิดาเป็นเจ้าเมืองสิงคา มารดาชื่อตัญโญบุตรพระยา
 ศรีลังกาชื่อนมิตซึ่งเรียกบารุหุมรีผินน เมื่อบิดาถึงแก่กรรมสุดค่าน
 มหะมุดได้เป็นเจ้าเมืองสิงคาไม่ประพฤติกการทำงานบ้านเมือง จึงนาคา
 ไม่ชอบจึงได้ออกจากเมืองสิงคา สุดค่านมหะมุดจึงมาอาศัยอยู่ที่
 เมืองสิงคโปร ครั้นภายหลังสุดค่านมหะมุดมาอยู่เมืองปาหัง ได้มา
 เยี่ยมพระยาศรีลังกาเนื่อง ๆ หนีวอกโทศก แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ
 พระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว สุดค่านมหะมุดให้แะแดงมะหมัดถือหนังสือ
 มาทางสิงคโปรเข้ามากรุงเทพฯ ว่าจะขอเข้าเฝ้าทูตของชุดพระบาท
 ธิบระภาตรีศก สุดค่านมหะมุดให้แะแดงมะหมัดถือหนังสือเข้ามาอีก
 ฉบับหนึ่งความเหมือนกัน จึงโปรดเกล้าฯ ให้นายเกิดหลวงโกษา
 อิศหากออกไปตั้งเรือที่เมืองสงขลาไปตั้งสวนคนจนถึงเมืองปาหัง ครั้น
 นายเกิดหลวงโกษาอิสหากกับดำมกรมการเมืองสงขลาไปถึงเมืองศรี
 ลังกาพบสุดค่านมหะมุดอยู่ที่เมืองศรีลังกา พระยาศรีลังกาให้สุดค่าน
 มหะมุดเข้ามาอยู่กับหลวงโกษาอิสหาก ด้วยเรือเมืองสงขลาถึงกรุงเทพฯ ๑
 เดือน ๘ ธิบระภาตรีศก สุดค่านมหะมุดพักอยู่ที่คฤภิมพระราชวังเดิม

เมื่อสุดตำนานมเหษรเจ้าเข้าทอดของสุดพระบาททรงนั่ง ^{๕๕} ^{๕๕} เด็ดจ
ออกแขกเมืองอย่างใหญ่ณพระที่นั่งอนันตสมาคม ^{๕๕} สุดตำนานมเหษร
พักอยู่ณกรุงเทพฯ ๑ มีหนังสือ ^{๕๕} คนก่ดะเบียได้ถวายตัวทำราชการอยู่
ในพระบรมมหาราชวัง ^{๕๕} ณเดือนเจ็ดมีจจจจจจจจจจ ^{๕๕} สุดตำนานมเหษร
กราบถวายบังคมลาออกไปเมืองศรีลังกา ^{๕๕} โปรดเกล้า ๑ ให้เรือ
กลไฟเชื่อมหาพิไชยเทพออกไปตั้งณเมืองศรีลังกา ^{๕๕} ครั้นนบรดาหระ
เจ้าเมืองปาหังกับทวันฮามัดเกิดวิวาทรบกันอยู่ณเมืองปาหัง ^{๕๕} การซึ่ง
วิวาทรบกันที่เมืองปาหัง ^{๕๕} ทวันฮามัดแพ้หนีมาอยู่ในแขวงเมือง
ศรีลังกา ^{๕๕} ครั้นรวบรวมไพร่พลได้แล้วกลับออกไปรบกับบรดาหระ
ฮิก ^{๕๕} บรดาหระเมืองปาหังส่งใตยว่าพระยาตริลังกาสุดตำนานมเหษรให้
กำลัง ^{๕๕} บรดาหระจึงมีหนังสือฟ้องไปยังเจ้าเมืองสิงคโปร์ ๑ มีหนังสือ
ถึงกงสุตให้ ^{๕๕} ต่อกว่ากับท่านเสนาบดีให้ ^{๕๕} เร่งจัดเรือไปรับ ^{๕๕} สุดตำนานมเหษรกลับมา
มาเสียบ ^{๕๕} ท่านเสนาบดีตอบว่าสุดตำนานมเหษรมิใช่คนในบังคับไทย
แต่เทศกาดันคนใหญ่เรือเข้าปากน้ำเมืองศรีลังกาไม่ได้ ^{๕๕} กงสุตอังกฤษ
ไม่ยอม ^{๕๕} ว่าเมืองปาหังเกิดรบกันเพราะไทยให้กำลังแต่เรือรบไปตั้ง
สุดตำนานมเหษรณเมืองศรีลังกา ^{๕๕} ถูกค้าเมืองสิงคโปร์ชกประโยชน์
มาก ^{๕๕} ให้ท่านเสนาบดีไทยไปรับสุดตำนานมเหษรมาให้ ^{๕๕} จึง
โปรดเกล้า ๑ ให้พระอนุรักษ โยธาเปนข้าหลวง ^{๕๕} มีสเคอร์เอมเปน
กับค้นไปด้วยเรือกลไฟชื่อศรีอยุธยาเดช ^{๕๕} ไปรับสุดตำนานมเหษรเมือง
ศรีลังกา ^{๕๕} เมื่อเดือน ๓๒ มีจจจจจจจจจจ

แต่ก่อนเรือศรีอยุธยาเคยยังไม่ถึงเมืองศรีลังกา^๕นั้น เจ้าเมือง
 สิงคโปร์ ให้เรือรบชื่อโกเกรมารับส่งค่านมหมะมุดมาตั้งณกรุงเทพฯ ๑
 เรือรบมาถึงเมืองศรีลังกาวันอังคารเดือน ๑๒ แรม ๕ ค่ำมีจ้อจัตวาศก
 ส่งค่านมหมะมุดไม่ยอมมา พระยาศรีลังกาจะจัดเรือเมืองศรีลังกา
 เข้ามาตั้งส่งค่านมหมะมุดณกรุงเทพฯ ๑ นายเรือรบไม่ยอม แล้วนาย
 เรือรบออกไปณเรือรบ จึงได้ ยิงล้อมเมืองศรีลังกาด้วยปืนธัมมัสตรอง
 คังแต่บ่ายโมงหนึ่งจนกลงคืนสามสี่บทหนัก รุ่งขึ้นวันพุธเดือน ๑๒
 แรม ๖ ค่ำมีจ้อจัตวาศก เรือรบแอบฝั่งเข้าไปยิงอีก ๖ นัด แล้ว
 เรือรบกลับไปเมืองสิงคโปร์

เรือศรีอยุธยาเคยไปถึงเมืองศรีลังกาวันอังคารเดือน ๑ ขึ้น ๔ ค่ำ
 มีจ้อจัตวาศก ส่งค่านมหมะมุดหนีไปอยู่ที่ปะตุ เรือศรีอยุธยาเคย
 ตามไปที่ปะตุก็พบ ส่งค่านมหมะมุดก็ยอมจะเข้ามากรุงเทพฯ ๑ แต่เวลา
 นั้นคลื่นใหญ่ เรือส่งค่านมหมะมุดแตกรอบครัวส่งค่านมหมะมุดออกมาเรือ
 ศรีอยุธยาเคยไม่ได้ พระอนุรักษ โยชาจึงตั้งให้ส่งค่านมหมะมุดเดินบก
 มาณเมืองสงขลา เรือศรีอยุธยาเคยมาถึงกรุงเทพฯ ๑ วันอังคาร
 ขึ้น ๓ ค่ำเดือน ๒ มีจ้อจัตวาศก ส่งค่านมหมะมุดก็ไม่มาณเมือง
 สงขลา โปรดให้หลวงศรีมหาราชาเป็นนายเรือกลไฟขอสงครามครรรชิต
 ดงไปตีบ ตามพบส่งค่านมหมะมุดที่ปะตุรับเข้ามาถึงกรุงเทพฯ ๑ เดือน ๕
 มีกุนเบญจศก ท่านเสนาบดีได้มีหนังสือพ้องเรือรบที่มายังเมืองศรีลังกา
 ต่อเสนาบดีผู้ว่าราชการต่างประเทศณกรุงลอนดอน

ที่เมืองปาหังนั้น โศภบรรดาหราชอาณาจักร วันอาทิตย์ได้เมืองปาหัง
 วันอาทิตย์บุตร โศภบรรดาหราชอาณาจักร พาครอบครัวมาอยู่ที่เกาะมา
 หมันแขวงเมืองศรีลังกา แล้วมาอยู่เมืองกัณฐกันแต่เรือแล้วกลับ
 เมืองสิงคโปร์

ผู้ดำนามหะมุคอยู่ณกรุงเทพฯ ๗ วิชา วันอาทิตย์ได้เมืองปาหัง
 แล้ว ผู้ดำนามหะมุคขอตาออกไปเมืองสิงคโปร์ ท่านเสนาบดีจึงได้มี
 หนังสือปลุกชากับกงสุตอังกฤษ กงสุตวิดิ้นตา ๆ ตอบมาว่าความ
 เมืองศรีลังกายังไม่แล้วจะให้ผู้ดำนามหะมุคไปไม่ได้ ณวันอาทิตย์
 เดือน ๓๒ ขึ้น ๕ ค่ำปีชวศกศก เสด็จจากต่างคืนผู้ดำนามหะมุคหายไป
 ณวันเสาร์เดือน ๕ แรม ๘ ค่ำปีชวศกศก ผู้ดำนามหะมุคมีหนังสือ
 ฝากเรือเจ้าพระยาเข้ามาฉบับหนึ่งว่า ผู้ดำนามหะมุคไปอยู่เมืองปาหัง
 แล้ว ขอให้ส่งบุตรภรรยาออกไป ท่านเสนาบดีตอบว่า ให้เรือ
 เข้ามารับจึงจะส่งออกไป

ณวันเสาร์เดือน ๘ แรม ๓๐ ค่ำปีชวศกศก อูรั้งกายขอเคหา
 ผู้คุมค้นไม้ทองเงินเมืองศรีลังกาให้กราบบังคมทูลพระกรุณาว่า พระยา
 ศรีลังกาหนังสือมาว่า ผู้ดำนามหะมุคบังเอิญแก่กรรมที่เมืองปาหัง
 เมื่อวันอาทิตย์เดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำปีชวศกศก แล้วให้อูรั้งกายขอ
 เคหาธิบดีคนภูตะเงาะผู้บุตร แกรภรรยาผู้ดำนามหะมุคออกไปเมืองศรีลังกา
 จึงโปรดเกล้า ฯ ให้มีท้าวส่งบุตรภรรยาผู้ดำนามหะมุคออกไปเมือง
 ศรีลังกา นายไพร่ชายหญิงใหญ่น้อยรวม ๓๖ คน

ความซึ่งฟ้องด้วยเรื่องยิงเมืองศรีลังกา นั้น เสนาบดีกรุงดอนดอน
 ตัดสินว่า เจ้าเมืองสังคโปรวังคัมให้เรือรบไปยิงเมืองศรีลังกา นั้นผิด
 ควรคอเวอนแมนต์ไทย คิดเอาเงินค่าไปรบสุดค่านมหมุดแต่เบี้ยเลี้ยง
 สุดค่านมหมุดกับข้าวไพร่ทั้งหมด ความจบอยู่แต่เพียงนี้ ครองหน
 คอเวอนแมนต์อังกฤษเรียกเจ้าเมืองสังคโปรวังคัมแล้ว เปลี่ยนเจ้าเมือง
 มาเป็นใหม่

ครั้นปีฉลูตัดปีก จตุศักราช ๑๒๒๗ ปี ผ่านดินพระบาท
 สมเด็จพระจอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาศรีลังกาผู้มีไมบอกมาว่า รายน
 มุตาถึงแก่กรรม พระยาศรีลังกาขอรับพระราชทานตบกุปะสำหรับ
 รายนมูตาเป็นรายนมูตา จึงโปรดเกล้าฯ ตั้งให้ตบกุปะสำหรับรายน
 มูตามะมุด เป็นพระไชยเชษฐาธิราชศรีลังกาตามพระยาศรีลังกา
 ขอเข้ามา พระราชทานเสื้อเข็มขาว ๑ ผ้าโพกขดสิบทอง ๑ ผ้าปรม
 เขมร ๑ แด่เครื่องยศครอบครัวทอง คนโททอง กระโถนทอง สัประท
 คันหนึ่ง ให้เรียกเอากับพระยาศรีลังกา ด้วยรายนมูตาถึงแก่กรรมแล้ว
 เครื่องยศนั้นอยู่กับพระยาศรีลังกา ตั้งเงินเด็กหัดหนังสือพระศรีบุญเลี้ยง
 เป็นหลวงอภัยพงษ์ภักดีผู้ช่วยราชการ เมื่อตั้งนั้นโปรดเกล้าฯ ให้
 พระยาราชวงศ์จักร์จางวางอาษาจาม หลวงโกษาธิบดีหาค เขื่อนนาม
 ตัญญาบัตรแลเสื้อผ้า ออกไปด้วยเรือกลไฟรบชื่อของยศอโยธนิยา
 พระราชทานให้พระไชยเชษฐาธิราชศรีลังกา หลวงอภัยพงษ์ภักดี
 ผู้ช่วยราชการณเมืองศรีลังกา

ครุณมีมั่งเด่งเฮกศกจตุศกักราช ๓๒๓๓ พระยาตวันกานูแต่งให้
 คนกุ่มหมัดอวรีพิน เป็นทูตคุมเครื่องราชบรรณาการออกไปกรุง
 ลอนดอน คนกุ่มหมัดอวรีพินหาได้เฝ้าสมเด็จพระนางเจ้ากวันวิกตอเรีย
 ไม่ คนกุ่มหมัดอวรีพินได้เฝ้าปรีนซ์ออฟเวส เครื่องราชบรรณาการ
 ตั้งให้หลอดกดาเวนดอน คนกุ่มหมัดอวรีพินกลับมาถึงเมืองตวันกานู
 วันอังคารเดือน ๓ ขึ้น ๓๕ ค่ำมีมะเด่งเฮกศก แต่การนั้นคอเวอนแมนค
 อังกฤษไม่รับ หลอดกดาเวนดอนตอบหนังสือลงวันพฤหัสบดีเดือน ๓๒
 ขึ้น ๗ ค่ำฉบับหนึ่ง ลงวันศุกร์เดือน ๓๒ ขึ้น ๗ ค่ำมีมะเด่งเฮกศก
 ฉบับหนึ่ง หนังสือมีศเคอร์ชำนันถึงคนกุ่มหมัดอวรีพิน ลงวัน
 พฤหัสบดีเดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำมีมะเมยโทศกฉบับหนึ่ง หนังสือส่งตามฉบับ
 ตั้งมาถึงกงสุตเยเนอราลอังกฤษณกรุงเทพ ฯ ให้ส่งมายังคอเวอนแมนค
 ตยาม จะได้ตั้งให้พระยาตวันกานู คนกุ่มหมัดอวรีพิน ท่านเด่นาบค
 ด้รับแปลความไว้แล้วตั้งถึงพระยาตวันกานู คนกุ่มหมัดอวรีพิน

ณรัชชวตษ์ศกักราช ๓๒๓๗ แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระ
 จุฑอมเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาอัญญาศตทศรัภษาผู้ว่าการกงสุตฝ่าย
 ตยามณเมืองตวันกานูไปรับหนังสือบอกมาว่า พระยาตวันกานูถึงแก่
 อนิจกรรมณวันเสาร์เดือน ๖ แรม ๒ ค่ำมีชวตษ์ศก ความทราบ
 ฝ่าตของขุ้พระบาทแล้ว มีทังตราโปรดเกล้า ฯ ให้หลวงศรีมหา
 ราชาข้าหลวง หมื่นจ่านงภาษาดำม พระยาตวันกานูเมืองตวันกานู
 เเชิญไปด้วยเรือรบชื่อตยามมกุฎไชยชิตเยี่ยมศพระยาตวันกานู พระราช
 ทานเงินทำบุญในการศพตามธรรมเนียมเจ้าเมืองประเทศราช ๓๒๐๐ ตั้งถึง

เป็นเงิน ๓๐ ชั่ง มอกราชการบ้านเมืองให้พระไชยเชษฐาธิราช
 รายามุตามังคัมภีร์ขบถนครหลวงต่อไป เรือรบใช้จักรออก
 จากกรุงเทพฯ ๑ ๓ วัน พฤทศศักราชเดือน ๘ ขึ้น ๑๕ ค่ำ มีชวดอัฐศก
 แล้วฟันไปเปลี่ยนเรือพิชัยมรณยุทธอัยรักษาเมืองภูเก็จ หลวงศรี
 มหาราชเข้าหลวงกับด้ามกลบแต่เมืองตรังกานู มาด้วยเรือพิชัย
 มรณยุทธถึงกรุงเทพฯ ๑ ๓ วัน อังคารเดือน ๘ แรม ๑๐ ค่ำ มีชวดอัฐศก
 ราชการบ้านเมืองเรียบร้อยห้ามเหตุตั้งไต่ไม่ พระยาตรังกานูมา
 ว่าราชการเมืองมาได้ ๓๗ ปีไม่มีบุตร บุตรหลานศรีตัวกรมการ
 เรียกชื่อศพระยาตรังกานูมาว่าบารหมอมา พระไชยเชษฐาธิราช
 รายามุตา พร้อมด้วยบุตรหลานพี่น้อง ทำค้ำไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณา
 การ แต่งให้อัยการยอศรีตัวกรมการคุมเข้ามาทูลเกล้า ๑ ถวาย
 ตามกำหนดปี ถึงกรุงเทพฯ ๑ ๓ วัน อังคารเดือน ๘ ขึ้น ๕ ค่ำ มีชวด
 อัฐศก พระไชยเชษฐาธิราช รายามุตา จึงมีหนังสือบอกข่าวพระยา
 ตรังกานูถึงแก่นิจกรม

มีศเคอรนอกเขยนต์แดงสุดเขยเนอรอตอังกฤษ มีหนังสือถึงวัน
 พุฒเดือน ๘ แรม ๑๓ ค่ำ มีชวดอัฐศกมายัง ๑ พณ ๑ ที่สมุหพระกระดา
 โหมณบับหนังสือมีความว่า คอเวอนเนอรเมืองสิงคโปรมหนังสือมายัง
 กงสุดว่า สุดต่านเมืองตรังกานูถึงแก่นิจกรมแล้ว ให้กงสุด
 ถามคอเวอนแมนคัสยามว่า คอเวอนแมนคัสยามจะตั้งเชอวงษ์ของ
 สุดต่านเป็นสุดต่านต่อไป หรือคอเวอนแมนคัสยามจะตั้งเชอวงษ์ไหน

เป็นสุดท้ายเมืองตริงกานู ๑ พณ ๑ ที่สมุหพระกระดาโหมมีหนังสือ
 ตอบลงวันเสาร์เดือน ๘ ขึ้นค่ำหนึ่งมีชวตชัยศึก ไปยังท่านเฮยเน็ค
 แดงสุดเยนเอราตอังกฤษว่า พระยาตริงกานูถึงแก่นนิจกรรมแล้ว
 บ้านเมืองว่างอยู่ ท่านเสนาบดีปรึกษาพร้อมกันเห็นว่า พระยาตริงกานู
 ไม่มีบุตร มีแต่พระไชยเนทรฤทธิรงค์ร่ายามุดาผู้หลานก็เป็นผู้ใหญ่
 ในวงศ์ตระกูล จะได้ปกครองญาติพี่น้องศรีควันกรมการไพร่บ้าน
 พลเมืองต่อไป จึงให้หลวงศรีมหาราชาเจ้ากรมอาษาจามเป็นข้าหลวง
 ไปด้วยเรือรบชื่อสยามมกุฎไชยขัตติ นอบราชการบ้านเมืองเมืองตริง
 กานูให้พระไชยเนทรฤทธิรงค์ร่ายามุดา บังคับบัญชาให้ถูกต้องตาม
 ขรรณเนียมเมืองประเทศราชสืบมาแต่ก่อนแล้ว

ณปีชวตชัยศึกศักราช ๓๒๓๘ ไปรดเกล้า ๑ มีท้องตราถึง
 พระไชยเนทรฤทธิรงค์ร่ายามุดาฉบับหนึ่งว่า พระไชยเนทรฤทธิรงค์
 ร่ายามุดาเป็นผู้ใหญ่ในวงศ์ตระกูล จะไปรดเกล้า ๑ ตั้งให้พระไชยเนทร
 ฤทธิรงค์ร่ายามุดาเป็นที่พระยาตริงกานู แต่เมืองประเทศราชต้องมี
 ร่ายามุดา ให้พระไชยเนทรฤทธิรงค์ร่ายามุดาปรึกษาบุตรหลานญาติ
 พี่น้องจะเห็นผู้ใดควรเป็นร่ายามุดาได้ ก็ให้พระไชยเนทรฤทธิรงค์
 ร่ายามุดามีหนังสือบอกเข้ามา จะได้ตั้งให้เป็นร่ายามุดาช่วยรักษา
 บ้านเมือง ทนบำรุงญาติพี่น้อง ศรีควันกรมการไพร่บ้านพลเมืองให้ อยู่เย็น
 เป็นสุข พระไชยเนทรฤทธิรงค์ร่ายามุดาจึงมีหนังสือบอกมาขอตน
 ปรึษามุดาบุตรอายุ ๓๒ ปีเป็นที่ร่ายามุดา

พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวจึงโปรดเกล้าฯ ให้พระอมรวิไลย
 ตรีเศษเจ้ากรมทหารปืนใหญ่ บุครท่านอรรคมหาเสนาธิบดีซึ่งมีตระกูล
 ใหญ่ กับพระยาราชวงศ์สรศักดิ์จางวางกรมอาษาจาม พระยาสมบัตินิรมย์
 ที่ ๒ เมืองสงขลา เป็นข้าหลวงไปด้วยเรือรบชื่อพิชัยมรณยุทธ เริญ
 สัญญาบัตรคงพระไชยเนตรฤทธิรงค์ร่ายามุดา เป็นที่พระยาตรังกานู
 ณบับหนึ่ง ได้ถูกเข้มขบพันม่วงระบายแพรดีเขียว ตังคนกบะดำมุดา
 เป็นที่พระไชยเนตรฤทธิรงค์ร่ายามุดาณบับหนึ่ง ได้ถูกเข้มขบพันแดง
 ระบายแพรดีเขียว แต่เครื่องยศนั้นให้ข้าหลวงเรียกเอาพานทองคำ
 คนโททองคำ กระโถนทองคำ เครื่องยศพระยาตรังกานูคนเก่า มา
 พระราชทานพระยาตรังกานูคนใหม่ ให้เอาเครื่องยศพระไชยเนตร
 ฤทธิรงค์ร่ายามุดาครอบทองคำ มาพระราชทานพระไชยเนตรฤทธิรงค์
 ร่ายามุดาคนใหม่ ข้าหลวงใช้จักรเรือพิชัยมรณยุทธออกจากกรุงเทพฯ
 ณวันอาทิตย์เดือน ๔ แรม ๕ ค่ำมีชวดอัฐศก ศักราช ๓๒๓๘

อนึ่งมีชวดอัฐศกศักราช ๓๒๓๘ คนกุดะเบี่ยน้องสุดค่านมหะมุด
 ซึ่งกราบถวายบังคมลาออกไปอยู่ด้วยพระยาตรังกานูมาผู้ตั้ง ณบับ
 มะเมี้ยโทศกนั้น มีหนังสือมาทูลเกล้าฯ ถวายณบับหนึ่งว่า คนกุดะเบี่ยน
 ได้เป็นภรรยาคนกุดหลวงบุตรคนกุดเคน ๆ เป็นบุตรพระยาตรังกานูกาโหด
 อยู่ณเมืองตรังกานูแล้ว คนกุดะเบี่ยนขอเงินทำศาลา โปรดเกล้าฯ
 พระราชทาน ๒๐๐ เหรียญ ๑ พัน ๑ ที่สมุทพระกระดาใหม่ให้ ๕๐ เหรียญ
 รวม ๒๕๐ เหรียญ

ครั้นวันพฤหัสบดีเดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำปีฉลูนพศก พระอมร
 วิไศยสรเทศกับพระยาราชวงศ์ศรี ซึ่งเชิญสัญญาบัตรท้องถิ่นต่าง
 ออกไปพระราชทานพระยาศรีสงคราม พระไชยณรงค์ฤทธิรงค์ศรีรามุคา
 ณเมืองศรีสงคราม กลับเข้ามาถึงกรุงเทพฯ พระยาศรีสงคราม
 พระไชยณรงค์ฤทธิรงค์ศรีรามุคามิ่งหัดตอบเข้ามาว่า ได้รับสัญญาบัตร
 ท้องถิ่นต่างเสร็จแล้ว ราชการบ้านเมืองเรียบร้อยอยู่

พงษาวดารเมืองกลันตัน
 (ตามฉบับที่มอยู่ในศาลาลูกขุน)

ได้ทราบว่ามีเมืองกลันตันเป็นบ้านเด็กเมืองน้อยอยู่แต่พรรค
 พวกของตัว เมื่อวันมาไชเป็นเจ้าเมืองศรีสงครามตั้งบ้านเมืองเป็นพาก
 ฎมขึ้นแล้ว ยกทัพมาตีเมืองกลันตันไปเป็นหัวเมืองขึ้นเมืองศรีสงคราม
 วงษ์ตระกูลเจ้าเมืองกลันตันครั้งนั้นจะสาบสูญไปอย่างไรไม่ทราบ แต่
 ทัพเมืองกลันตันมีทัพอยู่ตำบลหนึ่ง ทำใจมั่นคงงดงามจะเป็นที่
 ผังศัพย์คือ แต่ทุกวันนี้ห้ามผู้ใดไปค้ำนับใหม่ตามธรรมเนียมแขก
 ไม่ ที่ตามถนนกับที่ฝั่งศพวงศ์ตระกูลพระยาถันตันทุกวันนี้ไกลกัน
 ประมาณ ๕ เส้น วงษ์ตระกูลพระยาถันตันก็ไม่ได้ไปค้ำนับ
 วงษ์ตระกูลพระยาถันตันสะนิปากแดงทุกวันนี้ เดิมรายาทขอ
 เป็นพระยาถันตัน ก็ยังเป็นหัวเมืองขึ้นเมืองศรีสงครามอยู่ พระยา
 ถันตันรายาทขอเป็นเจ้าเมืองมาช้านาน มีบุตรชายชื่อศุภวันทอง

มะหมัด ๓ ชื่อคฤหบดีค้ามะโหง ๓ ชื่อคฤหบดีมาโหง ๓ ชื่อ
 คฤหบดีหลงชาติ ๓ แต่ต่างมารตากัน ครั้นพระยาถนด้นคืนรายาทขอ
 ถึงแก่กรรมแล้ว บุตรหลานศรีวัดวันกรมการปรึกษาพร้อมกันให้เรียก
 ชื่อศัพพะยาถนด้นคืนรายาทชื่อว่า บาระหมุดหงย

บุตรหลานศรีวัดวันกรมการ พร้อมกันยกคฤหบดีหลงมะหมัดบุตร
 ผู้ใหญ่ของบาระหมุดหงยขึ้นเป็นพระยาถนด้น ยกคฤหบดีหลงชาติ
 ขึ้นเป็นรายนามุตาเรียกพระยาบ้านทะเล ยกคฤหบดีค้ามะโหงเป็นพระยา
 ค้ามะโหง คฤหบดีมาโหงเป็นพระยามาโหง เมืองถนด้นคืนก็ยังเป็น
 เมืองขึ้นเมืองศรีกรุงอยู่ แต่ศักราชนับจำไม่ได้

ภายหลังพระยาถนด้นคืนมีความโกรธพระยาศรีกรุงแล้วปรึกษา
 พันชั่งศรีวัดวันกรมการพร้อมกันจะทำคืนไม่ ท้องเงินเครื่องราชบรรณาการ
 ทุดเกล้า ๆ ถวาย ขอแยกเมืองถนด้นคืนออกจากเมืองศรีกรุง พระยา
 ถนด้นคืนทำคืนไม่ ท้องเงินเครื่องราชบรรณาการพร้อมแล้ว ส่งมาเมือง
 สงขลาให้นำเข้ามาทุดเกล้า ๆ ถวาย ขออยู่ได้บังคับเมืองสงขลาเหมือน
 เมืองศรีกรุง พระบาทสมเด็จพระพุทธยอดฟ้าจุฬาโลกย์ได้ทรงทราบ
 ฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว โปรดเกล้า ๆ คำว่าว่า เมืองถนด้นคืนกับเมือง
 ศรีกรุงพรมแดนคั่นอยู่ เกิดวิวาทไม่เข้ากันแล้วจะมาอยู่ในบังคับ
 เมืองสงขลาด้วยกัน ถ้าพระยาถนด้นคืนทำความชอบความดี เกิน
 หน้าเมืองศรีกรุง พระยาศรีกรุงจะเห็นไปว่ากรุงเทพ ๆ ทำนุบำรุง
 เมืองถนด้นคืน พระยาศรีกรุงจะมีความน้อยใจไม่รัหยา จึง โปรด

เกล้า ๆ ให้ยกเมืองถันตันมาอยู่ในใต้บังคับเมืองนครศรีธรรมราช
เมืองถันตันจึงได้ขาดจากเมืองศรีวิชัยแต่บัดนั้นมา

พระยาถันตันหลงมะหมัดไม่มีบุตร พระยาคำมะโห่งมีบุตร
ชายชื่อคุณกอลา ๓ ชื่อคุณนิกากับ ๓ ชื่อคุณตันปากแดง ๓ ชื่อ
คุณมูตู่ ๓ ตันคน พระยามาโห่งมีบุตรชายชื่อคุณตะเงาะ ๓
รายนามดาพระยาบ้านทะเลมีบุตรชายชื่อคุณประสา ๓ ชื่อคุณนุตู่ ๓
ตองคน เมื่อพระยาคำมะโห่งตายแล้ว พระยาถันตันรับคุณกอลา
คุณนิกากับคุณตันปากแดง คุณมูตู่ ไปเลี้ยงรักษาไว้ พระยา
ถันตันมีความรักคุณตันปากแดงมากกว่าพี่น้องทั้งปวง รายนามดา
พระยาบ้านทะเลถึงแก่กรรมก่อนพระยาถันตัน ครั้นมีจอตั้งมฤตยิก
แผ่นดินพระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว พระยาถันตันถึงแก่
กรรมอายุได้ ๘๓ ปี ได้เป็นเจ้าเมืองว่าราชการอยู่ ๕๓ ปี ญาติ
พี่น้อง ศรีวิชัยกรมการปลุกษาพร้อมกันให้เรียกชื่อศพพระยาถันตันหลง
มะหมัดว่า บารุหมหลงมะหมัด พระราชทานเงินตั้งทำบุญในการ
ศพ ๓๒๐๐ ตั่ง เป็นเงิน ๓๐ ชั่ง

ณจอตั้งมฤตยิก แต่บรรดาหลานแต่ญาติพี่น้องศรีวิชัยกรมการ
ปลุกษาเห็นพร้อมกันว่า คุณตันปากแดงเป็นคนมีสติปัญญา บารุ
หมหลงมะหมัดก็รักใคร่มาก ควรยกขึ้นเป็นพระยาถันตันว่าราชการ
บ้านเมืองต่อไป คุณตันปากแดงจึงจัดทำต้นไม้ทองเงินเครื่องราช
บรรณาการแล้ว แต่งให้พระยามาโห่ง คุณมูตู่ของคุณตันปาก
แดง คุณประสาบุตรรายนามดาพระยาบ้านทะเล กับศรีวิชัยกรมการ

ถือใบบอกส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการมาณเมืองนครศรีธรรม
ราช เจ้าพระยานครศรีธรรมราช นำเข้ามาเผ้าทูตของขลุ้พระบาท
ทวยาคันไม้ทองเงินณกรุงเทพ ฯ

พระบาทสมเด็จพระนั่งเกล้าเจ้าอยู่หัว ได้ทรงทราบฝ่าตของ
ขลุ้พระบาทว่า ญาติพี่น้องศรีวัดฉกรรมาการปลุกษาพร้อมกันให้คู่วันสิ้น
ปากแดงเปนพระยากันคัน ก็โปรดเกล้า ฯ ให้ตั้งคู่วันสิ้นปากแดง
เปนพระยากันคันตามที่ได้ปลุกษาพร้อมกันนั้น แล้วตั้งให้คู่วันกอลา
ที่พระยากันคันเปนพระยาสุนทรวิภัติศรีสุตด้านเตหความหารายา พระยา
จางวาง ตั้งให้คู่วันสิ้นกากับพระยากันคันเปนคนคู่ศรีอินตารา
ประตามหามนตรี ตั้งให้คู่วันมุตของพระยากันคันเปนรายามุดา แต่
บรรดาบุตรหลานมาระหมหดมะหมคินน ให้เรียกเปนคนกทงตั้ง แต่
พระยาบาโงย คนกประษาน หาได้ โปรดตั้งให้มัยคัมบรรดาศักดิ์
ออกไปไม่ พระยาบาโงย รายนมุดา คนกประษาเชญทังตรา
ตั้งพระยากันคัน พระยาจางวาง รายนมุดา คนกศรีอินตารา
ออกไปถึงเมืองนครศรีธรรมราช เจ้าพระยานครศรีธรรมราช ให้หัดวง
ไชยพลภักคักากับไปถึงเมืองกกันคัน พระยาบาโงยไม่ขึ้นเมืองกกันคัน
เลยไปอยู่เมืองปาหัง แครายนมุดา คนกประษา ขึ้นเมืองกกันคัน
พระยากันคันรับแท้ทังตราแล้ว คนกประษา ไปฟังทังตราวันหนึ่ง
แล้วไม่ไปหาพระยากันคันอีก เพราะคนกประษามีความ โทมนคัว่า
เข้ามาเผ้าทูตของขลุ้พระบาท กราบบังคมทูลยกย่องพระยากันคัน
จนได้เปนเจ้าเมืองแล้ว คัวไม่ได้เปนที่มัยคัมบ้างก็อายแก่พรตพวกบ่าว

ไพร่ ประการหนึ่งรายนามดา คนคู่ศรีอินทรา เก็บบริบเขาที่ไร่นา
 ส่วนป่าไม้ ของคนคู่ประสาภิกับพวกคนคู่ประสาไป คนคู่ประสาไปว่า
 แก่พระยากันตัน ๆ ให้รายนามดา คนคู่ศรีอินทรา คืนให้ก็ไม่ได้อ
 ประการหนึ่งเข้าตำราย้อออกไปแต่กรุงเทพ ฯ จะจำหน่ายก็ไม่ได้อ ด้วย
 พระยากันตัน รายนามดา บ่าวร้องห้ามไพร่บ้านพลเมืองถูกค้าไม้ให้มา
 ซ้อเข้าตำราย้อคนคู่ประสา ๆ ก็ยังมีความโทมนัสมากจน

ณวันศุกร์เดือน ๕ ขึ้น ๗ ค่ำมีจอตั้งมฤตยูก คนคู่ประสาหนึ่งสี่
 ไปชักชวนพระยาบาโงย คนคู่ตะเงาะ คนคู่หลงฮำมัตมากิดพร้อม
 กันกับพวกบุตรคนคู่ศรีบริศรามหารายาทงปวง ตั้งค่ายรอบบ้านคน
 คู่ประสาแต่ตามตำนานใหญ่ถึงตลาด ๑๐ ค่าย ฝ่ายใต้ตั้งค่ายถึงสุทัยมีหนึ่ง
 กับห้าค่ายล้อมบ้านพระยากันตัน ๓ พวก ๆ คนคู่ประสาพวกหนึ่ง พวก
 คนคู่หลงฮำมัตพวกหนึ่ง คนคู่ศรีบริศรามหารายาพวกหนึ่ง ฝ่าย
 พระยากันตัน พระยาจางวาง รายนามดา คนคู่ศรีอินทรา
 ก็ตั้งค่ายสู้รบถึงยงบันใหญ่แต่ยังไม่แพ้ชนะกัน

พระยากันตันมีใบบอกมายังเมืองนครศรีธรรมราช ณวัน ๓
 เดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำมีขุนเอกศึก แต่ครั้งนั้นพระยาศรีพิพัฒน์เป็นแม่ทัพ
 ยกทัพกรุงเทพ ฯ ออกไปช่วยเมืองไทรบุรีรบคนคู่ม้าดำอักษิตตามเจ้า
 พระยาไทรบุรีเป็นขบถ พระยาศรีพิพัฒน์พักกองทัพอยู่เมืองสงขลา
 เมืองนครศรีธรรมราช จึงได้นำใบบอกไปปรึกษาพระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพ
 ณเมืองสงขลา พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพแต่งตั้งให้หลวงศรีเด่นนายไพร่ ถือ
 หนังสือไปด้วยเรือแก่ถ่วงถางสมุทร ห้ามปรามพระยากันตันคนคู่ประสา

มิให้วิวาทกัน หาดวงศร์เสด็จไปถึงเมืองกถันคืนวันพุธเดือน ๖ แรม

๓๐ ค่ำมีขุนเอกศก

ฝ่ายพระยามา โห่งยี่ว่า หาดวงศร์เสด็จพาเรือแกล้วกลดางสมุทร
ไปถึงเมืองกถันคืนก็ถนัดความผิชอบย์ จึงชักชวนคนกตะเงาะ คน
หงษ์ฮำมัดกับส้มคัพรคพวกนายไพร่หนีไปอยู่ที่บ้านต่ง แขวงเมือง
ศรีภานุ หาดวงศร์เสด็จหาได้พบตัวพุดจาไม้

หาดวงศร์เสด็จว่ากล่าวห้ามปราม พระยาถันตัน คนกตะเงาะ
ก็หยุครบกันแล้ว หาดวงศร์เสด็จพาตัวคนกตะเงาะขึ้นมาหาพระยาศรี
พิพัฒน์แม่ทัพเมืองต่งขตธา พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพว่ากล่าวตั้งสอน
คนกตะเงาะก็มีความอ่อนน้อมให้ทานบนว่าไม่วิวาทกับพระยาถันตัน

พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพจึงให้ หาดวงศร์เสด็จถือใบบอกพาคนกตะเงาะ
กับส้มคัพรคพวก มาด้วยเรือแกล้วกลดางสมุทรเข้ามาเฝ้าที่ตลของ
ซุ้ตพระบาทนครุงเทพ ฯ คนกตะเงาะรับสารภาพผิดไม่คิดวิวาทกับ
พระยาถันตันต่อไป ซอกดับออกไปทำราชการอยู่ด้วยพระยาถันตัน
ตามเดิม

เจ้าพนักงานนำคำให้การทานบนคนกตะเงาะ ขึ้นกราบบังคมทูลพระ
กรุณา แลนำคนกตะเงาะเข้าเฝ้าที่ตลของซุ้ตพระบาท มีพระราชบัญญัติ
ตั้งถนการแก่คนกตะเงาะหลายประการ แล้วโปรดเกล้า ฯ ให้มีท้องตรา
ถึงพระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพหนึ่ง พระยาถันตัน พระยาจางวาง รាយ
มุดาณแม่ทัพหนึ่ง ให้หาดวงศร์เสด็จพาคนกตะเงาะกลับออกไปหาพระยา
ศรีพิพัฒน์แม่ทัพเมืองต่งขตธา พระยาศรีพิพัฒน์แม่ทัพได้มอบหนึ่งตั้ง

ถึงพระยากันคันทบหนึ่ง ให้คนภูปะษาเชิญท้องตราไปณเมือง
 กันคันทน คนภูปะษากับพวกไปถึงเมืองกันคันทนวันอาทิตย์เดือน ๓
 แรม ๘ ค่ำมีขุนเอกศก คนภูปะษาให้คนไปบอกพระยากันคันทน พระยา
 งามวาง รามมุดา ๆ ให้ศรีตวันกรมการนายไพร่มารับแท่งท้องตรา
 แด่หนึ่งคือพระยาศรีพิพัฒน์ไปบ้านพระยากันคันทนตามธรรมเนียม คนภู
 ปะษาไปหาพูดจากับพระยากันคันทน พระยางามวาง รามมุดา
 เรียบร้อยเปนปรกติ พระยากันคันทนแบ่งแขวงชนเมืองกันคันทนให้แก่
 คนภูปะษา ๕ ค่ำบด ที่ไร่นาผู้คนซึ่งเกี่ยวข้องอยู่แต่ก่อนพระยากันคันทน
 ได้ คนให้เสร็จแล้ว ไพร่บ้านพดเมืองก็เรียบร้อยดี

ณวัน ๒ เดือน ๓๓ ขึ้น ๒ ค่ำชวดโทศก พระยากันคันทนมีใบบอก
 มายังเมืองนครศรีธรรมราชฉบับหนึ่ง หดวงศรีปะศุกาอาหัดซึ่งไปฟัง
 ราชการอยู่ณเมืองกันคันทนบอกมาฉบับหนึ่ง เจ้าพระยานครศรีธรรม
 ราชบอกนำส่งเข้ามาณกรุงเทพ ฯ มีความว่า ได้มีพระยากันคันทนให้ทำ
 บายูซึ่งเก็บด้วยจะทำคันทนไม้ทองเงิน ไซ้คนไปบอกพระยางามวาง ราม
 มุดา คนภูศรีอินดารา ให้มารับตราบายูซึ่งไม่มา ภายหลังว่า
 ให้แบ่งแขวงให้เสร็จก่อน พระยากันคันทนจึงแบ่งแขวงให้พระยางามวาง
 เท่ากับพระยากันคันทน รามมุดาส่วนหนึ่ง คนภูศรีอินดาราส่งหนึ่ง
 บรรดาส่วยในเมืองก็แบ่งให้เหมือนกัน ภายหลังคนร้ายก็เข้าอยู่ด้วย
 พระยางามวาง รามมุดา คนภูศรีอินดารามาก ทำข่มเหงพันท่ง
 ราษฎร ๆ มาฟ้องหลายราย พระยากันคันทนว่ากต่างก็ไม่ได้ พระยา
 งามวางไซ้ให้รามมุดามาขอตราชื่อบรรหมต่อพระยากันคันทน ๆ ว่าให้

มาขอต่อเจ้าพระยามครศรีธรรมราช พระยาจางวางว่าถ้าไม่ให้ตรา
จะทำให้วุ่นไม่ให้เกิดมาย พระยาจางวางทำตราหนึ่งตั้งออกชื่อผู้ตั้งท่าน
กถันตัน พระยากถันตันกับพระยาจางวางไม่ได้ ใจกัน พระยา
กถันตัน พระยาจางวางชุกชุมทำต๋ามเพลาะสูง ๓ ศอก ๔ ศอกรอบบ้าน
ทั้งสองบ้าน แถบ่าวพระยาจางวาง รายามุดา ตนกศรีอินตารา ทำ
ข่มเหงพันแหงม่าวพระยากถันตันเนื่อง ๆ พระยากถันตันเหลือที่จะอด
ทนแล้ว ขอให้เจ้าพระยามครศรีธรรมราชหาควพระยาจางวางมาได้
ที่เมืองนครศรีธรรมราช ราชการที่เมืองกถันตันจะได้เรียบร้อย

เจ้าพนักงานนำข้อความขึ้นกราบบังคมทูลพระกรุณา ความ
ทราบฝ่าละอองธุลีพระบาทแล้ว โปรดเกล้า ๆ คำว่าว่า พระยากถันตัน
พระยาจางวาง รายามุดา ตนกศรีอินตาราเป็นพี่น้องกัน แต่ก่อน
ว่ารักใคร่กันจะช่วยกันรักษาบ้านเมืองให้เรียบร้อย จึงได้ตั้งแต่งมัยศ
บรรดาศักดิ์ออกไป ครั้นเหตุการณ์เป็นเช่นนั้นก็ขยจะรับเขาตัวมัดมัดได้
ก็ยังไม่ควร จะเปนไปว่าเห็นแก่พระยากถันตันฝ่ายเดียว ต่อไป
ภายหน้าจะสมานกันยาก จึง โปรดเกล้า ๆ มีท้องตราออกไปถึงเจ้าพระยา
นครศรีธรรมราช ว่าให้เจ้าพระยามครศรีธรรมราชมีหนังสือชี้ว่ากล่าว
ให้แข็งแรง ให้กรมการถือไปถึงพระยากถันตัน พระยาจางวาง
สักครั้งหนึ่งก่อน การเห็นจะพอสงบไปได้ เจ้าพระยามครศรีธรรม
ราชจึงมีหนังสือให้หัตถวงประเทศสงครามถือไปถึงพระยากถันตัน พระยา
จางวาง รายามุดา ตนกศรีอินตารา ทราบความแล้ว พระยา
จางวางว่าการสิ่งใดจะปรุฎษาให้แก่พระยากถันตัน ถ้าผู้ใดทำผิดก็ให้

ทำคามโทษ แด่ครั้งนั้นพระยาจางวางทำบุญเข้าแขก บุตรพระยา
จางวางก็ไปหาพูดจาเป็นปรกติ แต่กิริยาพระยาจางวางกับพระยา
กถันตันไม่วางใจกันสนิท

ณวันอาทิตย์เดือนเก้าขึ้นสิบต้องคำมีฉลุศรีศก คนกูประษาเข้า
มากรุงเทพฯ ๑ กล่าวโทษพระยาจางวาง รายนมูคา คนกูศรี
อินคารา กูสระวิมะ ว่าเก็บเอาที่หน้าสวนป่าไม้เรือนของคนกูประษา
พวกคนกูประษากอีก ๓๘ เจ้าของ คนกูประษาได้บอกพระยาจางวาง กถันตัน ๆ
บังคับให้ คั้นให้คนกูประษาแตรพรตพวก พระยาจางวาง รายนมูคา
คนกูศรีอินคารา กูสระวิมะ หากินให้ไม่ ฝ่ายพระยาจางวางกับบอก
กล่าวโทษคนกูประษาว่า คนกูประษาคิดไม่ตรงกับพระยาจางวาง กถันตัน คนกู
ประษาใช้คนไปคิดกับพระยาหมาโงย คนกูหงตงฮ่ามัต คนกูคาระ
ณเมืองศรีงกานู คนกูคาระให้คนไปคิดกับรายา ๆ ฝ่ายเมืองถึงา
ช่วยคนกูประษาทำร้ายเมืองกถันตัน ครั้นถามคนกูประษา ๆ ว่าเมื่อ
คนกูประษาเข้ามาณกรุงเทพฯ ๑ คนกูหงตงฮ่ามัตหนึ่งตั้งมาว่า ขอ
ให้ช่วยคิดอ่านให้คนกูหงตงฮ่ามัตได้กับมาอยู่เมืองกถันตันเท่านั้น คนกู
ประษาจะได้ คิดทำร้ายเหมือนหนึ่งตั้งบอกพระยาจางวางกถันตันหาไม่ได้ เจ้า
พนักงานนำไมบอกพระยาจางวางกถันตันแต่คำให้การทานบนคนกูประษา
กรวยบังคมทูลพระกรุณา ความทราบฝ่าอาตของขลุ้พระบาทแล้ว

ทรงพระราชดำริห์เห็นว่าพระยาจางวาง กถันตัน คนกูประษา ไม่
ดำมคัศรีศก จะดมคัศมานให้ดักกันอีกก็จะดักกันแต่ปาก ใจต่อใจร้ายฉาน
กันแล้วที่ไหนจะดักกันได้ จะต้องแยกบ้านเมืองจึงจะมีความสุขทั้งสอง

ฝ่าย ครองหนพระยาตานตั้งแกกกรรม จึงโปรดให้เลื่อนพระยาหนอง
 จิกไปเป็นพระยาตาน ให้ผู้ตจาเกิดยกด้อมให้ตนกฤษะษาพาดมัทพรค
 พวกมาอยู่เมืองหนองจิกใกล้เมืองสงขลา จึงจะตั้งนริวจาตแก่กัน
 เมืองหนองจิกเป็นเมืองน้อยพวกตนกฤษะษามาอยู่มาก บ้านเมืองจะได้
 บริบูรณ์มั่งคั่งชน ตนกฤษะษาบัยยอมมาอยู่เมืองหนองจิก จึงโปรด
 เกด้า ๑ ให้มีท้องตราถึงเจ้าพระยาบวรศรีธรรมราช พระยาสงขลา
 พระยาถันตัน ให้พระยาไชยาทำยหน้าเป็นข้าหลวงพาตนกฤษะษาออก
 ไปเมืองถันตัน แบ่งครอบครัวด้อมมัทพรคพวกตนกฤษะษามาเมือง
 หนองจิก พระยาไชยาทำยหน้าไปจากกรุงเทพ ๑ ๓ วันอาทิตย์เดือน
 สิบห้าค่ำตามคำปลัดศรีคัก ถึงเมืองถันตัน๓วันเสาร์เดือนยชน
 สิบห้าค่ำปลัดศรีคัก

๓ วันพุธเดือนห้าแรมสี่ค่ำขานจัตวาศก พระยาไชยาทำยหน้า
 มีใบบอกให้หลวงพิชภักคถือเข้ามาว่า พระยาไชยาทำยหน้าได้เลื่อน
 ตนกฤษะษาที่จะให้พาดมัทพรคพวกมาเมืองหนองจิก ตนกฤษะษาว่า
 คนที่จะมานั้นยังคิดไร่นาอยู่ ต่อเดือน ๖ เก็บเข้าในนาแล้วจึงจะได้
 มา ตนกฤษะษาขอหนังสือพระยาไชยาทำยหน้าไปเกิดยกด้อมพระยา
 บำโฮงย ตนกฤษะษามัดคนเมืองตรังگانมาได้มาถึงเมืองถันตัน๓วัน
 พุธเดือนห้าขานห้าค่ำขานจัตวาศก เป็นจำนวนคนตัวนาย ๓๕ โพร ๒๐๐
 แรกเมืองตรังگانมาด้วย ๒๐ รวม ๒๓๕ คน พักอยู่นำบ้านตนกฤษะษา
 พระยาไชยาทำยหน้าได้ ให้พระยาบำโฮงย ตนกฤษะษามัด ถิ่นนำพระ
 พิพัฒศัคยาทุดเกด้า ๑ ถวาย แล้วพูดว่ากล่าวจะให้พระยาบำโฮงย

คนกุดหงดขำมีคมาอยู่เมืองหนองจิกก็คิดเอื้อนอยู่จะไม่ส้มคมา ฝ่าย
 คนกุดหงดขำมีคพลัดวเชื่อนแซไป คนกุดหงดขำเขียนหนังสือสัญญามาให้
 พระยาไชยาทั้ยนำมีความว่า ถ้าคนกุดหงดขำได้เป็นเจ้าของถันถัน
 จะให้เงินพระยาไชยาทั้ยนำ ๓๐๐๐๐ เหยี่ยญ ขุนดำเร่จภาษาถำม
 ๕๐๐ เหยี่ยญ เจ้าพนักงานนำหนังสือมอบพระยาไชยาทั้ยนำ กราบ
 บังคมทูลพระกรุณาความทราบฝ่าตองขุดพระบาทแล้ว โปรตเกล้า ๆ
 ให้มีทองตราตั้งเจ้าพระยานครศรีธรรมราชฉบับหนึ่ง ตั้งพระยาสงขล
 ฉบับหนึ่งว่า เมื่อคนกุดหงดขำเข้ามาณกรุงเทพ ๆ นั้นพระยาถันถัน
 ก็บอกถำวโทษเข้ามา ครั้นตามคนกุดหงดขำ ๆ ก็ไม่รับ แล้วคนกุด
 หงดขำว่าพระยาถันถันบอกถำวโทษเข้ามา เป็นความมหันตโทษ
 ไม่จริง จะทำราชการอยู่ในบังคับพระยาถันถันคือไปไม่ได้ ขอพา
 ส้มคพรรคพวกมาอยู่เมืองหนองจิก จึงโปรตเกล้า ๆ ให้พระยาไชยา
 ทั้ยนำ เป็นข้าหลวงออกมาแบ่งครอบครัวเมืองถันถันมาอยู่เมือง
 หนองจิก ครั้นมาถึงเมืองถันถันขอหนังสือพระยาไชยาทั้ยนำไป
 เกิดยกต่อมพระยามา โหงย คนกุดหงดขำมีคแล้ว คนกุดหงดขำคิด
 ถันถันตายจะไม่ไปเมืองหนองจิก ประการหนึ่งพระยาจางวางก็เกิด
 อริวิวาทกับพระยาถันถันอยู่ คนกุดหงดขำกับพระยาจางวางจะคิดการ
 อย่างไรก็เดินถันถัน แต่ข้าหลวงมีอยู่ที่เมืองถันถัน พระยาจางวาง
 จึงจะทำเป็นคนค้อยู่กับพระยาถันถัน ถ้าไม่แยกคนกุดหงดขำกับส้มค
 พรรคพวกมาเสียให้ได้ ก็จะทำเหตุใหญ่รบกับพระยาถันถันอีก การ
 ก็จะมีคยาวไป ให้เกณฑ์ไพร่เมืองนคร เมืองสงขล เมืองตะ

ต้องพัน ให้พระยาเสนาหามนคร^๕ พระสุนทรนุรักษ์คุมลงไปสมทบ
กับพระยาไชยาทำยานำเมืองถันตัน พระยากถันตัน พระยา
จางวาง ตนกฤษณะ เห็นไพร่พลกองทัพยกมามาก พระยากถันตัน
พระยาจางวาง ตนกฤษณะ จะได้เกรงอำนาจการจึงจะสำเร็จได้
แต่เมื่อจะยกไปนั้นให้ ทิศศัพทภาว่า^๕ ดั้นเทศกาดนาแต่ดั่งกำหนดตนก
ฤษณะจะพาครอบครัวด้อมักพรรคพวกชนมาเมืองหนองจิก เจ้าพระยา
นคร พระยาสงขลา ให้พระยาเสนาหามนคร^๕ พระสุนทรนุรักษ์
ลงมาช่วยพระยาไชยาทำยานำ รับครอบครัวตนกฤษณะจ่ายเสบียงอาหาร
มิให้ขาด

หลวงพิพิธภักดีรับท้องตรากราบถวายบังคมลาไปจากกรุงเทพ ฯ
ณวันจันทร์เดือนหกแรมแปดค่ำขึ้นจัตวาศก ดวงท้องตราเมืองนคร
ศรีธรรมราช เมืองสงขลา แล้วไปเมืองถันตัน พระสุนทรนุรักษ์
คุมไพร่เมืองสงขลาไปตั้งเมืองถันตัน ณวันพุธเดือนแปดอุตราดาศ
ขึ้นสี่ค่ำขึ้นจัตวาศก พระยาเสนาหามนครคุมไพร่เมืองนครศรีธรรมราช
ไปตั้งเมืองถันตัน ณวันเสาร์เดือนแปดอุตราดาศแรมแปดค่ำขึ้น
จัตวาศก ได้ปลุกข้าราชการเมืองถันตันพร้อมด้วยพระยาไชยา
ทำยานำ ว่ากล่าวตนกฤษณะก็อ่อนน้อมยอมมาเมืองหนองจิก ณวัน
จันทร์เดือนสิบขึ้นแปดค่ำขึ้นจัตวาศก ตนกฤษณะได้พาครอบครัว
ออกเดินมาจากเมืองถันตันเป็น ๓๓๘๘ ครัว ชายหญิงใหญ่น้อย ๖๘๖๓
คน การซึ่งรับตั้งตนกฤษณะครั้ง^๕ พระยาตรีภานุจัดเรือช่วยรับตั้ง
ตนกฤษณะ ๓๐ ลำ ช้างเมืองสงขลา ๕๐ ช้าง ตนกฤษณะ ๕

รวม ๕๕ ช้าง แม่กองตะไมเมืองสาयคุมไพร์ ๓๐๐ คนนำไปหน้า
 พระยาระงะคุมไพร์ ๓๐๐ คนไปข้างหลัง พระยาไชยาท้าน้ำไปตั้ง
 ถิ่นบ้านคุมบัต ให้ขุนหมื่นไปตั้งจนพ้นเขตแดนเมืองถันตัน พระยา
 บาโงย คนภูตงซำมัด กลับไปรับครอบครัวณเมืองตริงกานู
 ตามตงภูประษามายอยู่ที่เมืองหนองจิกด้วยกัน พระยาบาโงย ๓
 คนภูตงซำมัด ๓ ถึงแก่กรรมณเมืองหนองจิก เมื่อตงภูประษา
 มาจากเมืองถันตันแล้ว ศึกษยาพระยาจางวาง รายามุดา คนภู
 ศรีอินตารา ก็อ่อนน้อมต่อพระยาถันตัน พระยาเส่นหามนตรี
 จึงหาตัว พระยาจางวาง รายามุดา คนภูศรีอินตารา มาณค้าย
 ด้วยยัดตัวไว้ว่าจะพาเข้ามาณกรุงเทพ ฯ พระยาจางวาง รายามุดา
 คนภูศรีอินตารา ก็ยอมจะเข้ามาโดยปรกติ พระยาถันตันจึงได้มา
 อ่อนน้อมขอ รายามุดา คนภูศรีอินตารา ต่อพระยาเส่นหามนตรี
 ไว้ช่วยทำราชการที่เมืองถันตัน พระยาเส่นหามนตรีเห็นว่า รายา
 มุดา คนภูศรีอินตารา เป็นผู้ช่วยก็ให้พระยาถันตันได้ พระยา
 เส่นหามนตรีพา พระยาจางวาง ๓ คนภูตง ๓ คนภูกระจี ๓
 คนภูสระนิ ๓ แยก ๕ ไพร์ ๓๓ รวม ๔๒ คน กับหัวนทะนุ เจะหวัง
 แยกในพระยาถันตันให้คุมทองคำทรายหนัก ๒ ชั่ง แยก ของถวาย
 เข้ามาด้วยพระยาเส่นหามนตรี ถึงเมืองนครศรีธรรมราชณวันอังคาร
 เดือนสิบเอ็ดแรมสิบสามค่ำมีขานจิตวาศก เจ้าพระยานครศรีธรรมราช
 จึงมีใบบอกให้พระยาเส่นหามนตรีพาพระยาจางวาง นายไพร์ ๔๒ คน
 กับหัวนทะนุ เจะหวัง เข้ามาเฝ้าทูลถองขลุ่พระบาท แล้ว

มีคำตั้งข้อไป พระยาตานแดงรพยาได้ ไปมาเยี่ยมเยียนพระยาถนตัน
มิได้ขาด พระยาถนตันได้รับบุตรพระยาตาน ชื่อคนกปะษาซึ่ง
เป็นหลานนไปอยู่เมืองถนตัน พระยาตานได้บุตรหญิงพระพิพิธศักดิ์
เป็นภรรยาคนหนึ่ง

ณปีมะแมเอกศกจุลศักราช ๓๒๒๓ ปี พระบาทสมเด็จพระจอม
เกล้าเจ้าอยู่หัวเสด็จพระราชดำเนินทางชลมารค ด้วยกระบวนเรือพระ
ที่นั่งกลไฟ ทอดพระเนตรหัวเมืองมัทรี ได้ช้ายทะเลไปถึงเมืองตาน
เมื่อเสด็จประทับณพลับพลาแหลมต้นเมืองสงขลา พระยาถนตันพา
คนกปะษาบุตรเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาทถวายตัว จึงโปรดเกล้าฯ
พระราชทานนามสัญญาบัตร ตั้งคนกปะษาเป็นที่พระรัชฎาธิษฐานบุตร
บุรุษพิเศษ ผู้ช่วยราชการเมืองถนตัน

ณปีมะเส็งเอกศกจุลศักราช ๓๒๓๓ ในรัชกาลที่ ๕ ๑ พ.ณ. ๑
เจ้าพระยาศรีธรรมาธิราช ผู้สำเร็จราชการแผ่นดิน จัดเรือกลไฟชื่อ
ประพาศอุครสยามให้หลวงโกษาธิศหาก เป็นข้าหลวงออกไปรับพระ
รัชฎาธิษฐานบุตรบุรุษพิเศษเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท เรือประพาศ
อุครสยามไปจากกรุงเทพ ฯ ๑ ณวันพฤหัสบดีเดือนเจ็ดขึ้นสองค่ำปี
มะเส็งเอกศก กลับมาถึงกรุงเทพ ฯ วันอาทิตย์เดือนเจ็ดแรมสิบสองค่ำ
ปีมะเส็งเอกศก เป็นจำนวนคนเมืองถนตัน พระรัชฎาธิษฐานบุตรบุรุษ
พิเศษ ๓ คนกพี่น้อง ๕ ศรีวัดวันกรมการ ๓๒ กับคนจีน ๒ ไพร
จีน ๗ ไพรแขก ๒๐ รวม ๗๐ คนเข้ามาเฝ้าทูลละอองธุลีพระบาท

ณวันจันทร์เดือนแปดชนทกคำมีมะเด่งเฮกศก ไปรตเกล้า ฯ
 พระราชทานนามสัญญาบัตรให้พระยารัชฎาธิษฐานบรมบวชพิเศศ เป็น
 พระยารัชฎาธิษฐานบรมบวชพิเศศ ประเทศราชนฤปดินทร์สุรินทรวิจิธา
 ผู้ว่าราชการแทนพระยาถนกันคน พระราชทานคาบฝักทองเต็ม ๓ ไปรต
 เกด้า ฯ ให้เรือประพาศอุครสยาม ไปส่งพระยารัชฎาธิษฐานบรมบวช
 พิเศศออกจากกรุงเทพ ฯ ณวันพุดเดือนแปดบุรพาดำชขันแปดคำมี
 มะเด่งเฮกศก กลับมาถึงกรุงเทพ ฯ ณวันเสาร์เดือนแปดอุครดำช
 ขันต้องคำมีมะเด่งเฮกศก

ณมีขวดอัฐกจุศศักราช ๓๒๓๘ กำหนดแขกเมืองประเทศราช
 ส่งต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณาการเข้ามาทุกเกล้า ฯ ถวาย พระยา
 ถนกันคนแต่งให้หวั่นมาทยา นายไพร่คุมต้นไม้ทองเงินเครื่องราชบรรณา
 การเข้ามา แลมีใบบอกมาว่าพระยาถนกันคนแก่ชราขอมอบราชการ
 บ้านเมืองให้พระยารัชฎาธิษฐานบรมบวชพิเศศ ทำต้นไม้ทองเงินจัด
 เครื่องราชบรรณาการแทนพระยาถนกันคนคือไป

ครั้นแขกเมืองกราบบอกถวายบังคมลา ไปรตเกล้า ฯ มีท้องตรา
 พระคชด้ห้คอบถึงพระยาถนกันคนว่า พระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวก็
 ทรงพระราชดำริเห็นว่าพระยาถนกันคนแก่ชราแล้ว จะทรงพระมหา
 กรุณาชุบเลี้ยงพระยารัชฎาธิษฐานบรมบวชพิเศศขึ้นเป็นเจ้าของ จะ
 ไปรตเกล้า ฯ เพิ่มยศพระยาถนกันคนขึ้นเป็นจางวางเมืองถนกันคน ให้
 พระยาถนกันคนปฤชาญาติพี่น้องสรวัดวันกรมการ ถ้าเห็นดีพร้อมกัน
 ก็ให้มีหนังสือบอกเข้ามาให้ทรงทราบ

พระยากันทัน รามมุดา พระยารัชฎาธิปัตย์บรมบุรุษย์พิเศษ
 จึงมีหนังสือบอกให้หวันมุดานายไพร่ ถิ่นมาทางเมืองนครศรีธรรม
 ราช ฯ ดังเข้ามาถึงกรุงเทพ ฯ มีความว่าพระยากันทัน รามมุดา
 พระยารัชฎาธิปัตย์บรมบุรุษย์พิเศษ ปฤกษาญาติพี่น้องเห็นชอบพร้อม
 กันแล้ว แต่พระยากันทันตั้งหวันมุดาออกหนังสือบอกให้ทราบ
 เรียบ ฯ พณ ฯ ที่สมุหพระกตาทิมว่า ซึ่งโปรดเกล้า ฯ ให้เพิ่มยศ
 บรรดาศักดิ์ชนนพระเดชพระคุณเป็นต้นเกล้า ฯ แต่อักษรว่าจางวางนั้น
 ขอเปลี่ยนให้เป็นอย่างอื่น

พณ ฯ ที่สมุหพระกตาทิมได้ทราบแล้ว นำขึ้นกราบบังคม
 ทูลพระกรุณา ความทราบฝ่าละอองธุลีพระบาท จึงโปรดเกล้า ฯ
 ให้เจ้าพนักงานกรมพระอาลักษณ์ แต่งนามลงในสัญญาบัตร ว่า
 พระยาเศขนาธิคมทิศรามานุกตวิบูลย์ภักดี ศรีสุตค่านมะหมัตร์ตันชาคา
 มหาปชานาธิการ ผู้กำกับดูแลผิดแผกชอบในราชการเมืองกตันทันเดรัจฉ
 ด้วจังโปรดเกล้า ฯ ให้พระอมรวินิจฉัยสรรเสริญเจ้ากรมทหารปืนใหญ่
 กับพระยาราชวงศ์จางวางกรมอาษาจาม พระเสนาหามนตรีผู้ช่วย
 ราชการเมืองนครศรีธรรมราช เป็นข้าหลวงไปด้วยเรือรบชื่อพิชัยม
 รณยุทธ เชิญสัญญาบัตรแต่ของตราตั้งพระยากันทันเป็นที่พระยา
 เศขนาธิค พระยารัชฎาธิปัตย์บรมบุรุษย์พิเศษเป็นที่พระยากันทัน
 ณเมืองกตันทัน เรือรบใช้จักรออกจากกรุงเทพ ฯ ณวันอาทิตย์เดือน ๔
 แรม ๕ ค่ำปีชวดอัฐศก พระราชทานตั้งเดรัจฉด้วจังกลับมาถึงกรุงเทพ ฯ
 ณวันพฤหัสบดีเดือน ๖ ขึ้น ๗ ค่ำปีฉลูนพศก